

”Että heti pienestä asti opittais jotenkin et se on ok ja kaikki saa tanssia”

Tanssitaiteilijat tutustuttamassa alakoululaisia luovan liikkumisen ja ilmaisun maailmaan

Helsingin yliopisto
Käyttätymistieteellinen tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos
Luokanopettajan koulutusohjelma
Pro gradu -tutkielma
Kasvatustiede
Marraskuu 2020
Elise Mikkonen

Ohjaaja: Heikki Ruismäki

Tiedekunta Käyttätymistieteellinen		Laitos Opettajankoulutuslaitos	
Tekijä Elise Mikkonen			
Työn nimi "Että heti pienestä asti opittais jotenkin et se on ok ja kaikki saa tanssia" Tanssitaiteilijat tutustuttamassa alakoululaisia luovan liikkumisen ja ilmaisun maailmaan			
Title "To learn from early on that it's OK and everyone is allowed to dance" Dance artists familiarizing children with creative dance in elementary schools			
Oppiaine Kasvatustiede			
Työn laji/ Ohjaaja Pro Gradu -tutkielma/ Heikki Ruismäki		Aika Marraskuu 2020	Sivumäärä 62 s. + 2 liitettä
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tavoitteet.</p> <p>Suomessa tanssia kouluissa on aiemmin tutkinut erityisesti professori Eeva Anttila. Tässä tutkimuksessa oli tarkoitus selvittää, miten tanssia opetetaan alakoulussa sekä mitä hyötyjä tanssin opetuksella on. Vierailin kahdessa eri projektissa, joissa tanssitaiteilijat toivat luovaa liikettä kouluihin. Ensimmäinen oli "Uskallatko tanssia?" –poikatanssiprojekti Espoossa. Projekti oli suunnattu sekä tytöille että pojille vähentämään ennakkoluuloja ja stereotyyppistä ajattelua, jota Espoon tanssiopistolla tanssivat pojat olivat kohdanneet kouluissaan. Toinen projekti oli MUS-E® -ohjelmaan kuuluva tanssiprojekti Itä-Helsingissä. MUS-E® -ohjelman tavoitteena oli ehkäistä väkivaltaa, rasismia ja syrjäytymistä.</p> <p>Tutkimuskysymykseni olivat:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Miksi haastateltavat kokevat tanssin opettamisen koululaisille tärkeäksi?2. Minkälaista tanssin opettaminen on ollut?3. Millä tavoin oppilaat ovat lähteneet tanssiin mukaan ja minkälaista palautetta haastateltavat ovat tunteista saaneet? <p>Menetelmät.</p> <p>Tutkimus oli laadullinen tapaustutkimus, jota varten keräsin aineiston tanssitaiteilijoita haastattelemalla sekä osallistuvan observoinnin avulla. Kyseessä oli fenomenologinen tutkimus, jossa oli tarkoitus muodostaa kokonaiskuva ilmiöstä aineistoa mahdollisimman tarkasti kuvaamalla ja analyysin kautta siitä johtopäätöksiä tekemällä.</p> <p>Tulokset ja johtopäätökset.</p> <p>Tanssitaiteilijoiden vastaukset muistuttivat toisiaan todella paljon. Heistä jokainen toi esiin tanssin ainutlaatuisuuden kehollisen ilmaisun muotona, joka yhdistyy tunteiden ilmaisemiseen. He kokivat, että tanssin kautta on mahdollista purkaa ennakkoluuloja ja vähentää kiusaamista. He myös pitivät tanssia hyvänä keinona kehittää itseilmaisua sekä oppia uusia liikunnallisia taitoja.</p> <p>Tanssitunteja observoimalla pääsin näkemään paljon tanssin iloa. Tytöt ja pojat sukupuolesta, luokasta tai koulusta riippumatta heittäytyivät tanssiin innokkaasti. Tanssitaiteilijat ilmaisivat, että vastaavanlaisille projekteille olisi paljon kysyntää ja tarvetta, mutta esteenä on usein rahoituksen puute.</p>			
Avainsanat tanssi, tanssi koulussa, luova liike, kehollisuus, elämyksellisyys, poikien tanssi			
Säilytyspaikka Helsingin yliopiston kirjasto – Helda / E-thesis (opinnäytteet)			
Muita tietoja			

Faculty Behavioural Sciences		Department Teacher Education	
Author Elise Mikkonen			
Työn nimi "Että heti pienestä asti opittais jotenkin et se on ok ja kaikki saa tanssia" Tanssitaiteilijat tutustuttamassa alakoululaisia luovan liikkumisen ja ilmaisun maailmaan			
Title "To learn from early on that it's OK and everyone is allowed to dance" Dance artists familiarizing children with creative dance in elementary schools			
Subject Education			
Level/Instructor Master's Thesis / Heikki Ruismäki		Month and year November 2020	Number of pages 62 pp. + 2 appendices
<p>Abstract</p> <p><i>Goals.</i></p> <p>Dance in Finnish schools has previously been researched especially by professor Eeva Anttila. The aim of this research was to find out how dance is taught in elementary schools and what benefits it yields. I visited two different projects where dance artists taught dance to children. The first one was a project called "Do you dare to dance?" in Espoo. It targeted both boys and girls with the aim to reduce prejudice and stereotypical thinking that boys dancing in Espoon tanssiopisto had confronted in schools. The second one was a dance project in Eastern Helsinki. It was part of MUS-E® program, the aim of which was to prevent violence, racism and exclusion.</p> <p>My research questions were:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Why do the dance artists feel it is important to teach children dance in schools?2. How has it been to teach dance in schools?3. How have the children engaged in dance and what kind of feedback have the dance artists received from children and teachers? <p><i>Methods.</i></p> <p>This research was a qualitative case study that followed the fenomenological approach. I collected the data by interviewing four dance artists and observing dance classes. My aim was to describe the phenomenon as closely as possible, come to conclusions through analysis and compose a general picture of it.</p> <p><i>Results and conclusions.</i></p> <p>The responses of the dance artists resembled each other very much. Every one of them brought up the uniqueness of dance as a form of bodily expression, which is combined with expressing feelings. The dance artists felt that through dance it was possible to diminish prejudice and prevent bullying. They also perceived dance as a good way to develop self-expression and new physical skills.</p> <p>By observing the dance classes I was able to see how much joy children experienced through dance. Both girls and boys in every class and school I visited showed enthusiasm to dance. The dance artists stated that there is a lot of demand and need for similar projects and that the challenge often is to find funding for the projects.</p>			
Keywords dance, dance in elementary school, creativity in dance, embodiment, boys'dance			
Where deposited Helsinki University Library – Helda / E-thesis			
Additional information			

Sisällys

1	JOHDANTO.....	1
2	TEOREETTINEN TAUSTA.....	5
2.1	Tanssi.....	5
2.1.1	Lasten ja nuorten tanssi.....	7
2.1.2	Poikien tanssi.....	8
2.1.3	Tanssikasvatus.....	10
2.1.4	Tanssi taiteena.....	12
2.1.5	Elämyksellisyys tanssissa.....	12
2.1.6	Luovuus tanssissa.....	13
2.1.7	Tanssin ilo.....	15
2.1.8	Kehollisuus tanssissa.....	16
2.2	Tanssi koulussa.....	18
2.2.1	Tanssi oppiaineena.....	18
2.2.2	Tanssi opetussuunnitelmassa.....	19
2.3	Tanssitutkimuksen haasteet.....	21
3	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	23
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	25
4.1	Tutkimuskohteet.....	25
4.2	Aineiston koonnin menetelmät.....	27
4.3	Tutkimusmenetelmälliset valinnat.....	29
4.4	Aineiston analyysimenetelmät.....	31
5	TUTKIMUSTULOKSET JA NIIDEN TULKINTAA.....	35
5.1	Kulttuurinen ja yhteiskunnallinen viitekehys.....	35
5.1.1	<i>Jotenkin mä oon sitä mieltä, et se on vaan siitä et he ei niin kun TIEDÄ.....</i>	35
5.1.2	<i>Taiteen muotona se liike on niin vieras hyvin suurelle osalle suomalaisia.....</i>	38
5.1.3	<i>Ylipäättään koulujen opetussuunnitelmat keskittyy hyvin vähän itensä ilmaisemiseen.....</i>	40
5.2	Yksilön mahdollisuudet kasvaa ja kehittyä tanssin kautta.....	42
5.2.1	<i>KAIKIL olis välineet ILMAISTA itseään kokonaisvaltaisesti.....</i>	42

5.2.2	<i>Se antaa liikunnallisia taitoja, mitä ei tuu normaali liikuntatuneilla.....</i>	44
5.2.3	<i>Mahdollistaa jokaiselle persoonallisen tavan olla ja tehdä ja tulla nähdyksi</i>	44
5.3	Tanssikokemus ryhmän jäsenenä ja tanssin yhteisöllisyys.....	45
5.3.1	<i>Opitaan paljon kommunikaation keinoja ja oman tilan etsimistä</i>	46
5.3.2	<i>Se vähän sekottaa sitä ryhmän asetelmaa</i>	46
5.3.3	<i>Siihen tuli aivan mieletön luovuus ja ne jotenkin kannusti toisiaan.....</i>	48
5.4	Tanssitaiteilijoiden ja oppilaiden välinen vuorovaikutus	48
5.4.1	<i>Se perusasia, että mitä enemmän ite antaa, niin sen enemmän saa</i>	49
5.4.2	<i>Niin kyl sieltä sitten aina muurit murtuu.....</i>	50
5.4.3	<i>Sit se yhtäkkiä uskaltaaki heittäytyä siihen luovaan hetkeen ja unohtaa jännittämisen</i>	51
6	LUOTETTAVUUS.....	53
7	POHDINTAA.....	56
	LÄHTEET	63
	LIITTEET.....	67
	Liite 1.....	68
	Liite 2.....	69

1 Johdanto

Kehollinen ilmaiseminen on merkittävä osa ihmisyyttä. Ihminen ei ole pelkästään älyllinen olento, vaan psykofyysinen kokonaisuus. Erilaiset tunteet näkyvät liik-
keiden sekä kehonkielen muodossa ja toisin päin: eri tavoin liikkumalla syntyy erilaisia tunnekokemuksia.

Kehon kieli on vahvasti kulttuurisidonnaista. Suomalaisessa kulttuurissa on pää-
sääntöisesti totuttu melko pidättyväiseen ilmaisuun, eikä tanssiin spontaanina toi-
mintana välttämättä ympäristössään useinkaan törmää. Hyvin toisenlainen on ti-
lanne esimerkiksi Afrikassa tai Latinalaisessa Amerikassa, joissa kehollinen il-
maisu eri rytmien tahtiin on hyvin luonnollinen osa elämää.

Toimin itsekin tanssinopettajana ja liikunnan ohjaajana. Työni kautta olen päässyt
näkemään, miten monin positiivisin tavoin tanssilla on mahdollisuus vaikuttaa
lapsiin ja nuoriin. Tanssin kautta voi muun muassa ilmaista tunteita, löytää ke-
hostaan uusia puolia ja sisäisiä voimavaroja, keksiä omia yksilöllisiä tapoja liik-
kua, päästä esiintymään, ylittää itsensä, saada onnistumisen elämyksiä, paran-
taa fyysistä kuntoa, lisätä notkeutta, kehittää musikaalisuutta, ymmärtää parem-
min eri kulttuureita ja oppia sosiaalisia taitoja. Pohdin kuitenkin usein, miten vain
osa lapsista päätyy koulun ulkopuolisille tanssitunneille (muun muassa usein kor-
keiden harrastusmaksujen takia), ja miten tärkeitä edellä mainitut taidot olisivat
jokaiselle.

Tanssissa kohtaavat kouluaineista erityisesti liikunta, musiikki ja draama. Raja-
pinnat näiden välillä ovat usein häilyviä. Miten yksipuoliseksi jäisikään liikunta
pelkkänä mitattavana suorituksena, tai musiikki ja draama ilman liikettä paikoil-
laan seisten! Siinä missä liikuntaan tulee mukaan taiteen elementti, musiikkiin
rytmiin jammailevaa tai melodian mukana soljuvaa liikettä ja draamaan tunteista
lähtevää kehollista ilmaisua, siinä on kyse nimenomaan tanssista.

Itselleni tanssi on erittäin merkityksellinen osa elämää. Tanssin opettamisen lisäksi käyn itse aktiivisesti eri lajien tunneilla oppimassa uutta. Monen tanssijan tavoin näen melkein kaiken elämässä tapahtuvan ja ympärilläni olevan tanssina, mukaan lukien puiden liikkeet ja lumihiihtaleiden laskeutumisen. Mutta ulkoapäin tapahtuvan esteettisen tarkastelun lisäksi tanssin kehollisuuden kautta avautuu kokonainen sisäinen maailma. Erilaiset tavat liikkua, kannatella kehoaan ja tulkita musiikkia saavat aikaan erilaisia tunnetiloja ja vaikuttavia kokemuksia. Kun katsoo tarkasti ympärilleen, voi huomata, että tanssia on kaikkialla.

Valitettavasti kulttuurissamme tanssi on usein saanut jopa elitistisen luonteen: vain tietyt lapset – joiden vanhemmilla on rahaa ja kiinnostusta tanssia kohtaan – laitetaan tanssitunneille. On paljon lapsia, joille tanssi sekä sen tarjoamat kehollisen ilmaisun ulottuvuudet jäävät vieraiksi, koska heille ei tarjota tarpeeksi mahdollisuuksia päästä tutustumaan tanssin maailmaan – itse tanssia kokeilemalla sekä tanssiesityksiä näkemällä. Jo lasten keskuudessa esiintyy valitettavaa stereotyyppistä ajattelua siitä, mitä tanssi oikein on ja kenelle se kuuluu. Esimerkiksi poikien tanssimista ei vielä tänäkään päivänä aina katsota hyvällä ja kiusaamista esiintyy harrastukseen liittyen, kuten tässäkin tutkimuksen jo aivan alkuvaiheessa tuli esiin. Rajoittuneet näkemykset tanssista tuskin ovat hyväksi kenenkään kannalta.

Toisaalta nähtävissä on myös valonpilkahduksia. Tällä hetkellä televisiossa pyörii jälleen suosittu ”Tanssii tähtien kanssa” -ohjelma, jossa sekä erityisen hyviä tuomaripisteitä saaneita, että katsojilta paljon ääniä keränneitä julkkistanssioppilaita ovat olleet muun muassa rap-artisti Jare Brand, Duudsonit-ryhmän jäsen Jukka Hildén sekä entinen jääkiekkoilija Niklas Hagman. Erityisen hienoa on ollut nähdä, miten edellä mainitut ”äijät” ovat kehittyneet tanssissa, suhtautuneet avoimesti uuteen, ja ennen kaikkea uskaltaneet heittäytyä ja laittaa itsensä likoon. Myös muilta miehiltä on sadellut kehuja näistä suorituksista. Voisi ainakin kuvitella, että juuri tällaiset konkreettiset teot tekevät tanssista hyväksytymmän harrastuksen poikien ja miesten keskuudessa.

Muutaman viime vuoden aikana erityisesti ala-asteikäisiä poikia ovat innostaneet myös erilaiset Fortnite-tanssit. Sinänsä peli, josta tanssiliikkeet ovat saaneet

alkunsa, on väkivaltainen ja sen ikäraja on 12 vuotta, joten se ei sovellu ainakaan suurimmalle osalle ala-asteikäisistä. Yllättävänä positiivisena sivuvaikutuksena pelille on kuitenkin ollut se, että pojat ovat sen kautta alkaneet tanssia pelin hahmojen voitontansseja. Tanssimiseen siis kyllä löytyy kiinnostusta ja taitoa.

Siinä missä kuvataiteella ja musiikilla on vankka asema opetussuunnitelmasamme, on tanssi jäänyt pitkälti sivustakatsojan asemaan. Syinä edellä mainittuun voisi nähdä ainakin tanssinopettajien, rahoituksen, sekä tanssin arvostuksen puutteen maamme kouluissa. Opetussuunnitelmassa tanssi kyllä mainitaan lyhyesti liikunnan kohdalla, mutta se, mitä tanssiliikunnan on tarkoitus pitää sisälleen, jää tarkemmin määrittelemättä. Musiikin kohdalla liikunta mainitaan uudessa, vuoden 2016 opetussuunnitelmassa huomattavasti useammin kuin vuoden 2004 opetussuunnitelmassa. Kysymykseksi kuitenkin jää, millä tavoin opettajat edellä mainittua tanssiliikuntaa omassa opetuksessaan lähestyvät.

Kouluissa suurin osa opetuksesta tapahtuu istualtaan ja koulun ulkopuolellakin liikkuminen on vähentynyt. Kehollisuutta ja liikettä olisi mahdollista hyödyntää luokahuoneopetuksessa paljon enemmän. Kehollisen tekemisen kautta moni opeteltava asia (esimerkiksi matematiikassa, kielissä tai luonnontiedossa) voisi konkretisoitua ja jäädä mieleen ihan toisella tavalla. Tällainen opiskelu ottaisi myös entistä paremmin huomioon oppilaiden erilaiset oppimistyylit. Tanssi tarjoaa siis monenlaisia integrointimahdollisuuksia muihinkin oppiaineisiin.

Tutustun tutkimuksessani kahteen eri projektiin, joissa tanssitaiteilijat ovat tuoneet tanssia pääkaupunkiseudun kouluihin: espoolaiseen ”Uskallatko tanssia?” – poikatanssiprojektiin sekä itä-helsinkiläisissä kouluissa toteutettuun, pidempiaikaiseen, mutta nyt jo päättyneeseen, MUS-E® -ohjelmaan. Pyrin muodostamaan kokonaiskuvaa siitä, millaista tanssi seuraamissani projekteissa on, miten oppilaat ovat ottaneet tanssin vastaan ja millaisena tanssitaiteilijat ovat opettamisen kokeneet. Erityisen oleellisena pidän kysymystä siitä, miksi tanssin tuominen kouluun on tanssitaiteilijoiden mielestä tärkeää.

Tutkimuksessani kuvatun kaltaiset tanssiprojektit ovat kouluissa harvinaisia, tänä päivänä etenkin taloudellisten syiden takia. Keskityn tässä tutkimuksessa

nimenomaan luovaan tanssiin ja elämyksellisyyteen, joihin ei kuulu kilpailullisuus, vaan omien voimavarojen löytäminen, itsensä ilmaiseminen sekä yhdessä tekeminen. Tanssi tarjoaa mahdollisuuden leikinomaiseen, lapselle luontaiseen, tapaan liikkua. Luovassa tanssissa suorituksia ei mitata tai aseteta paremmuusjärjestykseen, vaan siinä oleellista on sisältä päin lähtevä tunne ja liikkeestä nauttiminen.

Lähdin tutkimaan aihetta, koska uskon tanssista olevan hyötyä ja iloa jokaiselle. Tulevana luokanopettajana pääsin samalla hakemaan ideoita siitä, miten tanssia voisi helposti lähestyä alakouluissa. Tanssitaiteilijoiden haastattelujen kautta paljastui kuitenkin nopeasti erityisesti toiseen projektiin liittyviä syvempiä teemoja: tanssin avulla välitettävä tieto siitä, mitä tanssi itse asiassa on ja kuka ”saa” tanssia, sekä suvaitsevaisuuden lisääminen. Kouluissa opettavat tanssitaiteilijat ovat selvästi tärkeällä asialla tehdessään työtä sen eteen, että jokaisella on oikeus ilmaista itseään omalla tavallaan, ilman pelkoa kiusatuksi joutumisesta.

Yksi suomalaisen tanssitutkimuksen edelläkävijöitä on Eeva Anttila, joka on teellisessä keskustelussa jo pitkään pyrkinyt tuomaan esille tanssin lukuisia positiivisia puolia ja haluaisi myös kaikille mahdollisuuden päästä tutustumaan niihin. Olen löytänyt myös muutamia hieman omaa tutkimustani muistuttavia suomalaisia tanssitutkimuksia, jotka ovat liittyneet lähinnä yksittäisiin projekteihin. Kovin laajasti tanssinopetusta (ala)koulussa ei ole kulttuurissamme vielä tutkittu.

Toteutan tutkimukseni fenomenologisella tutkimusotteella, jossa on tarkoitus pyrkiä ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä sitä mahdollisimman tarkasti kuvaamalla. Koska tanssi on ominaisluonteeltaan niin kokonaisvaltaista toimintaa, ei mielestäni tuntuisi järkevältä sitä tutkiessa keskittyä ainoastaan johonkin yksityiskohtaan. Tanssiessa ihminen on läsnä kokonaisuudessaan ja tanssiin kuuluvia ulottuvuuksia on paljon.

Toivon, että tutkimukseni voisi herätellä lukijaansa huomaamaan tanssin mahdollisuuksia kouluopetuksessa. Mielestäni olisi hienoa saada lisää luovaa liikuntaa alakouluihin!

2 Teoreettinen tausta

Tässä luvussa lähdän liikkeelle määrittelemällä tanssia yleisesti ja jatkan siitä tarkastelemalla sen eri osa-alueita. Pyrin tuomaan esiin niitä tekijöitä, jotka saavat aikaan tanssin erikoislaatuisen luonteen. Vaikka sanalla tanssi voidaan viitata hyvin monenlaiseseen toimintaan, olen tässä tutkimuksessa ensisijaisesti kiinnostunut sen kaikille tarjoamista mahdollisuuksista luovaan liikuntaan ja itseilmaisuun – suljen siis kilpailun, joka usein liitetään esimerkiksi kilpatanssiin tai balettiin, pois.

Puhun tutkimuksessani tanssista nimenomaan luovana liikuntana. Olen huomannut, että sana ”tanssi” saattaa olla monille ei-tanssijoille luotaantyöntävä – mahdollisesti tuoden mieleen piruetteja, spagaatteja, vaativia koreografioita tai muita taidollisia vaatimuksia – kun taas luova liikunta koetaan usein helpommin lähestyttävänä asiana. Tanssilla tarkoitan siis ennen kaikkea luovaa liikuntaa musiikin tahtiin.

2.1 Tanssi

”Loikkimista, liukumista, liitämistä, taipumista, hyppimistä, askeltamista ja pyörimistä läpi ajan ja paikan, energisesti. Ihmiset – nuoret ja vanhat, sukupuolesta riippumatta – liikkuvat määrätietoisesti, kulttuuristen mallien mukaisesti, niin kuin taitavat ja katsovat sopivaksi. Ehkä he välittävät ajatuksia tanssillaan. Ehkä he ilmaisevat tunteitaan. Tai sitten he vain leikkivät liikkeen muodoilla. Kun me katsomme tanssia, vastaanotamme viestin: tunnemme sen selvästi omassa kehosamme.” (Hanna 2014, ix.)

Tanssi on yleensä aina vahvasti sidoksissa ympäröivään kulttuuriin, yhteisöön ja musiikkiin. Tanssia löydetään kaikista kulttuureista, ja ihmisten lisäksi myös eläimet tanssivat. Tanssiminen on vartalon liikuttamista, useimmiten musiikin rytmin tahtiin ja sen tarkoituksena voi olla esimerkiksi hauskanpito tai jonkin asian kehollinen ilmaiseminen. Tanssi voi olla koreografioitua tai improvisoitua, vapaata liikkumista. (Hanna, 2014, 20-21.)

Kuhunkin tanssilajiin kuuluu yleensä tietyn tyylinen musiikki, jonka määrittelemän rytmin ja melodian pohjalta kyseisen tanssin liikkeet ovat muotoutuneet tietynlaisiksi. Turpeisen (1994, 115) mukaan tanssiminen on musiikin kokemista kokonaisvaltaisesti. Hän kuvailee, miten tanssija saa kehollaan soittaen ja tulkiten

sävellyksen elämään ja toimimaan tilassa näköaistilla havaittavana, konkreettisenä muotona (Turpeinen 1994, 115).

Anttilan (2001, 77) mukaan yleisesti tanssiksi mielletään itsetarkoituksellinen, rytmien, ei-kielellinen kehollinen toiminta, jossa voidaan tunnistaa toistuvia, kulttuurisidonnaisia ”kuvioita” tai muotoja, esteettisiä ominaisuuksia. Tanssiksi liikkeen muuttaa kinesteettinen tietoisuus ja sisäisen kokemuksen kautta tapahtuva syventynyt keskittyminen, eli liikkujan oma kokemus tekemisestään (Anttila 1994, 25). Toisaalta tanssija ei voi keskittyä vain omaan itseensä ja omaan suoritukseensa, vaan hänen on yhtä aikaa huomioitava oma kehonsa, toiset tanssijat sekä ympäröivä maailma (Anttila & Jalkanen 2005, 118).

Tanssi on toimintana fyysistä, älyllistä ja sosiaalista, kaikki yksilön persoonallisuuden osa-alueet aktivoivaa. Se sisältää luovaa, esteettistä toimintaa sekä runsaasti persoonallisia, sisäisiä merkityksiä: tunnetta ja ajattelua. (Anttila 1998, 115.) Tanssilla on fyysisyyden ja konkreettisen läsnäolon kautta paljon ainutlaatuista annettavaa. Se on kaikille yhteinen kieli, joka osoittaa, miten meissä ihmisissä on valtavan paljon enemmän yhtäläisyyksiä kuin eroja. (Viitala 1998, 140.)

Länsimaissa painottuu usein tanssia ulkoa päin tarkasteleva näkökulma (Anttila 2005, 83). Suomalaisesta kulttuurista tanssi jokapäiväisenä, arkisena toimintana puuttuu lähes täysin. Aikuiset tanssivat lähinnä vain erityisissä paikoissa ja erityisissä tilanteissa, joten lapset eivät yleensä kovin usein kohtaa ympärillään ihmisiä, jotka tanssivat pelkästään liikkumisen ilon ja sisäisen tarpeen vuoksi. (Anttila 2001, 84.) Myöskään kasvatusjärjestelmämme ei tarjoa perusopetusta tanssissa kaikille oppilaille (Anttila 1994, 6). Hanna (2014, 172) toteaa tanssin sekä heijastavan ympäröivää kulttuuria ja yhteiskuntaa, että vaikuttavan näihin.

2.1.1 Lasten ja nuorten tanssi

Tanssi ilmenee lapsilla omaehtoisena toimintana jo varhain lapsuudessa, se on ihmiselle luonnollinen tapa ilmentää olemassaoloaan (vrt. esim. Giguere 2011, 6). Pieni lapsi voi musiikkia kuullessaan alkaa liikkua rytmisesti, hän saattaa ”tanssia” jo ennen kuin puhuu, piirtää, soittaa tai jopa kävelee. Kaikki tanssin dynaamiset elementit ovat läsnä lapsen leikissä ja liikkeessä. (Anttila 2001, 77-79.) Kehollinen liike on lapsen ensimmäinen kokemus olemassaolostaan ja siksi niin perustavaa laatua oleva (Sura 1998, 46).

Anttila (2001, 85) esittää, että lapset joutuvat luopumaan leikinomaisesta liikkumisesta – jossa he luonnostaan käyttävät kaikkia lihasryhmiään, koko keho aktivoituu tasapainoisesti, lepo ja ponnistus vuorottelevat harmonisesti, toiminnassa on rytmikkyyttä ja virtaavuutta – liian nopeasti ja liian varhain, koska heidän ympäristönsä ei useinkaan enää tue sitä. Jo pienet lapset viettävät usein valtaosan valveillaoloajastaan paikallaan istuen. Suuri osa ohjatustakin liikunnasta jättää huomiotta lapsilla luonnostaan olevan laajan liikunnallisen, ilmaisullisen ja luovan kapasiteetin. Liikevarasto kapenee käsittämään liikkeen taitona ja suorituksena, ja liikunnasta aletaan puhua mitattavana, määrällisenä ilmiönä. Surakin (1998, 46) kuvaa, miten kouluikäisten lasten kehon kieli muutetaan kontrolloiduksi älylliseksi prosessiksi, jonka seurauksena kognitiivisia ja kehollisia toimintoja aletaan tarkastella toisistaan täysin erillisinä.

Myös Hakala (1999, 28) kuvaa, miten kehollisuus menettää merkitystään jo lapsuusiässä tai siitä luodaan entistä enemmän oma maailmansa, jossa olennaista osaa itsestämme ”harrastetaan” vain tiettyinä ennalta määrättyinä ajankohtina ohjatusti. Luonnollisen liikkumisen sijaan elämää koetaan suuressa määrin näyttöpäätteen kautta, mikä supistaa suoraa ihmisten välistä kohtaamista. Hakala heittääkin ilmoille kysymyksen siitä, voiko edellä kuvatun kaltainen itsensä rajaaminen ja joidenkin kokemuskanavien täydellinen sulkeminen edistää kasvua kohti tasapainoista ihmisyyttä (Hakala 1999, 28).

Termillä ”lastentanssi” viitataan myös tanssinopetuksen sisältöihin. Lastentanssin tavoitteena on tutustuttaa lapset ja nuoret erilaisiin tanssimisen sekä tanssin tekemisen tapoihin. Siinä toteutetaan ne tanssilliset tavoitteet, mitä kullekin ikäryhmälle on virallisissa taiteen perusopetuksen sisällöissä määritelty. (Viitala 1998, 23.)

Vuoden 2005 Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa tanssilajeista nimettiin baletti, jazz, nykytanssi, kansantanssi, etniset tanssit ja ajan ilmiöt (Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet, 2005). Nykyisessä opetussuunnitelmassa ei kuitenkaan ole erikseen mainittu tanssilajeja, vaan siinä puhutaan tanssista yleisesti (Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet, 2017). Taiteen perusopetusta on mahdollista saada monissa tanssikouluissa (kuten pääkaupunkiseudulla Helsingin, Espoon ja Vantaan tanssiopistoissa). Edellä mainitusta huolimatta tanssi voi olla tavoitteellista ja merkityksellistä toimintaa missä tahansa tanssilajissa tai tanssikoulussa, vaikka se ei varsinaisesti taiteen perusopetuksen piiriin kuuluisikaan.

Tänä päivänä tanssi on harrastuksena melko kallis, eikä kaikilla perheillä välttämättä ole siihen varaa. Jo yksi tanssitunti viikossa maksaa useimmissa tanssikouluissa reilusti yli 100€/lukukausi. Mitä tavoitteellisempaa ja ohjatumpaa tanssin harrastaminen on, sitä enemmän tarvitaan perheeltä resursseja ja tukea.

2.1.2 Poikien tanssi

Länsimaissa tanssi on harrastuksena vahvasti sukupuolittunut ja suurin osa harrastajista on tyttöjä. Moniin kulttuureihin kuuluu oleellisena ja luonnollisena osana se, että miehet ja pojat tanssivat – näin on esimerkiksi Afrikassa sekä Latinalaisessa Amerikassa. Kuitenkin Suomessa – kuten muissakin länsimaissa – poikien tanssimiseen liitetään usein jopa stereotypioita. Toisaalta katutanssit nähdään ”hyväksyttävämpinä” tansseina pojille: usein ajatellaan, hienoa ja miehekästä, jos osaa esimerkiksi pyöriä päällään, tehdä voltteja tai tanssia kuin robotti. Taide- tanssia (kuten balettia tai nykytanssia) harrastavia poikia on huomattavasti

vähemmän.

Suomessa Isto Turpeinen on poikien tanssin tutkimuksen uranuurtaja. Hänen mukaansa maassamme on vain vähän tanssikouluja, jotka tarjoavat erityisesti pojille suunnattuja tanssitunteja ja nekin suurimmaksi osaksi sijaitsevat Etelä-Suomessa (Buck & Turpeinen 2016, 22). Toisaalta Turpeinen näkee esteinä poikien tanssille matkojen ja kustannusten lisäksi muun muassa esikuvien puutteen, rajallisen ymmärryksen poikien tanssin mahdollisesta sisällöstä, perustelujen puutteen sille, miksi haluaisi tanssia tai miten voisi edistää tanssia, sekä epävarmuuden siitä, miten voisi osallistua tanssiin (Buck & Turpeinen 2016, 22).

Esimerkiksi Helsingissä ainoastaan 5% pojista osallistuu taiteen perusopetukseen lajinaan tanssi, eikä yleisesti poikien arvostus muitakaan taideharrastuksia kohtaan ole kovinkaan suuri (Sariola, 2010, 30 sekä Buck & Turpeinen 2016, 22). Väitöskirjassaan Turpeinen kertoo muun muassa ennakkokäsityksistä ja stereotyyppioista, joita poikien tanssiin usein liitetään. Pojat saattavat ajatella, että tanssi on feminiinistä tai muuten ”outoa”. (Turpeinen 2015, 127-128). Vira (2010, 209) pohtii, ”miksi pojille niin innokkaasti tarjotaan parhaana oloa ja toisten voittamista korostavia harrastuksia” (taideharrastusten sijaan). Hänen mukaansa edellä kuvatun kaltaiset harrastukset yksipuolistavat poikien kokemusmaailmaa sekä heidän käsitystään siitä, minkälaiset asiat elämässä ylipäätään ovat tärkeitä (Vira 2010, 209).

Usein tanssia harrastaville pojille on oleellista, että he löytävät vertaisryhmän: poikaryhmän, jonka kanssa on hauskaa viettää aikaa, jossa on turvallinen ilmapiiri ja saa hullutella yhdessä (Turpeinen 2015, 128-129). Turpeinen kertoo ohjaamastaan poikatanssiprojektista, joka sai mahtavan vastaanoton sekä pojilta itseltään, että heidän vanhemmiltaan. Eräs äiti oli antanut palautetta ”Olin liikuttunut poikien riemusta ja elämänilosta, joka tuntui räjähtävän kun pojat pääsivät juoksemaan ja hyppimään. Luulisi, että reipastahtisen tunnin aikana pojat väsyisivät, mutta ei, kotimatkan on saanut tehdä juosten.” Yksi pojista taas oli kommentoinut tunnin jälkeen innoissaan: ”HULLUIN JUMPPA IKINÄ!” (Turpeinen 2015, 140-160.)

Kun luin kuvausta edellä mainitusta projektista, ensimmäisenä tuli mieleen, että ohjauksesta huomasin heti Turpeisen pitkän kokemuksen poikien opettamisesta. Tunnit olivat lapsilähtöisiä ja sisälsivät paljon sellaista vauhdikasta toimintaa, johon oli helppoa heittäytyä mukaan ilman ennakkotaitoja. Turpeinen puhuu myös ”kompleksisesta dynaamisuudesta”, joka aluksi joidenkin vanhempien silmissä näyttäytyi jopa kaoottisena (2015, 154). Vaikka tunnit tarjosivatkin paljon mahdollisuuksia energianpurkuun, niin niillä oli kuitenkin selkeä rakenne sekä rajat toiminnalle. Uskon, että luovan liikkeen opetuksessa onkin merkityksellistä juuri löytää tasapaino edellä mainittujen asioiden välille, jotta tunnit pysyvät mielekkäinä ja lasten innostus säilyy.

2.1.3 Tanssikasvatus

Tanssin opetustavoista ei ole yhtä yhteistä hyväksyttyä käsitystä, vaan maailmassa on kymmenittäin opetusfilosofioita siitä, miten tanssin liikekieli, kasvatuksellinen anti ja sanoma tulee välittää. Päämäärän saavuttamiseksi on olemassa monta onnistunutta tietä, jotka ovat kehittyneet kunkin kulttuurin, ympäristön ja yhteiskunnan suomista edellytyksistä. (Viitala 1998, 31.) Tanssin opettelu on taitojen ja tietojen kehittämistä, mutta lisäksi myös ilmaisun harjoittelua ja oman kehon kuuntelemista (Anttila 1994, 24). Anttila näkee tanssi-ilmaisun tanssikasvatuksen ja -koulutuksen perustana, jonka lisäksi opintoihin sisällytetään tanssimuotoja ja tekniikoita asteittain enenevästi tanssiharrastuksen muuttuessa vakavammaksi ja oppilaiden kasvaessa (Anttila 1994, 23).

Oleellista tanssikasvatuksessa on kokonaisvaltaisuus, eli tanssin kautta lähestytään koko ihmistä, ei ainoastaan fyysistä kehoa. Fyysiseen toimintaan pyritään siis yhdistämään henkiset toiminnot: tunteminen, havaitseminen, kuvitteleminen, tiedostaminen ja ajattelu. Taiteellisen ilmaisun lähteenä ovat ensisijaisesti tanssijan tunteet ja mielikuvat, eli hänen sisäinen maailmansa. (Anttila 1994, 20.)

Tanssikasvatuksen sisällöissä on runsaasti ominaisuuksia, jotka kehittävät myös käytännön elämässä tarvittavia valmiuksia ja jotka saavutetaan kuin ohimennen (Viitala 1998, 31). Yhteys jokapäiväiseen elämään on väistämätön, onhan tanssissa materiaalina inhimillinen liike ja ilmaisun välineenä keho (Anttila 1994, 25).

Kaikki oppiminen elämässä tapahtuu aistien välityksellä ja tanssissa aistit ovat erityisen voimakkaasti läsnä (Anttila 1994, 14). Giguere (2011, 24) perustele tanssin ansaitsevan paikan opetussuunnitelmassa erityisesti siksi, että sen on tutkimuksissa osoitettu kehittävän monipuolisesti lapsen – kaikissa muissakin oppiaineissa tarvittavia – kognitiivisia taitoja.

Anttilan (1994, 14-16) mukaan tanssi kehittää:

- esteettistä tajua
- havaintojen organisoitumista ja diskriminoitumista
- avaruudellista ja ajallista suuntautumiskykyä
- fyysistä suorituskkyä
- positiivisen minäkäsityksen muotoutumista
- kehontuntemusta
- erilaisuuden sietämistä ja arvostamista
- itsehallintaa
- ilmaisun kautta vapautumista

Giguere (2011, 24) painottaa:

- itsenäisiä ongelmanratkaisutaitoja
- sosiaalisuutta ja yhdessä toisten kanssa toimimista

Listaan voisi sisällyttää vielä ainakin musikaalisuuden ja rytmitajun kehittymisen.

Stinson (2014, 7) kuitenkin kyseenalaistaa tutkimukset, joissa tuodaan esiin ainoastaan tanssin positiivisia puolia. Tanssikasvattajan työnsä kautta hänellä on vakaa usko tanssin positiivisiin vaikutuksiin, mutta hän on kokenut sen myös toisinaan aikaansaavan erottelua koulun sisällä, tylsistymistä ja jopa negatiivista omaan kehoon suhtautumista joidenkin oppilaiden kohdalla. Stinson kertoo myös kohdanneensa oppilaita, jotka menestyvät tanssissa, mutta eivät akateemisissa oppiaineissa. Hän haluaa korostaa sitä, että objektiivisen tutkimuksen nimissä tulee esitellä tasapuolisesti sekä tanssikasvatuksen hyviä että huonoja puolia. (Stinson 2014, 7, 10).

2.1.3 Tanssi taiteena

”Taidekokemuksen subjektiivisuus aiheuttaa sen, että eri ihmiset kokevat taiteen eri tavalla” (Anttila 1994, 25).

Se, milloin tanssia kutsutaan taidetanssiksi, riippuu kulloisestakin määrittelijästä. Tanssin tiedotuskeskuksen mukaan yksi määritelmä taidetanssille on se, että sen olemassaolon perustana on katsojan läsnäolo. Perinteisesti kulttuurissamme taidetansseiksi on laskettu baletti sekä siihen pohjautuvat tanssit (jazz, nykytanssi) sekä tanssiteatteri. Viime aikoina käsite on laajentunut koskemaan osittain myös muun muassa street-tanssia. (Tanssin tiedotuskeskus. Taidetanssi. Haettu 2.11.2020. <https://tanka.danceinfo.fi/assets/Uploads/Voiko-hiipiminen-olla-tanssia.pdf>). Tanssi on käsitteenä kuitenkin niin laaja, että sen rajaaminen taiteeksi ja ei-taiteeksi tuntuu usein keinotekoiselta.

Taiteellisuus tai taiteen läsnäolo oppimisessa ja kasvatuksen kontekstissa voi toimia innostavana voimana, mielenkiinnon herättäjänä sekä virran antajana, tuoden oppimiseen syvyyttä ja mielekkyyttä (Anttila 2009, 20). Tanssitunneilla oppilaan mahdollisuudet taiteen kokemiseen sekä syvällisen itseilmaisun löytämiseen paranevat, kun hän keskittyy omaan tekemiseensä ja kiinnittää huomiota omiin tunteuksiinsa. Taidetta vastaanottaessa ”tilanneyhteys sekä tanssijan tai katsojan sisäinen kokemus liikkeestä ovat olennaisempia kuin liikkeen havaittavat, fyysiset ominaisuudet”. Taiteen tekeminen perustuu haluun antaa sisäiselle elämälle ulkoinen muoto – sulatetaan yhteen todellinen ja kuviteltu, sisäinen ja ulkoinen maailma – sekä jakaa ja ilmaista omia tunteita, ajatuksia ja mielikuvia. Kun monissa ei-länsimaisissa kulttuureissa taide nähdään luonnollisena osana jokapäiväistä elämää, on kulttuurissamme taide saanut elitistisen luonteen, ja se on opittu erottamaan ei-taiteesta. (Anttila 1994, 26.)

2.1.4 Elämyksellisyys tanssissa

”Itse tanssissa koen tärkeimmäksi tarjota osallistujille monipuolisia, motivoivia ja palkitsevia tilaisuuksia kokeilla, tuntea ja kokea tanssimisen eri osatekijöitä ja tanssitunnin elementtejä ja sitä kautta mahdollisuuden yltyä elämykseen. Elämys tässä mielessä ei ole outoa ja suurta. Se on jotain, joka ei ole tarkasti määriteltävissä, mutta jättää pysyvän jäljen kokijansa sisimpään.” (Viitala 1998, 15.)

Elämyksellisen taidekasvatuksen merkitys korostuu tänä päivänä, kun tieto – usein pinnallinen, harvemmin pohdintaan yltävä tai elämyksellisiä aineksia tarjoava – hallitsee usein jo lapsen elämää. Tanssi kutsuu liikkujassa esiin vähän käytettyjä, unohtuneita ja tukkeutuneitakin liikeratoja, -malleja, -suuntia, aistimuksia ja tuntemuksia. Tanssissa fyysiset elementit yhdistyvät kaikille taiteenaloille yhteisiin henkisiin ja emotionaalisiin tekijöihin. (Viitala 1998, 31.) Elämyksellisyyden keskiössä ovat intensiivinen tekeminen ja tehtävään heittäytyminen. Elämyksiä ei voida käskää tai pakottaa esiin, niille voidaan ainoastaan luoda hyvät edellytykset – muun muassa taiteen keinoin. (Viitala 1998, 15-16.)

Elämys ei voi perustua voiton tai toisten kukistamisen idealle, vaan elämyksen edellytykset ovat luonnollisimmin läsnä läheisten ihmissuhteiden lämmössä – onnistuneessa oppilas-opettaja-suhteessa sekä ryhmä- ja yhteisöhengessä. Elämys syntyy kokonaisuuksien, asiayhteyksien sekä omien ja kanssaihmissien mielenliikkeiden ymmärtämisestä. Varsinaista elämystä ei kukaan voi säilöä, mutta sen jättämään muistoon voi kukin mielessään aina uudelleen palata. Tanssilla on hyvät mahdollisuudet osaltaan täyttää mielen tyhjiöitä myönteisillä elämyksillä ja parhaimmillaan neutralisoida jo syntyneitä vaikeita jälkiä. (Viitala 1998, 16.)

2.1.5 Luovuus tanssissa

Luovassa tanssissa tavoitteena on saada lapsi tai nuori löytämään kehonsa kaikkine mahdollisuuksineen, oppia käyttämään omaa kehoaan itsensä ilmaisuun, eli antaa välineitä liikkeen keinoilla kommunikoimiseen. Luovan tanssin perustana on kulloisestakin tilanteesta kumpuava tanssijan oma *luonnollinen liike*, joka hyödyntää kaikkia tanssitekniikoita ja –lajeja. Oleellista on, että itse tapahtuma on tärkein ja tulos vasta toisella sijalla. (Viitala 1998, 17.)

Luovan tanssin tulisi työllistää lapsen sisäiset voimanlähteet ja saattaa hänet kokeilemaan, pohtimaan, kyselemään ja ehdottamaan. Lapsi ja nuori saa sen kautta hyväksytysti kokea, ettei mielikuvitus ole todellisuuspakoa vaan tärkeä osa oppimistapahtumaa. Luovat osiot tarjoavat tanssin maailmassa yksilölle eniten

tilaisuuksia toteuttaa itseään. (Viitala 1998, 21.) Luovassa tanssissa saadaan tuntumaa oman kehon ja mielen vuorovaikutukseen: siinä oivalletaan, kuinka ajatuksia voi pukea, keholliseen, äänelliseen ja kuvalliseen muotoon ja kääntäen, kuinka erilaiset liikkeet, värit ja äänet vaikuttavat mieleen (Sarje 2005, 9).

Pääsääntöisesti etenkin nuoremmilla lapsilla löytyy vaikka kuinka paljon keksivää, omasta olemassaolosta kumpuavaa liikettä. Joukossa on kuitenkin yleensä aina myös sellaisia, joille luova liike on vaikeaa ja jotka tarvitsevat opettajalta erityishuomiota. Ryhmän salliva ja hyväksyvä mukaan ottamisen ilmapiiri helpottaa luovaan toimintaan ryhtymistä. (Viitala 1998, 140.)

Viitala (1998, 20) korostaa, että vapaus jostakin ei ole yhtä kuin luovuus, vaan ”luovuus on kurinalaisuuden, sisältöjen ja vapauden tasapainoa”. Luovuus ei siis ole sitä, että saa tehdä ihan mitä sattuu huvittamaan, vaan se ”tarvitsee kullakin tasolla voimavarakseen tietynasteisen kurinalaisuuden, tietyn määrän liikevalmiuksia sekä tietoa itse asiasta” (Viitala 1998, 43). Luova tanssi voidaankin nähdä välimuotona ankaran jäljittelyn ja rajattoman vapauden välillä ja se pohjautuu tuttujen liikekokemusten ja kineettisten aistien uudelleen aktivoimiseen ja syventämiseen luovan prosessin kautta (Anttila 1994, 26).

On ensisijaisen tärkeää, että tanssitunneilla korostuu tanssin sisäinen merkitys ja jokaisen oman ainutlaatuisuuden arvostaminen. On korostettava yhdessä toimimista ja toisten huomioimista sekä annettava kaikille tilaa. Jokaisen pitää saada tilaisuuksia loistaa ja toisten kannustamiseen opettaja voi hyvin ohjata omalla esimerkillään.

Luovaa tanssia on kritisoitu itse tanssitaidon jäämisestä liian vähäiselle huomiolle. Tällaisten mielipiteiden esittäjät eivät välttämättä miellä tanssia kokemuksellisenä arvona sinänsä eivätkä lapsen kokonaiskehittymisen tekijänä. Luova tanssi on niin oleellista nimenomaan siksi, että sen kautta saavutettava motivaatio mahdollistaa kaikkiin muihin tavoitteisiin yltämisen. (Viitala 1998, 34.)

Anttila korostaa luovan tanssin opetuksessa lapsilähtöisyyttä ja tilan antamista spontaanille liikkeelle. Käskyjen antamisen sijaan dialogisuus on tärkeää: se

aktivoi lasten omaa ajattelua, kun heille annetaan mahdollisuuksia ratkaista ongelmia sekä toisaalta auttaa myös aikuista ymmärtämään lapsen maailmaa ja toiveita. Tärkeää on myös, että lapset nauttivat kehollisista kokemuksista, nauravat ja tuntevat iloa. (Anttila 2003, 43.)

2.1.6 Tanssin ilo

Tanssin opetuksessa ovat voimakkaasti läsnä positiiviset tunnetilat, liikkeestä nauttiminen sekä innostuminen. Viitala (1998, 39) ehdottaakin tanssituntien johdotoajatuksiksi *tanssimisen iloa* ja *riemua*. Rantala (2006, 35-37) on koonnut seuraavia tekijöitä, jotka puoltavat ilon positiivista merkitystä oppimisessa ylipäättään:

- Ilo antaa oppijalle voimaa.
- Ilo sitoo oppijan oppimisprosessiin.
- Ilo motivoi ihmisen toimintaa siten, että se kohdistaa ihmisen huomion havaintoihin. Se myös vaikuttaa havaintojen tulkintaan.
- Positiivisilla tunteilla on mahdollisuus parantaa koko yhteisön toimivuutta ja tehokkuutta tavoitteiden suuntaisesti.
- Ilo toimii yhdessä muiden tunteiden kanssa tilanteiden, kontekstin ja päämäärien arvioitsijoina sekä jäsentäjinä.
- Ilon kokemuksella on yhteyttä ihmisen hyvinvointiin.
- Positiivisten tunteiden, kuten ilon, avulla on mahdollisuus parantaa oppimisen laatua
- Kokiessaan iloa ihmisen minäkuva muuttuu myönteisemmäksi.

Rantala (2006, 161) näkee ilon – samoin kuin oppimisen ja toiminnan halun – lapsessa valmiina olevana ominaisuutena, jonka esille tuleminen ympäristö joko tukee tai ei. Oppimisen iloa ei voi tuottaa, mutta on mahdollista luoda oppimisen ilon esiintymisen kannalta suotuisat olosuhteet. Olennaista ilon herättämisessä on oppijan rooli aktiivisena toimijana, leikin ja vapauden läsnäolo opetuksessa ("Opettajan tehtävänä on asettaa ne rajat, joiden sisällä oppilas voi olla vapaa."), kiireettömyys, tehtävän ja sen tekijän merkityksellinen kohtaaminen, luontaisen oppimisen halun tukeminen, oppilaan oman osaamisen hyödyntäminen sekä yhdessä oleminen ja tekeminen. (Rantala 2006, 161-163.)

2.1.7 Kehollisuus tanssissa

”Kehollinen oppiminen viittaa siihen, että oppiminen tapahtuu koko kehossa, koko ihmisessä ja ihmisten välisessä sosiaalisessa ja fyysisessä todellisuudessa.” (Anttila 2013, 15.)

Parviainen ja Ahomaa (2015) puhuvat kehollisesta tiedon muodostumisesta. Heidän mukaansa saamme aistiemme kautta tietoa ympäröivästä maailmasta – lapsille tämä tapa tutkia ympäristöä on hyvin luonnollinen ja he ovat läsnä omassa kehossaan (vrt. esim. Eisner 2002, 2). Liikkeiden tietoisien harjoittelun myötä voimme jälleen oppia luottamaan kehomme reaktioihin, kehotietoisuutemme paranee ja saamme esiin sitä viisasta tietoa, joita kehossamme on. Kehon tietoisuutta ei voi useinkaan kääntää kielelliseksi. (Parviainen & Ahomaa, 2015.)

Kouluissa aletaan viettää yhä enemmän aikaa istuen ja nykyään iso osa vapaa-ajastakin kuluu useimmilla erilaisten ruutujen äärellä, jolloin kehotietoisuus on vaarassa kadota. Yksipuolisten liikeratojen seurauksena kehoon tulee usein kiireyksiä, eikä hengitys enää virtaa luonnollisesti kehon läpi. Nykyään länsimaisakin ymmärretään jo paremmin esimerkiksi hengitysharjoitusten merkitys kehon rauhoittamisessa sekä joogatyyllisen venyttelyn vaikutukset kehon virtaavuuden ja joustavuuden palauttamisessa (vrt. Fraleigh 2015, 5).

Suomessa suhtautuminen kehollisuuteen on usein ollut ankaraakin, eikä tanssimistakaan ole aina katsottu hyvällä (vrt. Anttila 2013, 25). Silloinkin kun on tanssittu vaikkapa kansantansseja, ollaan esimerkiksi lantio sekä rintakehä pidetty lähes paikoillaan. Liikkeet ovat yleensä keskittyneet jalkoihin ja käsiin. Edellä kuvatun kaltainen liikekieli on tyypillistä länsimaisille tansseille, mutta esimerkiksi Afrikassa tai Intiassa kehoa on käytetty paljon vapautuneemmin (vrt. esim. Fraleigh 2015, 4). Myös Aasiassa kehotietoisuudella on pitkät perinteet. Kehotietoisuus on siis hyvin kulttuurisidonnaista.

Tanssissa erilaiset tavat liikkua saavat aikaan erilaisia kehollisia tunteita (Fraleigh 2015, 5). Nykyään suuri osa tutkijoista näkee kehon ja mielen yhtenäisenä asiana: minkä kokee kehollaan, se vaikuttaa mieleen ja minkä kokee mielellään, se vaikuttaa kehoon. Puhutaan myös kehomielestä. Fraleigh (2015, 7) kuvaa

hyvin sitä, miten läsnä olevassa liikkeessä muutosta ei haeta kovan kurinalaisuuden kautta, vaan iloisen tai riemukkaan osallistumisen kautta (vrt. Viitala 1998, 39 ja Rantala 2006, 161-163).

Anttila (2013) näkee kehollisen oppimisen perustana ajatuksen siitä, että oppiessaan ihminen on kokonaisvaltaisesti läsnä. Siinä kehossa tapahtuu liikkeen lisäksi aistimuksia, kokemuksia sekä fysiologisia muutoksia. Anttilan kokemusten mukaan tanssi voi käynnistää positiivisen kierteen, jossa ”kehollinen kokemus kietoutuu yhdessä tekemisen iloon”. Näin rakentuu yhteinen, jaettu kokemus, joka poistaa ennakkoluuloja, estoja ja pelkoja kehollista ilmaisemista sekä esiintymistä kohtaan. (Anttila 2013, 15-16.)

Anttila (2013) kuvailee, miten myös esiintyminen usein toimii tärkeänä väylänä kohti oman kehon tiedostamista ja itseluottamuksen vahvistumista. Esiintyminen sekä vaatii itseluottamusta että kehittää sitä edelleen. Nähdyksi tulemisen kokemus myös mahdollistaa yhteyden toisten kanssa. Kehollisilla kokemuksilla on suuri merkitys tietoisuuden, identiteetin ja käsitteellisen ajattelun kehittämisessä (Anttila 2013, 16, 26-27).

Anttila kuvailee, miten yhdessä hänen koulutanssiprojektissaan monia lapsista jäivät harmittamaan esityksen aikana sattuneet – Anttilasta itsestään hyvin pieniltä tuntuneet tai tuskin havaittavissa olleet – ”mokat”. Joillakin lapsista tuntui olevan myös pelkoa naurunalaiseksi joutumisesta. Anttila pohtiikin, kuinka paljon aikuisten kouluun luoma kulttuuri, jossa korostetaan, että on ”oikea” ja ”väärä” tapa tehdä asioita vaikuttaa siihen, miltä esiintyminen lapsista tuntuu ja uskaltautko he ilmaista itseään kehollisesti vapautuneesti tanssin keinoin. (Anttila 2003, 215-220). Myös oman näkemykseni mukaan edellä kuvatun kaltainen kulttuuri maassamme johtaa helposti siihen, että keskitytään helposti ”virheiden” välttämiseen sen sijaan, että saataisiin otettua koko kehon potentiaali käyttöön.

2.2 Tanssi koulussa

2.1 Tanssi oppiaineena

Kirchner (2005, 181) peräänkuuluttaa koulujen liikunnan opetukseen sellaisia oppimisympäristöjä, joissa lapset oppisivat arvostamaan toistensa yksilöllisiä ja kulttuurisia eroja, ja pääsisivät kehittämään yhteistyötaitojaan. Kirchner uskoo, että kun eri lähtökohdista tulevat lapset oppivat toimimaan yhdessä koulussa, kasvavat mahdollisuudet, että he leikkivät yhdessä myös vapaa-ajallaan. Sosiaalisen oppimisen prosessissa lapset oppivat jakamaan ideoitaan, auttamaan toisiaan, olemaan suvaitsevaisia ja kannustamaan toisiaan ponnistaessaan kohti yhteistä tavoitetta. (Kirchner 2005, 9, 181.)

Samaan tapaan Eeva Anttila on jo pitkään toivonut, että koulu olisi yhteisöllinen, luova, toiminnallinen ja elävä paikka, jossa jokaisella olisi mahdollisuus ilmaista itseään kehollisesti sekä tulla nähdyksi ja kuulluksi (Anttila 2013, 13). Anttilan mukaan käsitys tanssista voisi laajentua, jos tanssi olisi kouluissa omana oppiaineena ja jokainen oppilas saisi tilaisuuden itse kokea, mitä kaikkea se todellisuudessa pitää sisällään. Pedagogisena tavoitteena on, että tanssi tukisi oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä sekä oppimisvalmiuksia. (Anttila 2013, 26).

Anttila korostaa väitöskirjassaan, miten merkityksellistä on, että lasten kanssa tekemisissä olevat aikuiset suhtautuvat tanssiin positiivisesti. Hän on itse kohdannut myös sellaisia koulujen opettajia, jotka ovat suhtautuneet kouluihin saapuneiden taiteilijoiden projekteihin aluksi epäillen tai vähättelevästi. Anttilan väitöskirjassaan kuvaamassa koulutanssiprojektissa yhteistyö luokan oman opettajan kanssa ei aina ollut saumatonta: hän muun muassa välillä poistui opetustilanteesta ilmoittamatta, eikä esimerkiksi järjestänytkään esitykseen valaistusta, minkä seurauksena lapset joutuivat esiintymään lähes pimeässä tilassa. Hän ei myöskään tuntunut olevan projektissa täydellä sydämellään mukana, eikä rohkaissut lapsia jatkamaan esiintymistä. Aikuisten omat asenteet peilautuvat herkästi myös lapsiin. Anttila painottaakin keskinäisen kunnioituksen merkitystä kaikissa ihmisten välisissä kohtaamisissa. (Anttila 2003, 240-241.)

Tanssi on otettu omaksi oppiaineekseen joidenkin maiden opetussuunnitelmissa, esimerkiksi Uudessa-Seelannissa. Uudessa-Seelannissa luokanopettajat ovat ottaneet tanssin hyvin vastaan. Joidenkin opettajien huolena on tosin ollut koetun pätevyyden puute sekä se, että he ovat kokeneet tanssinopetuksen vievän aikaa muulta toiminnalta. Kaiken kaikkiaan opettajat ovat kuitenkin nähneet tanssin erinomaisena asiana opettamisen ja oppimisen kannalta, ja kokevat tanssin tarjoavan paljon integrointimahdollisuuksia myös muihin oppiaineisiin sekä tukevan näiden opiskelua. Useissa Uuden-Seelannin kouluissa tanssitaiteilijat työskentelevät aluksi yhdessä luokanopettajien kanssa – tarkoituksena on, että luokkien omat opettajat saavat taitoja, joiden avulla he voivat jatkaa opetusta myöhemmin itsenäisesti. (Snook & Buck 2014, 24-25.)

Suomessakin tanssia voi opiskella yhtenä oppiaineena joissakin kouluissa. Esimerkkinä tällaisesta tapauksesta on Kaisaniemen ala-aste, jonne on mahdollista hakea soveltuvuuskokeen kautta (hel.fi/peruskoulut/fi/koulut/kaisaniemen-ala-aste/, haettu 30.10.2020). Yläasteella tanssia on mahdollista opiskella ainakin Kruununhaan yläasteella tanssilinjalla, jonne myös voi päästä erillishaun kautta (hel.fi/peruskoulut/fi/koulut/kruununhaan-yla-aste/, haettu 30.10.2020). Erillisiä tanssilinjoja on myös lukioissa. Kuitenkin erillinen tanssilinja eroaa paljon siitä ajatuksesta, että tanssi olisi kaikille yhteinen oppiaine.

2.2 Tanssi suomalaisessa opetussuunnitelmassa

Vaikkei Suomessa tanssia löydykään omana oppiaineenaan opetussuunnitelmasta, on sitä kuitenkin mahdollista harjoittaa luontevasti musiikin ja liikunnan tunneilla (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2016). Musiikissa 1-2 –luokkien tavoitteiden kohdalla mainitaan musiikkiliikunta useassa eri kohdassa:

Musiikkikäsitteiden ja ilmaisukeinojen oppimisen perustana ovat laulamisen, soittamisen, säveltämisen, musiikkiliikunnan ja kuuntelun yhteydessä saadut kokemukset ja niistä keskusteleminen. (s.141)

Kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen. (s.141)

Antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjaa heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikunnallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja. (s. 141)

Innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta. (s. 142)

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. (s. 142)

Musiikin opetuksen ohjelmisto: Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan, jotka aihepiireiltään ja musiikillisilta ominaisuuksiltaan soveltuvat ikäkauteen ja koulun toimintakulttuuriin. (s. 142)

3-6 –luokat musiikissa:

Oppilaiden ymmärrys musiikkikäsitteistä ja ilmaisukeinoista syvenee ja laajenee samalla, kun taidot laulaa, soittaa, säveltää, liikkua ja kuunnella kehittyvät. (s. 263)

Ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä. (s. 263)

Kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen. (s. 263)

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. (s. 264)

Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. (s. 264)

Liikunnassa 1-2 –luokkien tavoitteiden kohdalla mainitaan kehollinen ilmaisu ja musiikkileikit kaksi kertaa:

Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. (s.148)

Fyysinen toimintakyky: Kehonhallintaa edistetään käyttämällä tehtäviä (kuten voimistelua ja musiikkileikkejä), joissa harjaannutetaan kehonhahmotusta, ilmaisua ja rytmin mukaan liikkumista. (s. 149)

3-6 –luokat liikunnassa:

Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. (s. 273)

Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekötaitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. (s. 274)

Liikuntaa ja kehollisuutta tunnutaan siis korostavan paljon enemmän musiikin kohdalla kuin musiikkia (tai kehollista ilmaisua) liikunnan kohdalla. Mielenkiintoinen kysymys olisi tietenkin, kuinka paljon ja missä muodossa musiikkiliikunta käytännössä koulun musiikkitunneilla toteutuu – sekä toisaalta: kuinka paljon koulutusta opettajat tähän saavat ja minkälaista aiheeseen liittyvää oheismateriaalia heillä on käytettävissään. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2016.)

Aiempaan, vuoden 2004 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin, verrattuna liikunnan painotus musiikin opetuksessa on lisääntynyt. Edellisessä opetussuunnitelmassa ”liikkuminen” mainittiin vuosiluokkien 1–4 tavoitteiden kohdalla ainoastaan yhden kerran ja keskeisissä sisällöissä mainittiin ”kehosoittimien käyttö” ja ”liikunta” kerran. Vuosiluokkien 5–9 tavoitteissa ei mainita liikuntaa kertaakaan, mutta keskeisissä sisällöissä mainitaan ”liikkeen käyttäminen” kerran. Liikunnan opetuksen kohdalla taas muutosta ei ole tapahtunut: tanssi ja ilmaiseminen mainitaan edellisessä opetussuunnitelmassa saman verran kuin uudessa. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004.)

2.3 Tanssitutkimuksen haasteet

Tanssin sisältämien sisäisten, subjektiivisten, prosessien analysointi on huomattavasti ulkoisen käyttäytymisen tutkimista tai vaikkapa taitojen mittaamista vaikeampaa (Anttila 1998, 115). Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että ensimmäiseksi mainitut asiat olisivat vähemmän tärkeitä kuin jälkimmäiset. Anttila (1998, 119) esittääkin, että kaikkein oleelliset asiat tanssissa eivät ole suoraan havaittavissa ja mitattavissa.

Tanssia on usein tutkittu epäsoveltuvilla menetelmillä. Kun niin moninainen ilmiö kuin tanssi pakotetaan keinotekoiseen ja kaavamaiseen tutkimusasetelmaan, vääristyy todellisuus ja merkityksellisten tulosten saavuttamisesta tulee mahdotonta. Tällaisesta tutkimustiedosta puuttuu se kokemuksen rikkaus, joka tekee tanssista merkityksellistä. Myös tanssin nonverbaalinen ja ajassa katoava luonne hankaloittaa sen käsitteellistä analysointia. (Anttila 1998, 116-117.)

Postmodernissa tieteellisessä paradigmassa jäykät rajat objektiivisen todellisuuden ja subjektiivisen kokemuksen sekä faktojen ja mielikuvituksen välillä on kyseenalaistettu. Siinä tunteet, intuitio ja mielikuvitus nähdään osana todellisuutta. Todellisuuden nähdään muotoutuvan inhimillisten havaintojen kautta, jotka ovat aina viime kädessä riippuvaisia subjektiivisista tekijöistä. (Anttila 1998, 118.)

Bradley (2001, 32) nostaa tanssitutkimuksen haasteeksi myös sen, että todelliseen kokemusperäiseen tutkimukseen tarvittaisiin suuri joukko osallistujia ja sen analysoinnin tulisi olla pitkäaikaista, jotta syy-seuraussuhteita olisi mahdollista todistaa. Hän myös kaipaava tanssinopettajien enemmän yhteistyötä tanssinopettajien välille. Näin voitaisiin vaihtaa ideoita sekä ennen kaikkea saada päättäjiä ja vanhempia ymmärtämään, kuinka merkityksellistä tanssin opettaminen kouluissa on. (Bradley 2001, 32)

3 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tutkimukseni tutkimustehtävänä on kuvata, analysoida ja tulkita tanssinopetusta alakouluissa. Erityisesti olen kiinnostunut siitä, mitä positiivisia – ja mahdollisesti mitä negatiivisia – asioita tanssi on tuonut tullessaan. Haluan myös selvittää, lähtevätkö oppilaat innolla mukaan tanssin pyörteisiin vai tuottavatko heittäytyminen ja itsensä ilmaiseminen ehkä vaikeuksia osalle oppilaista. Kiinnostavaa on saada tietää sekä oppilaiden itsensä että heidän ohjaajiensa näkemyksiä. Tosin sisällyttän tähän tutkimukseen lähinnä tanssitaiteilijoiden omia näkemyksiä, ettei se paisuisi turhan laajaksi.

Päätin ottaa tutkimukseeni mukaan kaksi eri tanssiprojektia saadakseni laajemmän käsityksen tutkittavasta ilmiöstä ja päästäkseni vertailemaan niitä keskenään. Vaikka molemmilla projekteilla on omat erityispiirteensä, löytyy yhtäläisyyksiä kuitenkin paljon. Uskoisin, että projekteja seuraamalla olisi mahdollista muodostaa käsitys siitä, mitä mahdollisuuksia tanssilla on tarjottavanaan koulumaailmassa.

Lähdin liikkeelle olettamuksesta, että tanssi saa aikaan positiivisia kokemuksia ja innostaa oppilaita liikkumaan ja heittäytymään liikkeeseen – olenhan itsekkin tanssinopettajana nähnyt tanssin voiman. Uskoin kuitenkin, että jokaisesta ryhmästä löytyisi ainakin muutama sellainen, joka suhtautuu tanssiin epäillen, eikä kiinnostu toiminnasta. En myöskään ollut varma, kuinka helppo sellaisten oppilaiden, jotka eivät ole koskaan elämässään tietoisesti tanssineet, olisi uskaltautua mukaan liikeharjoituksiin. Aloitin tutkimuksen tekemisen kuitenkin avoimin mielin ja pyrin fenomenologian periaatteiden mukaisesti olemaan muodostamatta liian suuria ennakko-odotuksia (vrt. esim. Willig 2007, 2010).

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Miksi haastateltavat kokevat tanssin opettamisen koululaisille tärkeäksi?
2. Minkälaista tanssin opettaminen on ollut?
3. Millä tavoin oppilaat ovat lähteneet tanssiin mukaan ja minkälaista palautetta haastateltavat ovat tunneista saaneet?

Yllä oleviin tutkimuskysymyksiin etsin vastausta haastattelemalla tanssitaiteilijoita (puolistrukturoidut teemahaastattelut) heidän tuntiensa jälkeen sekä havainnoimalla tanssitunteja paikan päällä.

4 Tutkimuksen toteutus

4.1 Tutkimuskohteet

Tutkimuksessani tutustuin kahteen eri tanssiprojektiin: Uskallatko tanssia? –poikatanssiprojektiin, joka toteutettiin keväällä 2014 espoolaisissa alakouluissa, sekä kansainväliseen, useamman vuoden koulussa toimineeseen (nyt jo loppuneeseen), MUS-E® –ohjelmaan yhdessä itähelsinkiläisessä alakoulussa. Valitsin edellä mainitut, koska ne olivat aineistonkeruuhetkellä ainoat löytämäni pääkaupunkiseudun projektit, joissa tanssitaiteilijat toivat tanssia alakouluihin paikanpäälle ja nimenomaan kaikille luokan tai ryhmän oppilaille (vrt. esim. tanssikerhot, joihin hakeutuvat useimmiten tanssista jo valmiiksi kiinnostuneet). Olin kiinnostunut tanssitaiteilijoiden omista kokemuksista tanssin opettamisesta kouluissa sekä heidän näkemyksistään, miksi kyseinen toiminta on merkityksellistä. Halusin myös itse päästä paikan päälle näkemään, miten tanssijat käytännössä tutustuttivat oppilaita tanssiin ja miten nämä ottivat luovan liikkumisen vastaan.

Uskallatko tanssia? –projektissa tanssia tuotiin espoolaisille 2-luokkalaisille yhden kerran työpajoina. Espoon Tanssiopiston ja Tanssiteatteri Glims ja Glomsin yhteisprojektissa tarkoituksena oli innostaa erityisesti poikia, mutta myös tyttöjä, tanssimaan. Työpajat kestivät 60 minuuttia ja sisälsivät lämmittelyn, erilaisia tapoja liikkua, oman ilmaisun kehittämistä sekä tanssiesityksen harjoittelua. Tunnin jälkeen saliin saapuivat myös oman koulun 1-luokkalaiset ja oppilaat pääsivät näkemään tanssitaiteilijoiden sekä Tanssiopiston poikaoppilaiden esityksen, jonka viimeiseen osioon 2-luokkalaiset liittyivät juuri oppimallaan tanssilla. Tanssiesitystä seurasi vielä työpajaan ja tanssiin liittyen loppukeskustelu, jossa oppilaat pääsivät tuomaan esille omia ajatuksiaan. Vastaanotto Espoon tanssiprojektille oli todella innostunutta ja jokainen alakoulu, johon otettiin järjestäjien taholta yhteyttä, halusi tulla mukaan.

Haastatteluvaiheessa itselleni selvisi, että projektin liikkeelle laittanut syy oli itse asiassa Espoon Tanssiopiston poikaoppilaisiin kohdistunut, heidän tanssiharrastukseensa liittyvä, jatkuvan kiusaaminen. Tanssiharrastus – etenkin taidetanssi – on poikien kohdalla huomattavasti harvinaisempaa kuin tyttöjen, eikä aina

tunnuta ymmärtävän, mitä kaikkea se itse asiassa pitää sisällään. Saatiin siis ajatus tehdä kiusaamisen vastaista työtä tuomalla tanssia kouluihin kaikkien kokeiltavaksi ja katsottavaksi, jotta siihen liittyvät ennakkoluulot ja stereotypiat päätyisivät romukoppaan. Tarkoituksena oli, että kaikki työpajoihin osallistuvat oppilaat saavat kokemuksen siitä, mitä taidetanssi – ja tanssi ylipäätään – on itse tanssimalla, esiintymällä ja esitystä katsomalla. Tavoitteena oli aikaansaada positiivisia asennemuutoksia tanssia kohtaan.

Työpajojen ohjaajina toimi kolme ammattitanssija-koreografia – yksi nainen ja kaksi miestä – ja osassa niistä oli mukana myös Espoon Tanssiopiston poikaoppilaita innostamassa muita samanikäisiä tanssimaan, näyttämässä mallia ja esiintymässä yhdessä tanssitaiteilijoiden kanssa Tähtien sota –aiheisella koreografialla ikään kuin jedioppilaina. Projektiin haluttiin mukaan nimenomaan eri ikäisiä ja hieman erilaiset taustat omaavia tanssitaiteilijoita, jotta oppilaat näkisivät, etteivät tanssijatkkaan ole yhdestä muotista tehtyjä, vaan kuka tahansa voi tanssia. Tanssijoiden yhdessä tekemä koreografia sisälsi otteita erilaisista tanssityyleistä (muun muassa nykytanssista, jazzista, poppingista ja lockingista). Tarkoituksena oli varmastikin tuoda esiin, kuinka monipuolista tanssi voi olla.

MUS-E® –ohjelma taas oli pidempään jatkuva, kansainvälisen Yehudi Menuhinin säätiön (IYMF) ohjelma. Säätiöllä on toimintaa useassa eri maassa. Ohjelman avulla haluttiin tutustuttaa lapsia eri taiteenmuotoihin koulussa: tanssin lisäksi Suomessa kouluille tarjottiin musiikkia sekä nukketeatteria. Ohjelman tarkoituksena oli myös ehkäistä väkivaltaa, rasismia ja syrjäytymiskehitystä. Toiminnalla haluttiin vahvistaa lasten keskinäisiä suhteita, lasten ja aikuisten välisiä suhteita, sekä lasten suhdetta omaan ympäristöönsä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö antoi MUS-E® in Finland ry:lle hankkeen käynnistämisen mahdollistaneen avustuksen ja vuonna 2013 kahdessa helsinkiläisessä koulussa aloitettiin toiminta kansainvälisen ohjelman tavoitteiden mukaisesti. Aiemmin projektia toteutettiin Helsingin Annantalon lasten taidekeskuksessa (vuosina 2010-2012) nimellä ”Taiteilija koulussa” –hanke. Ensin taidekeskuksen taiteilijat jalkautuivat helsinkiläisiin kouluihin ja päiväkoteihin vuonna 2010, minkä jälkeen Annantalolle palkattiin nuoria taiteilijoita toteuttamaan

vuoden kestäviä taideprojekteja helsinkiläisissä kouluissa vuonna 2011. Molemmat projektit rahoitettiin opetus- ja kulttuuriministeriön Taikalamppu –hankkeen rahoituksella. ”Taiteilija koulussa” -hankkeeseen on osallistunut myös neljä muuta Taikalamppukeskusta Suomesta (Hämeenlinna, Jyväskylä, Oulu ja Pori). Vuonna 2012 Annantalolla toteutettiin vielä Kannelmäki-projekti, missä kolme taiteilijaa jatkoi työskentelyä aineenopettajien työparina ja integroi taidetta eri oppiaineiden opettamiseen.

MUS-E® –projektin tunnit olivat yhden oppitunnin eli 45 minuutin mittaisia ja sisälsivät myös alkulämmittelyn, erilaisia tapoja liikkua sekä oman ilmaisun kehittämistä. Seuraamani tunnit eivät tähänneet mihinkään esitykseen, mutta projektin tiimoilta on tehty myös erilaisia tanssiesityksiä. Seuraamistani tunneista kaksi oli suunnattu suomi toisena kielenä –oppilaille ja kaksi erityisoppilaille (koulussa oli paljon maahanmuuttajataustaisia oppilaita sekä kolme erityisen tuen 11-vuotisen yksilöllistetyn opetuksen pienluokkaa).

Tunneilla liikuttiin erilaisin tavoin tilassa mm. piirissä, pöydän ”yli”, ”ali”, ”ympäri”, sekä tanssittiin saippuakuplien kanssa ja rummutettiin sateen ääniä lattiaan. Osa tunneista järjestettiin koulun liikuntasalissa ja osa tavallisessa luokassa niin, että tuolit ja pulpetit oli siirretty seinän viereen. Luokkien omat opettajat osallistuivat oppilaiden kanssa moniin harjoituksiin.

Vierailin siis kahdessa espoolaisessa alakoulussa, yhteensä kolmessa eri työpajassa, seuraamassa niiden toimintaa ja tekemässä muistiinpanoja sekä yhdessä MUS-E® –ohjelmassa mukana olevassa itähelsinkiläisessä koulussa, neljässä eri ryhmässä. Työpajojen lopuksi haastattelin kaikkia neljää projekteissa mukana ollutta tanssitaiteilijaa.

4.2 Aineiston koonnin menetelmät

Asettamiini tutkimuskysymyksiin etsin vastausta puolistrukturoitujen teemahaastattelujen avulla (vrt. esim. Tuomi & Sarajärvi 2002, 77 ja Hirsjärvi & Hurme 2006, 47-48). Valitsin haastateltaviksi nimenomaan kouluissa opettavat tanssitaiteilijat (kaksi naista ja kaksi miestä), koska heille on kokemustensa perusteella kertynyt

paljon tietoa tutkittavasta ilmiöstä, mikä auttaa rakentamaan teoreettisesti mielekäästä tulkintaa toiminnalle (vrt. Tuomi & Sarajärvi 2002, 87-88). Haastattelin tanssitaiteilijoita heidän tuntiensa jälkeen sekä havainnoin heidän pitämiään tanssitunteja paikan päällä kolmessa koulussa (yhteensä seitsemässä eri ryhmässä). Tässä tutkimuksessa keskityn käyttämään tutkimusaineistonani lähinnä haastatteluja, koska haastateltavat vastasivat kysymyksiin monipuolisesti ja materiaalia kertyi paljon. Vertailen kuitenkin tanssitaiteilijoiden vastauksia hieman omiin tuntien seuraamisen aikana tekemiini havaintoihin, jotta näen kuinka yhteneväisiä heidän näkemykset ovat omieni kanssa.

Päädyin puolistrukturoituun teemahaastatteluun aineiston koonnin menetelmänä oikeastaan kahdesta syystä. Ensinnäkin toivoin tanssitaiteilijoiden suostuvan haastatteluun, koska halusin heidän kertovan vapaasti tanssista ja projekteistaan. Näin he saivat tilaisuuden tuoda esiin nimenomaan omia näkemyksiään ja tunteitaan, sekä painottaa tärkeinä pitämiään kohtia. Kuten Rapley (2007, 16) toteaa, on haastattelupuhe yhdistelmä kokemuksia, tunnetta, identiteettejä, tietoja, mielipidettä, totuutta jne.

Toisaalta omien kiireidensä keskellä tanssijat itse tuntuivat pitävän haastattelua hyvänä vaihtoehtona, koska ne sai kätevästi tehtyä tuntien jälkeen, eikä heidän tarvinnut esimerkiksi myöhemmin täyttää kaavakkeita. Itse koin erittäin hyväksi asiaksi sen, että haastattelut tehtiin nimenomaan heti tanssituntien jälkeen, jolloin ainakin kyseisellä tunnilla tapahtuneet asiat ja sen herättämät tunteet olivat tuoreessa muistissa.

Tuomi & Sarajärvi (2002, 75) tuovat esiin joustavuuden haastattelun etuna. Heidän mukaansa haastattelutilanteessa on mahdollista mm. tehdä tarkennuksia sekä käydä keskustelua tiedonantajan kanssa. Hirsjärven & Hurmeen (2006, 48) mukaan teemahaastattelussa otetaan huomioon ihmisten tulkinnat asioista ja heidän asioille antamansa merkitykset, samoin kuin merkitysten syntyminen vuorovaikutuksessa. Haastattelussa ”pyritään löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen tarkoituksen ja ongelmanasettelun tai tutkimustehtävän mukaisesti” ja sen ”etukäteen valitut teemat perustuvat tutkimuksen viitekehykseen” (Tuomi & Sarajärvi 2002, 77-78).

4.3 Tutkimusmenetelmälliset valinnat

Alasuutari (1999, 82) huomauttaa mielestäni osuvasti: ”Metodi on ilman muuta huono silloin, jos se ei anna aineistolle yllätysmahdollisuutta, jos tutkija ei voi edes periaatteessa saada aineistoltaan hypoteeseja tai asetelmaa korjaavaa palautetta.” Tarkoitukseni onkin suhtautua tutkimusaineistooni mahdollisimman avoimin mielin, jotta voin itsekkin oppia matkan varrella uutta ja laajentaa ymmärrystäni tutkittavasta ilmiöstä (vrt. esim. Willig 2007, 2010). Edellä mainittu vaikutti siis oleellisesti metodin valintaan.

Seale (2007, 384) tuo esiin, miten tutkijan on tärkeä käydä keskustelua sekä itsensä (sisäinen keskustelu), metodikirjallisuuden että tutkimuksensa lukijan kanssa. Hän huomauttaa, että tutkijan omaksuma teoreettinen asema voi auttaa näkemään asioita, joita ei maalaisjärjellä välttämättä huomaisi, mutta se voi toisaalta myös estää muiden näkökulmien huomioimista. Seale puhuu myös filosofisten perustelujen puolesta, jotka ovat hänen mukaansa usein unohtuneet nykyisessä tutkimuksessa. (Seale 2007, 388.)

Tutkimuksessani ei olisi ollut mielekästä esimerkiksi rajata haastattelukysymyksiä liian tarkasti, etteivät ne liikaa johdattelisi tietynlaisiin vastauksiin tai rajoittaisi heidän kertomuksiaan. Tutkimusmenetelmän ja analyysimenetelmien kohdalla vaikkapa liian luonnontieteelliset tutkimustavat tai ainoastaan joihinkin yksityiskohtiin keskittyminen eivät näkemykseni mukaan myöskään sopisi tähän tutkimukseen, jossa pyrin ennemminkin hahmottamaan kokonaisuutta ja ymmärtämään, mistä tutkittavassa ilmiössä oikeastaan on kyse. Näin ollen valitsin tutkimukselleni fenomenologisen lähestymistavan.

Willigin (2007, 210) mukaan fenomenologia keskittyy kokemukseen ja subjektiivisuuteen. Lehtomaa (2005, 192) korostaa, että fenomenologisen tutkimuksen ensisijainen tavoite ja haaste ”on aina ymmärtää Toista, itselle vierasta ja ainutkertaista”. Hänen mukaansa siinä pyritään ymmärtämään kokemuksellinen ilmiö sellaisena kuin se on ja kuvaamaan ilmiötä niin, että se säilyttää oman merkitysyhteytensä (Lehtomaa 2005, 163, vrt. myös Finlay 2014, 122 sekä Giorgi & Giorgi 2003, 26). Fenomenologinen tutkimus kulkee aina myös kohti tutkijaa, jonka on

tärkeää kohdata ennakkoluulonsa ja juurtuneet ajattelutottumuksensa (Lehtomaa 2005, 192).

Todres & Galvin (2008, 568) toteavat fenomenologisen, tulkitsevan tiedon oleva erityisen tärkeää, koska se tarjoaa ymmärrystä ”joka koskettaa sekä ’päättä’ että ’sydäntä’”. He huomauttavat, että liian summatiivinen kielenkäyttö tutkimuksessa voi sterilisoida ja kadottaa esitetyn ilmiön elävyyden, jolloin tärkeät merkitykset jäävät tulematta tutkimuksessa esiin. Oleellista onkin heidän mukaansa löytää sopivia mielikuvia ja runollisiakin ilmauksia, jotka tekevät oikeutta ilmiölle kaikessa monimuotoisuudessaan. (Todres & Galvin 2008, 569.)

Lehtomaa (2005, 192) huomauttaa, ettei toisen ymmärtäminen kuitenkaan koskaan ole helppoa – ei arkielämässä, eikä tutkimustyössäkään. Hänen mukaansa fenomenologisen tutkimuksen luotettavuus on riippuvainen siitä, miten avoimen tilan tutkija onnistuu haastattelutilanteessa kohtaamiselle luomaan. Edellisen perään Lehtomaa toteaa: ”Jos hyvin käy, tutkija onnistuu tavoittamaan sinä hetkenä koetun syvimmän merkityksen ja kiteyttämään sen systemaattisesti toteutetun analyysin avulla yleiseen muotoon, ihmistieteelliseksi tiedoksi. Silloin fenomenologinen kokemuksen tutkimus on kyennyt pysäyttämään koskettavassa kohtauksessa toteutuneen ymmärryksen ja kiteyttämään sen muotoon, joka on muidenkin käsitettävissä.” (Lehtomaa 2005, 192.)

Tietenkin fenomenologisessa tutkimuksessa on haasteena erityisesti tulkinnallisuus, eikä se koskaan voi olla täysin objektiivista, vaikka siihen pyrkisikin parhaansa mukaan (vrt. esim. Willig 2007, 214). Mm. tutkimuskysymykset ja tutkijan oma intressi ohjaavat aina tutkimusta (vrt. esim. Tuomi & Sarajärvi 2002, 98), joten nämä rajaavat tutkimuksen näkökulmaa ja vaikuttavat tietenkin myös tuloksiin. Koen fenomenologisen tutkimuksen haasteena siinäkin mielessä, ettei se tarjoa selkeitä ”toimi näin” –ohjeita, vaan paljon on pitkälti tutkijan oman näkemysvarassa. Puutteistaankin huolimatta näen fenomenologian kuitenkin metodina, joka parhaiten auttaa itseäni saamaan kiinni tutkimusaineostosta ja muodostamaan siitä mahdollisimman monipuolisen sekä autenttisen kuvan tutkimustani varten.

4.4 Aineiston analyysimenetelmät

Tutkimuksessani tarkoitukseni on koodata aineistosta erityisesti positiivisten tai negatiivisten asenteiden tai arvottamisen ilmauksia sekä toimijoiden ilmiölle antamia merkityksiä. Ymmärrän tutkittavan ilmiön sekä yksilöön (oppilaat yksilöinä), vuorovaikutukseen (tanssin opettaminen), ryhmään (oppilaat ryhmänä) että kulttuurisiin merkityksiin (suomalainen tanssikulttuuri ja lapsilta esiin tulleet tanssin määrittelyt) liittyväksi. (vrt. Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 20).

Teemoittelun kautta pyrin hakemaan aineistosta ennen muuta samuutta: niitä projekteihin liittyviä kokemuksia, jotka yhdistävät tanssitaiteilijoita (vrt. Tuomi & Sarajärvi 2002, 95). Toisaalta on kuitenkin myös mielenkiintoista selvittää, näkyykö tanssijoiden vastauksissa yksilöllisiä eroja, koska universalisuudesta huolimatta jokainen varmasti kokee tanssin hieman omalla tavallaan.

Tutkimuksessani pyrin yhdistämään – fenomenologiselle tutkimukselle tyypillistä – aineistolähtöistä sekä teoriasidonnaista analyysiä (vrt. Tuomi & Sarajärvi 2002, 97-98). Aineistolähtöistä analyysiä on fenomenologian tapaan kritisoitu siitä, että analyysi saattaa siinä tapahtua tutkijan ennakkokäsitysten sanelemana (vrt. esim. Tuomi & Sarajärvi 2002, 98 sekä Willig 2007, 214). Kuitenkin tutkimuksessani tanssitaiteilijat itse nostivat haastatteluissa esiin useita tärkeitä teemoja, kuten tanssin kokemisen sekä siitä keskustelemisen kautta mahdollistuva ymmärryksen ja suvaitsevaisuuden lisääminen.

Itse asiassa toisen projektin alun perin liikkeelle panevaksi voimaksi paljastui haastatteluissa tanssia harrastavien poikien kouluissa kokema, tanssiin liittyvä, kiusaaminen. Kiusaamisen takia oltiin haluttu lisätä tietoutta tanssista ja järjestää projekti, jonka kautta saataisiin lisättyä tietoa siitä, mitä tanssi oikeastaan on. Tarkoituksena oli myös purkaa aiheeseen liittyviä stereotypioita, joita valitettavasti jo lapsillekin on usein kertynyt (esim. kuka saa tanssia tai kuka ei). Edellä mainitun kaltaisia teemoja pidän hyvin merkityksellisinä ja haluan sisällyttää niitä myös tutkimukseeni, vaikken ennen haastatteluja ollutkaan tietoinen niiden liittymisestä projektiin, enkä olisi itse tajunnut niistä kysyä.

Tuomen ja Sarajärven (2002, 98) mukaan ”aineistolähtöinen tutkimus on erittäin vaikeaa toteuttaa jo sen vuoksi, että ajatus itse havaintojenkin teoriapitoisuudesta on yleisesti hyväksytty periaate”. He korostavat, että mm. käsitteet, tutkimusasetelma sekä menetelmät ovat tutkijan asettamia ja vaikuttavat aina tuloksiin, mistä saattaa seurata, ettei aineiston analyysi tapahdukaan tiedonantajien ehdoilla, kuten olisi suotavaa – vaan tutkijan omilla ehdoilla (Tuomi & Sarajärvi 2002, 98, vrt. myös esim. Giorgi & Giorgi 2003, 47).

Tuomen ja Sarajärvi (2002, 98) huomauttavatkin, että fenomenologisessa tutkimusperinteessä ”tutkijan tulee kirjoittaa auki omat ennakkokäsityksensä ilmiöstä ja tiedostaa ne analyysin aikana” (vrt. myös esim. Willig 2007, 214). Edellä mainittuun viitaten on siis erittäin tärkeää, että lukijat pystyvät seuraamaan mm. minikälaisten oletusten kanssa lähdin liikkeelle tutkimuksen alussa ja miten ajatukseni matkan varrella ovat muuttuneet. Oleellista on myös perustella tutkimuksen aikana tekemäni ratkaisut.

Teoriasidonnaisessakin analyysissä analyysiyksiköt valitaan Tuomen ja Sarajärven (2002, 98) mukaan aineistosta, mutta aikaisempi tieto ohjaa tai auttaa analyysiä. Heidän mukaansa analyysistä on tunnistettavissa aikaisemman tiedon vaikutus, mutta sen ei ole tarkoitus testata teoriaa, vaan pikemminkin avata uusia ajatusuria (Tuomi & Sarajärvi 2002, 98). Pidän analyysitapaani teoriasidonnaisena siinä mielessä, että pyrin yhdistämään analyysiini tietoa tutkittavasta ilmiöstä ja viittaamaan muiden aihetta tutkineiden tuloksiin. Tämä myös yhdistää analyysin tutkimuksen alussa esiteltyyn teoreettiseen osioon – luoden ikään kuin sillan näiden kahden välille, niin ettei kumpikaan jää irralliseksi.

Toisaalta tutkimustani voisi joiltain osin luonnehtia myös aineistolähtöiseksi siinä mielessä, että monet siihen liittyvistä oleellisista teemoista ovat tulleet haastateltavilta itseltään – ilman, että olisin niitä edes ymmärtänyt tutkimukseni alussa itse nostaa esiin. Pitkälti on kuitenkin kyse tanssitaiteilijoiden subjektiivisista kokemuksista, jolloin analyysiyksiköt eivät oikein voikaan olla etukäteen sovittuja ja harkittuja, vaan ne valitaan aineistosta (vrt. Tuomi & Sarajärvi 2002, 97).

Tuomen & Sarajärven (2002, 103) mukaan aineistolähtöistä analyysiä toteuttavat fenomenologit korostavat intuition olevan oleellinen tekijä merkityskokonaisuuksien muodostamisessa. Tässä tapauksessa ”merkityskokonaisuudet löydetään sisäisen yhteenkuuluvuuden ja samanlaisuuden perusteella”. Seuraavassa vaiheessa tutkijan tehtävänä on kuvata omalla kielellään kuvaustason kieltä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 103.)

Finlay (2014, 122-136) tunnistaa neljä mielestäni todella havainnollista avainprosessia fenomenologisessa analyysissä, joita hän englanniksi kutsuu nimillä ”seeing afresh”, ”dwelling”, ”explicating” ja ”languageing”. Ensimmäinen viittaa asioiden näkemiseen tuoreeltaan, ilman ennakkoluuloja – tämä on perusta kaikelle fenomenologiselle tutkimukselle. Toinen termi viittaa merkitysten löytämiseen aineistoista, prosessiin, joka on yhtäaikaan systemaattinen, intensiivinen ja intuitiivinen. Tässä hitaassa ”asustelu”-vaiheessa syvennyttään aineistoon pyrkimyksenä sen ymmärtäminen. Kolmas kohta keskittyy yksilöllisten analyysien tekemiseen – miten tietyt merkitykset punotaan yhteen rikkaaksi kuvaukseksi ilmiöstä kokonaisuudessaan. Tavoitteena on olla uskollinen ilmiötä ja tutkimusaineistoa kohtaan. Viimeinen eli neljäs kohta viittaa prosessiin, jossa tutkimuksen tekijä pyrkii muuttamaan analyysinsä sellaiseen kirjoitettuun muotoon, jossa ilmiölle tehdään oikeutta sen kaikessa hienovaraisuudessa ja moninaisuudessaan.

Erityisesti fenomenologisen kirjoituksen tulee olla kuvaavaa ja kuvata hyvin. (Finlay 2014, 122-136.) Tutkimuksen lopullisen tuotoksen tulisi olla tutkijan uudistunut näkemys ”käsillä olevasta ilmiöstä”. (Larkin, Watts & Clifton 2006, 103, 117.) Mielestäni Finlay (2014, 137) tiivistää hyvin fenomenologisen analyysin erään tärkeän seikan seuraavassa kääntämässäni lainauksessa: ”Lopuksi, muista ettet koskaan tule saamaan analyysia täydelliseksi tai ’oikeaksi’; haluat yksinkertaisesti nostaa esiin jotain merkityksellistä, joka ilmaisee tietyn eletyn kokemuksen. Jos pystyt osoittamaan siihen liittyvää monimutkaisuutta, ristiriitaisuutta ja monitulkintaisuutta, sen parempi; aina on olemassa enemmän, mitä voisi sanoa.”

Tutkimukseni on siis laadullinen tapaustutkimus, jota varten olen kerännyt aineiston teemahaastattelujen sekä osallistuvan observoinnin avulla. Pyrin

yhdistämään tutkimuksessani aineistolähtöistä ja teoriasidonnaista analyysiä. Teen selkoa aineistosta analysoimalla sitä sisällön erittelyn kautta.

5 Tutkimustulokset ja niiden tulkintaa

Tässä luvussa tarkastelen tanssitaiteilijoiden haastatteluvastauksia sekä kulttuurin (suomalainen tanssikulttuuri ja lapsilta esiin tulleet tanssin määrätykset), yksilön (oppilaat yksilöinä), ryhmän (oppilaat ryhmänä) että vuorovaikutuksen (tanssin opettaminen) näkökulmasta. (vrt. Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 20). Edellä mainitun jaottelun sekä sitä seuraavan analyysin kautta pyrin löytämään vastauksia asettamiini tutkimuskysymyksiin. Pyrin tässä luvussa antamaan äänen tanssitaiteilijoille itselleen ja tulkitsen heidän näkemyksiään analysoimalla niitä sisällön erittelyn kautta.

5.1 Kulttuurinen ja yhteiskunnallinen viitekehys

Lähden liikkeelle haastatteluvastauksista ilmi tulleesta tanssin kulttuurisesta ja yhteiskunnallisesta viitekehuksesta, koska se on kaiken taustalla ja vaikuttaa yksilön – usein tiedostamattomiinkin – arvoihin, asenteisiin ja näkemyksiin. Yksilön sosiaalinen ympäristö sekä omat aiemmat kokemukset tanssista, itse tanssimassa tai yleisössä esitystä katsomassa, vaikuttavat vahvasti hänen mielipiteisiinsä. On kiinnostavaa selvittää, miten suomalainen tanssikulttuuri näkyy – joko suorasti tai epäsuorasti – lasten elämässä, ja minkälaisena lapset tanssin kokevat. Tanssin arvostaminen liittyy myös sen näkymiseen (tai näkymättömyyteen) opetussuunnitelmassa ja rahallisten avustusten saamiseen.

5.1.1 Jotenkin mä oon sitä mieltä, et se on vaan siitä et he ei niin kun TIEDÄ

Niin täs on tarkoituksena se kun mä opetan noita 7-9-vuotiaita poikia Espoon tanssiopistolla ja sit sieltä on koko ajan tullu niin kun ilmi se, että heitä kiusataan niin kun kouluis ja harrastuksest et he ei uskalla kertoa sitä et he tanssii ja sit --- meidän tanssikoulun rehtorin --- kans alettiin miettiä sitä, et millä tätä niin kun sais jotenkin valistettua näitä lapsia, et mitä se tanssi on. (Tanssija 1)

Poikatanssiprojektin alun perin liikkeelle panevaksi voimaksi paljastui jo aivan haastatteluiden ensimetreillä tanssia harrastavien poikien kouluissa kokema, tanssiin liittyvä, kiusaaminen. Kiusaamisen takia poikien oma opettaja

tanssiopistolla sekä tanssiopiston rehtori halusivat lisätä tietoutta tanssista ja päättivät järjestää projektin, jonka kautta tanssia vietäisiin kouluille kaikkien ko-keiltavaksi ja saataisiin lisättyä tietoa siitä, mitä tanssi oikeastaan on (vrt. Anttila 2013, 26). Tarkoituksena oli myös purkaa aiheeseen liittyviä stereotypioita, joita valitettavasti jo lapsillekin on usein kertynyt – esimerkiksi näkemyksiä siitä, kuka ”saa tanssia” (vrt. Turpeinen 2015, 127-128.).

*Ja pojat ei oo ainoat jotka kiusaa, vaan tytöt kiusaa myös poikia siitä et he tanssii.
(Tanssija 1)*

Vielä tänäkin päivänä moni – myös tyttöjen joukossa – suhtautuu epäluuloisesti poikien tanssimiseen, eikä aina ymmärrä, mitä taidetanssi on. Projektin taustalla oli halu valistaa lapsia ja antaa heidän nähdä, mitä kaikkea tanssi pitää sisällään. Tanssitaiteilijat näkivät tanssin tuomisen mahdollisimman monen oppilaan ko-keil-
tavaksi sekä siitä yhdessä keskustelemisen oivana keinona taistella ennakkoluu-
loja vastaan. Vastauksista heijastui työn tärkeäksi kokeminen.

Kun jotenkin mä oon sitä mieltä, et se on vaan siitä et he ei niin kun tiedä. Että hip hop ja kaikki tällanen street ja ne niin kun ne on ok. Ja sit niinku jotenkin tos Län-siväylän jutuskin joku oli kommentoinu sillein et ”kyllähän pojat tanssivat”, mut sitte se on se tietty ryhmä ja yleensä se on aina et ei se oo taidetanssia... (Tanssija 1)

Katutanssilajien harrastamista pidetään poikien kohdalla sosiaalisesti hyväksyt-tävämpänä kuin taidetansseja – vaikka tanssiopistoilla on erikseen pojille suun-nattuja poikien tanssitunteja, joten pojat harjoittelevat tunneillaan joka tapauk-sessa erilaisia kuvioita ja temppuja kuin vastaavanikäiset tytöt. Katutansseihin liitetty mielikuvat päällään pyörimisistä, volteista ja vastaavista tempuista ovat usein miehekkäitä. Muun muassa piruettien tekemistä ja nilkkojen ojentamista saatetaan pitää ”feminiinisempänä”, vaikka nykytanssi ja muut taidetanssit vaati-vat voimaa, tekniikkaa ja kovaa kuntoa siinä missä katutanssitkin (vrt. Turpeinen 2015, 127-128.) Jo tanssipartnerin nostaminen ilmaan on niin paljon kehonhallin-taa ja taitoa vaativa suoritus, ettei siitä edes moni urheilijamies suorilta käsin suo-riudu!

Toisaalta tänä päivänä nykytanssin ja katutanssin väliset raja-aidat ovat madaltuneet, eikä aina tanssia katsoessaan pysty suoralta kädeltä sanomaan, mikä laji on kyseessä. Tansseja myös usein fuusioidaan keskenään. Ei ole ollenkaan harvinaista törmätä koreografiaan tai esitykseen, jossa eri tanssilajien edustajat ovat tehneet yhteistyötä.

Aikuiset eivät välttämättä itse tiedosta, että edellä kuvatun kaltaista harrastukseen liittyvää kiusaamista esiintyy, koska se ei aina heidän korviinsa kantaudu. Se, mikä on yhdessä ryhmässä sosiaalisesti hyväksyttyä, johtaa syrjintään toisessa. Myös aikuisten mahdolliset omat ennakkoluulot tai stereotypiat saattavat siirtyä eteenpäin lapsille (vrt. Anttila 2003, 241).

--- että heti pienestä asti opittais jotenkin et se on ok ja kaikki saa tanssia. Ja se on tosiaankin yhtä hyväksyttyä kun mikä tahansa futiksen pelaaminen tai jääkiekko tai... Ja yhtä fyysistä myös. Se niinku on täs ollu se alkuperäinen juttu. (Tanssija 1)

Tavoitteena tanssiin tutustumisessa oli, että lapset huomaisivat tanssin olevan yksi harrastus muiden joukossa: siinä missä jotkut harrastavat pallopelejä, käyvät toiset tanssitunneilla. Kun lapset pääsevät itse kokeilemaan tanssia, he huomaa- vat sen olevan urheilullista ja vaativaa. Tanssiessa tulee hiki, eivätkä haastavat temput onnistu ilman pitkäjänteistä harjoittelua!

Lapsena uuteen heittäytyminen ja siitä innostuminen sujuu usein helposti (vrt. Giguere 2011, 6). Onkin hyvä jo pienestä pitäen tutustua myös tanssiin, jotta ei ehtisikään muodostua niin paljon turhia stereotypioita tai käsityksiä siitä, kenelle tanssi kuuluu ja kenelle ei. Asenteisiin voi vaikuttaa yhdessä tekemällä ja asioista keskustelemalla.

Mut sekin on sitä jotenki, et must tuntuu et he vähän niin kun pelkää et mitä se on. Ja sitten kun sen sit tajuaa, ettei tää ookaan mikään kauhee juttu, niin sit se on ok. (Tanssija 1)

Kuitenkin uuteen ryhtyminen saattaa aluksi olla vähän pelottavaakin. Ohjaajien sekä ryhmän yhdessä luoma turvallinen ilmapiiri on edellytys koko toiminnalle

(vrt. Turpeinen 2015, 128-129). Tärkeässä asemassa on myös kunkin oppilaan oma rohkea heittäytyminen: kun uskaltaa kokeilla tanssia ja jopa esittää toiselle luokalle juuri oppimansa tanssin, huomaa, että selvisikin ihan ehjin nahoin – ja oli oikeastaan jopa hauskaa. Syntyy parhaimmillaan itsensä ylittämisen kokemuksia.

5.1.2 Taiteen muotona se liike on niin vieras hyvin suurelle osalle suomalaisia

Et tässä kontekstissa tanssi tarjotaan niin ku kaikille ja silloin se antaa myös mahdollisuuden myös niille, jotka ei ensisijaisesti ois innostuneita tanssista, vaan esimerkiksi pojat helposti jalkapallosta tai sählystä tai jääkiekosta. Niin, sitten yhtäkkiä löytääkin itestään sellasen puolen et ”eiku et itse asias mähän tykkäänkin tanssia”. Ja varsinkin sen takia, että kun tanssi usein mielletään niin tietynlaiseksi. Ja kun useimmiten sieltä tulee kilpatanssit ja baletit kun kysyy, että... oppilailta, että mitä te ajattelette tanssista tai miten näette tanssin...tai mitä tiedätte tanssista. Ja sitten kun ne löytääkin, et aa, tanssi voi olla paljon muutakin...niin sitten ne yhtäkkiä innostuu. (Tanssija 2)

Projekteihin osallistuvien luokkien kaikki lapset saavat tutustua tanssiin, samalla tavalla kuin esimerkiksi palloilulajeihin koulun liikuntatunneilla. Näin sellaisetkin lapset, joita vanhemmat eivät muuten veisi tanssiharrastuksen pariin, voivat löytää itsestään uusia puolia ja laajentaa näkökulmiaan tanssin avulla. Tärkeintä on nimenomaan se, että on tarjottu mahdollisuus ja kokemuksia osallistumisesta – osa oppilaista innostuu jatkamaan tanssia jatkossakin, osa ehkä päättyy muiden harrastusten pariin.

Tanssitaiteilijoiden näkemyksen mukaan tanssi ei käsitteenä ole vieras ainoastaan lapsille, vaan se on taiteen muotona melko vähän tunnettu koko kulttuurissamme (vrt. Anttila 2001, 84). Myös monelle aikuiselle tanssi – etenkin luovana liikkeenä – jää vieraaksi asiaksi. Kun tanssitaiteilijat ovat kysyneet oppilailta, mitä nämä ennestään tietävät tanssista, ovat esiin usein ensimmäiseksi nousseet baletti ja kilpatanssi. Vaikka tanssi pitää sisällään paljon muutakin, niin esimerkiksi mediassa siitä on edustettuna vain murto-osa. Mistä sitä voisikaan tietää, mitä esimerkiksi luova tanssi on, kun ei sitä ole näkyvillä?

Kun huomaa, että tanssi ei rajoitukaan vaikkapa balettiin ja kilpatanssiin, vaan mahdollistaa monenlaista luovaa liikettä, saattaa se yllättäen temmatakin mukaansa. Ei olekaan kyse siitä, tekeekö jonkun toisen mielestä ”oikein” tai ”väärin”, vaan siitä, että tanssin kautta voi kertoa omaa tarinaansa. Liikutaan niin kuin tuntuu mukavalta ja hauskalta: tanssi on ikään kuin leikin jatke (vrt. Anttila 1994, 25). Voi unohtaa kaavamaiset liikeradat ja antaa liikkeen virrata vapaasti kehonosasta toiseen ja eläytyä omalla tavallaan.

Toisaalta tanssin fyysisyyskin saattaa tulla monelle siihen tottumattomalle yllätyksenä: siinähan tulee hiki ja tarvitaan paljon lihaksia! Loppujen lopuksi tanssija tarvitsee paljon samoja ominaisuuksia kuin kuka tahansa huippu-urheilija. Tanssijassa yhdistyy taiteilija ja urheilija. Toisaalta kuka tahansa voi tanssia myös huvikseen ja päättää itse, kuinka paljon haluaa harjoitella ja kehittyä.

Ja sit niin et kun miten Suomes näkee tän tanssikulttuurin, niin jotenkin et niin kun täs olis vielä NIIN PALJON enemmän yleisötyölle aineksia --- Aina tietyt ihmiset käy kattoo tanssia ja sitten tää pitäis niin kun mun mielestä saada niin paljon enemmän yleisön tietoisuuteen. (Tanssija 1)

Tanssi taiteen muotona ei ole vierasta pelkästään lapsille, vaan myös suurelle joukolle aikuisista. Vain osa ihmisistä käy katsomassa tanssiesityksiä vapaa-aikallaan. Tanssikulttuuriin sosiaalistutaan joissain tapauksissa jo varhain lapsena, joissain tapauksissa ei lainkaan. Saattaa syntyä turhaa vastakkainasettelua eri harrastusten välille. Sama ihminen voi aivan hyvin käydä katsomassa esimerkiksi sekä jääkiekko-otteluita että tanssiteatteria. Erilaiset vapaa-ajanviettotavat rikastuttavat elämää eri tavoin ja laajentavat yksilön maailmankuvaa.

Et ei tarvii tajuta sitä, vaan et sä voit mennä kattoo ja kokemaan sitä. Niin kun eihän nyt futistakaan jos meet kattoo peliä niin kaikki sitä kaikkia sääntöjä ymmärrä, mut sielhän on se fiilis. Niin just tää niin kun sama fiilis jotenki. (Tanssija 1)

Tanssia voisikin lähteä katsomaan ja kokemaan avoimin mielin ajattelematta, että sitä täytyisi jotenkin ”ymmärtää”. Vastaavanlaisesti kuin urheilutapahtumissa, myös tanssiesityksissä on ainutlaatuinen tunnelmansa. Esityksestä voi jokainen

nauttia omalla tavallaan. Musiikki ja tanssijoiden liike herättävät jokaisessa katsojassa erilaisia tunteita ja juuri tässä tanssin subjektiivisuudessa piilee paljon sen viehättävyydestä. Tanssissa ei lähtökohtaisesti haeta voittajia tai häviäjiä, vaan ilmaistaan universaaleja, inhimillisiä tunteita sekä tutkitaan ilmaisun mahdollisuuksia liikkeen keinoin (vrt. Viitala 1998, 16). Tietenkin tietous tanssin eri osa-alueista myös vähitellen kokemusten kautta lisääntyy ja sitä kautta saattaa kiinnostuskin tanssia kohtaan kasvaa.

5.1.3 Ylipäättään koulujen opetussuunnitelmat keskittyy hyvin vähän itensä ilmaisemiseen

Että mä kokisin että tanssin...tanssin pitäis olla osa koulun curriculumia, mutta tietysti historialliset syyt ja se, että näitä tanssi...tai siis koulujen opintosuunnitelmia niin niihin vaikuttaa hyvin pitkälle se opettajakunta, joka kouluissa tekee niin...niin se on ihan ymmärrettävää, että koska siel ei oo tanssinopettajia niin se tanssi on niin kun vähän vieras asia. Mutta...mut kaikkialla mis me ollaan käyty nyt kouluissa niin kyllä opettajatkin on ollu tosi innoissaan. (Tanssija 3)

Haastateltavat tuovat itse esiin, että heidän näkemyksensä mukaan tanssia tulisi olla kaikissa kouluissa ja sen tulisi kuulua opetussuunnitelmaan oppiaineena (vrt. Anttila 2013, 26). He ymmärtävät, että aika ja opiskeltavien asioiden suuri määrä tuovat tietenkin omat rajoitteensa. Kuitenkin peruskoulu on se paikka, joka tavoittaa kaikki lapset, ja jos siellä ei tuoda tanssia taiteenmuotona esiin, jäävät liikkeen tuomat mahdollisuudet helposti suurimmalle osalle ihmisistä vieraaksi. Kouluissa taide jää helposti käsittämään lähinnä kuvataiteen ja musiikin.

Samoin huomioidaan se tosiasia, ettei kouluissa ole tanssinopettajia (toisin kuin esim. musiikin, liikunnan ja kuvaamataidon opettajia). Harvalla opettajalla on tietoutta siitä, miten tanssia voisi kouluopetuksessa lähestyä (vrt. Snook & Buck 2014, 24-25). Kuitenkin tanssitaiteilijat kertovat, kuinka innostuneesti projektiin osallistuneiden luokkien omat opettajat ovat ottaneet tanssin vastaan, sen jälkeen kun ovat päässeet näkemään, mistä toiminnassa on kyse – samaa pääsin myös itse todistamaan kouluilla vieraillessani.

Mun mielestä tanssin pitäis olla kaikilla kouluilla...jossakin määrin ainakin. Et mä ymmärrän, että toi opetussuunnitelma on, niin kun nyt oon monta kertaa sanonu,

mut tää vaan tulee tässä arjessa täällä kouluilla aika nopeasti esille. Että tiukkaa on ajan kanssa, mut silti mun mielestä sen pitäis kuulua... niin ku sillain ihan kaikille peruskouluikäisille, et sitä ei niin ku sitä liikkumisen mahdollisuutta rajattais pois niiltä lapsilta, et...et ei pääsis pelkästään musiikiksi ja kuvataiteeksi...taide. Et liikuntatunnilla tehdään liikuntaa muuten, mutta niin kun et taiteen muotona se liike on niin vieras hyvin suurelle osalle suomalaisia, ja se tulee kyl sieltä koulutuksesta asti. (Tanssija 2)

Tanssia ei suomalaisessa kulttuurissa aina olla totuttu näkemään taidemuotona, minkä takia se jää usein vieraaksi. Musiikin ja kuvataiteen suurin osa ihmistä mieltää taiteeksi, ja tärkeänä syynä tähän voi nähdä jo ensimmäiseltä luokalta (tai usean lapsen kohdalla jo tarhassa) alkaneen koulutuksen. Historialliset tekijät ovat pitkälti syynä siihen, millaiseksi eri oppiaineiden opetus on kouluopetuksessa muodostunut. Historia jää helposti toistamaan itseään.

Monet on niin kun aluks aika skeptisiä, että miten tää nyt niin kun muka sopii tähän niin kun opetussuunnitelmaan ja...miten ne sitten ehtii luokan kans käydä ne asiat mitä pitäis sinä aikana käydä ja niin kun tällasta on ollut paljon. Ja ymmärrän sen hyvin, koska...koska tällä hetkellä koulujen opetussuunnitelmat on tosi tiukkoja ja kiireisiä. Niin se on ehkä eni...se ensimmäinen niin kun ikään kun kynnys, jonka yli pitää päästä. Ja sit jos pääsee, niin sitten yleensä opettajat onkin niin kun tosi innostuneita. Että on helpompi saada opettajia lähtemään ryhmänsä kanssa toistan kertaa mukaan kun ensimmäistä kertaa. (Tanssija 2)

Koska opetussuunnitelma sisältää jo ennestään paljon asioita, joita luokalle tulee opettaa, suhtautuu moni opettaja aluksi epäillen tanssiprojekteihin osallistumiseen (vrt. Anttila 2003, 240-241). Monenlaisia projekteja tulee muutenkin vastaan, niin helposti aletaan miettiä, mihin kaikkeen aika riittää. Kuitenkin nähtyään, mistä projekteissa on kyse ja koettuaan tanssin positiiviset vaikutukset, opettajat ovat olleet innoissaan jatkamassa.

Jännä nähä miten tulevaisuudessa, että...täähän oli niin ku tällanen erillis-projektirahalla rahoitettu vierailujuttu, jota me...meil oli niin kun nyt seitsemän koulua mis me käydään. Ja tota kaupunki niin kun osarahotti sen. Et sitten jännä nähä että...että ottaako kaupunki tästä kopin, että...että tuleeko tästä niin kun semmonen, joka toistus sitten aina joka vuosi. Mut et sille pitäis sitten löytyä niin kun jostain rahoitus. (Tanssija 3)

Rahoitus taitaa usein olla se merkittävin asia, mikä on vastaavankaltaisten projektien aikaansaamisen esteenä. Taloudellisen taantuman aikana monesta koulutukseen ja taiteeseen liittyvästä asiasta valitettavasti usein säästetään. Mutta

parhaassa tapauksessa saadaan järjestettyä esimerkiksi yhteistyörahoitusta, jonka avulla projekteja on mahdollista toteuttaa. Tietenkin rahoituksen saaminen liittyy myös osaltaan siihen, kuinka tärkeänä toimintaa pidetään kulttuurisella tasolla.

Tää on niin kun hyvä ensikierros, että...kaiken perusteella tällasta pitäis olla niin kun joka kaupungissa aika paljon enemmän, että.... Että toivoisin tälle mediahuomiota tai...tai huomiota niin kun rahastoissa --- sen huomaa, että sille on tilaa ja tarvetta. (Tanssija 4)

Tanssitaiteilijat kokivat, että hyvän vastaanoton saaneille projekteille soisi mielellään jatkoa myös laajemmassa mittakaavassa. Helposti käy niin, ettei laajemman yleisön korviin tanssiprojektien olemassaolo koskaan edes kantaudu. Paljon on kiinni siitäkin, paljon aihe mediassa esiintyy ja tuleeko sitä kautta tutummaksi muillekin kuin tanssialan ihmisille.

5.2 Yksilön mahdollisuudet kasvaa ja kehittyä tanssin kautta

Jokainen meistä on erilainen ja ainutlaatuinen. Tanssi tarjoaa välineitä yksilölliseen ilmaisuun sekä ihmisenä kasvamiseen. Tanssijan kehon ja kasvojen ilmeiden kautta ulospäin suuntautuva liike saa alkunsa hänen sisäisestä maailmastaan (vrt. Anttila 1994, 20). Työpajoissa jokainen oppilas liikkui hieman omalla tavallaan – ilmentäen liikkeellään omaa persoonaansa. Kuitenkin koko ryhmää tarkastellessani koin lasten liikkeiden sopivan myös keskenään hyvin yhteen.

5.2.1 KAIKIL olis välineet ILMAISTA itseään kokonaisvaltaisesti

Siihen ittensä ilmaisemiseen --- tanssi ylipäättään on semmonen työkalu, mikä varmasti auttaa ihan kaikkia, tykkäs ne tanssista tai ei. Mut sen niin kun kokeileminen ja omien rajojen hakeminen aina auttaa siihen. (Tanssija 2)

Vaikka jotkut lapset eivät olisikaan tanssista innostuneita, saattaa heidän silti olla hyödyllistä harjoitella sitä. Itsensä ilmaisun taidot voivat kehittyä joka tapauksessa – tosin varmasti ne kehittyvät huomattavasti enemmän siinä tapauksessa, että todella heittäytyy mukaan toimintaan. Toisaalta olisi myös absurdia ajatella,

että kaikkien tulisi pitää tanssista – samoin kun olisi ihmeellinen ajatus, että jokainen oppilas rakastaisi esimerkiksi matematiikkaa tai biologiaa. Toiminta voi olla onnistunutta, vaikkeivat kaikki olisikaan siitä onnessaan. Tanssituntien kautta yksilö kuitenkin joka tapauksessa laajentaa omaa osaamisaluettaan ja saa kokemuksen tanssiin osallistumisesta. Ilman osallistumiskokemusta ei voisi edes tietää, pitääkö tanssista vai ei.

--- Ja niin ku outoa ja noloa ja enää ei niin kun kehoa tunneta eikä...liikettä niin ku oudoksutaan ja, ja niinku... Tämmöset cooleuden ja hyvin vahvan niin kun mainonnan tuleva edelleen tämmönen niin kun idealistisen estetiikan arvot on hirveen vahvat ja niin kun oma ilmaisu ja oma mielikuvitus kärsii... Ja kaikki tulee niin valmiina. (Tanssija 4)

Jos ihminen ei näe tanssia ympärillään arkielämässään eikä sosiaalistu siihen, saattaa hän helposti alkaa pitää tanssillista liikettä ”outona” tai ”nolona” (vrt. Turpeinen 2015, 127-128). Ihmisellä on laumaeläimenä tarve kuulua ryhmään ja olla kuin muut. Erilaisuudesta saattaa seurata hyljeksintää tai pahimmassa tapauksessa jopa ryhmästä poissulkeminen.

Tarvitaan paljon kehotietoisuutta yhdistettynä luovaan ajatteluun, että on mahdollista ilmaista itseään kokonaisvaltaisesti. Vaatii myös rohkeutta uskaltaa ilmaista itseään omalla tyylillään, välittämättä muiden mielipiteistä. Tanssi voi olla irrottelua, hulluttelua ja hassun näköistä toimintaa (vrt. Fraleigh 2015, 7). Turvallisen ilmapiirin ja mahdollisten esimerkkien tai esikuvien merkitys korostuu siinä, että uskaltaa ilmaista tunteitaan kehollisesti.

Jos lapsille tarjotaan paljon valmista ohjelmaa, saattaa olla, että oman mielikuvituksen voimavarat jäävät käyttämättä. Yksilöstä voi tuntua, ettei ”keksi” luovia tapoja liikkua, silloin kun liikkeitä ei näytetäkään valmiina (vrt. Viitala 1998, 140). Samoin kun esimerkiksi tarinoiden kirjoittaminen on taito, jossa kehittyy harjoittelemalla, niin samoin on ”tarinoiden kertominen omalla kehollakin”.

5.2.2 Se antaa liikunnallisia taitoja, mitä ei tuu normaali liikuntatunneilla

Sen lisäksi se antaa sellasta liikunnallisuutta ja liikunnallisia taitoja, mitä ei tuu normaali liikuntatunneilla. Erilaisia tapoja liikkua, mitä ei tulisi miettiä. (Tanssija 2)

Toisaalta tanssi opettaa myös monia liikunnallisia taitoja, joita ei muuten harjoitella koulussa. Liikutaan eri tavoin, vaikkapa höyhenen keveästi tai robottimaisesti. Tanssissa liikkeeseen yhdistetään myös tunnetta ja mielikuvia - ilmaistaan sisäisiä ajatuksia kehollisesti musiikin tahtiin (vrt. Sarje 2005, 9).

Mä tein --- kandiharjotteluaikana vähän samanlaisen lajiesittely -koulukiertueen, niin huolestuin siitä, että perusliikuntataidot on katoamassa... Ja erityisesti poikien liikapaino ja passiivisuus ja niin ku kyky heittäytyä ja antautua, niin se kynnys on yhä aiemmin kasvanu ja yhä suurempi. Että...et, et, kyl se niin ku ihan...ihan näin niin ku kehon ja mielen ylläpidon --- kannalta niin ku on tärkeä. (Tanssija 4)

Tanssi tukee perusliikuntataitojen kehittymistä. Tanssin kokonaisvaltaisuus tarjoaa pohjaa uskaltautua heittäytyä myös monenlaiseen muuhun toimintaan. Yllä mainittu ”kyky heittäytyä ja antautua” ei synny itsestään, vaan se vaatii olosuhteita, joissa annetaan mahdollisuuksia itsensä toteuttamiseen yhdessä muiden kanssa (vrt. Sura 1998, 46). Liikapaino ja passiivisuus ovat usein seurausta liikunnan vähäisestä harrastamisesta, epäterveellisistä elintavoista ja istumisesta erilaisten ruutujen äärellä. On aikuisten tehtävä tarjota lapsille tilaisuuksia kokea liikunnan iloa ja näyttää mallia rohkeaan uusiin asioihin tarttumiseen.

5.2.3 Mahdollistaa jokaiselle persoonallisen tavan olla ja tehdä ja tulla nähdyksi

Että tota, se olis mun mielestä niin ku todella kehittävää ja semmosta niin kun...tasa-arvoistavaa tavallaan myös että...että tanssi on kuitenkin semmonen niin kun ilmaisulaji, jossa ei oo sellasta oikeeta ja väärää, vaan se...vaan se mahdollistaa jokaiselle semmosen persoonallisen tavan olla ja tehdä ja tulla nähdyksi, ja sitten antaa sosiaalisia taitoja ja...ja kehittää kaikki niin kun fyysisiä mutta myös henkisiä niin kun taitoja ja...ja olis niin kun mun mielestä tukena kaikelle muulle oppimiselle ja erittäin hyvä semmonen niin kun vastapaino kaikelle teoreettisille opinnoille. Ja plus että sit tavallaan tanssia vois käyttää siinä niin kun teoreettistenkin aineitten...aineitten opinnoissa paljon. (Tanssija 3)

Toisin kuin monissa muissa oppiaineissa, kuten matematiikassa tai kielissä, taideaineissa ei haeta "oikeita" vastauksia (vrt. Anttila 2003, 215-220). Luovassa tanssissa on paljon erilaisia mahdollisuuksia "onnistua" annetussa tehtävässä. Kuitenkin myös siinä kuunnellaan ohjeita ja tehdään niiden mukaan, eikä siis esimerkiksi riehuta niin kuin huvittaa (vrt. Viitala 1998 20, 43).

Tanssin kautta tulee luontevasti harjoiteltua myös esiintymistä. Jokainen tulee liikkeensä kautta nähdyksi, kun tanssijan sisäiset ajatukset saavat ulos päin havaittavan muodon liikkeen kautta. Esiintyminen on aina vuorovaikutusta sekä muiden esiintyjien että yleisön kanssa. (vrt. Anttila 2013, 16, 26-27.)

Tanssi tukee myös muiden kouluaineiden oppimista sekä tarjoaa integrointimahdollisuuksia niihin. Kehollinen tekeminen ja liike tuovat oppimiseen uusia ulottuvuuksia: se konkretisoi asiaa ja aktivoi aisteja monipuolisesti (vrt. Anttila 2013, 15-16). Tanssin integroinnista muihin oppiainesiin hyötyvät myös erilaiset oppijat, joilla saattaa olla vaikeuksia hahmottaa pelkkää puhuttua tai kirjoitettua tekstiä.

5.3 Tanssikokemus ryhmän jäsenenä ja tanssin yhteisöllisyys

Tanssissa ovat aina läsnä myös ryhmätyötaidot, koska opetus tapahtuu ryhmässä. Tanssi on aina ollut yhteisöllistä toimintaa, jota on harjoitettu esimerkiksi erilaisten juhlien yhteydessä. Tanssin opettamiseen – niin kuin opettamiseen yleensäkin – vaikuttaa totta kai aina myös kulloisenkin ryhmän koostumus. Riippuu paljon muun muassa ryhmädynamiikasta ja aiemmasta tanssitaustasta kuinka helppoa toimintaan mukaan lähteminen on. Turvallinen ilmapiiri on kaiken lähtökohta, koska vasta sen kautta uskaltaa vapaasti heittäytyä liikkeeseen (vrt. Anttila 2003, 220).

5.3.1 Opitaan paljon kommunikaation keinoja ja oman tilan etsimistä

Ja sit ihan vaan siis kaikki tällanen niin kun ryhmässä toimiminen eri tavoilla, niin kun tällä hetkellä luokissa on tietty paljon vielä sitä, että opitaan vaan just sen oman pulpetin ääreltä. Mut sitten yhtäkkiä täytyykin olla toisen iholla ja niin kun opitaan paljon tämmösiä niin kun kommunikaation keinoja ja oman tilan...niin kun oman tilan etsimistä, et mikä on mun tila ja mikä on meidän yhteistä tilaa ja pystytäänks me oleen tässä vierekkäin vai meneekö heti kiehnäämiseks vai pystytäänks me oleen tässä vierekkäin ja mulla ei ole silti niin kun aihetta ruvetta tönimään tai hakemaan sun huomiota jollakin tavalla. Et nää on semmosia, kun ei oo sitä omaa rajattua tilaa niin kun pulpetti, niin miten me voidaan toimia tässä yhdessä tässä yhteisessä tilassa. (Tanssi 2)

Perinteisesti opetus tapahtuu koulussa lähinnä oman pulpetin ääressä. Kun omassa luokahuoneessa pulpetit laitetaan syrjään, saattaa syntyä uusia haasteita siitä, että tila onkin kaikille yhteinen, eikä enää rajattu. Tanssin opetuksen lomassa harjoitellaan antamaan muille tilaa ja kehitetään ryhmän vuorovaikutustaitoja. Mahdollisesti isommassa liikuntasalissa työskennellessä tilanne voi olla hieman helpompi, koska siellä pääsee paremmin juoksemaan ylimääräistä energiaa pois ja voi halutessaan siirtyä ottamaan ympärilleen enemmän tilaa yksilöllisempiä harjoituksia tehdessään. Mutta monien toisten kanssa lähellä olemista vaativissa harjoituksissa haaste on sama kuin omassa luokassakin: pystyykö olemaan luokkakaverin vieressä ja silti keskittymään oleelliseen. Toisaalta nämä ovat todella tärkeitä taitoja harjoitella, koska eihän koulun ulkopuolisessakaan elämässä ole pulpetteja rajaamassa kunkin omaa aluetta, ja silloinkin on tärkeää oppia ottamaan muut huomioon.

5.3.2 Se vähän sekottaa sitä ryhmän asetelmaa

--- Joittenkin on tosi vaikee luopua siitä niin kun roolista tai...ehkä ne on niin kun semmosia suuria haasteita niin kun tiettyjen oppilaitten kanssa, että niitten on vaikea luopua siitä roolista mikä niillä on jossain ryhmässä ja lähtee niin kun kokeilee sillain ennakkoluulottomasti. Se roolin ylläpitäminen vie niin paljon siitä energiasta aina joskus...mutta noin yleisesti ottaen niin tän ikäset lapsethan on vielä hyvin liikkuvia, että niillä ei vielä ihan hirveesti oo sellasia ikään kun ympäristön luomia normeja siitä, että...että kuinka kuuluis liikkua. Ne vaan lähtee kokeilemaan, yleensä. Et se on kiva seurata. (Tanssi 2)

Jo ala-aseteikäisillä on ryhmässä tietyt roolit, joista irti päästäminen saattaa joidenkin oppilaiden kohdalla osoittautua haasteelliseksi. Tanssiin heittäytyminen ja

uuden kokeileminen vaatii kuitenkin aina avointa mieltä ja asennetta, jolloin jätetään ”arkiminä” taakse (vrt. draamassa esteettinen kahdentuminen, jossa ollaan samaan aikaan läsnä sekä roolihahmossa että omana itsenä). Tanssin pyörteissä ei ehdi miettiä kavereiden mielipiteitä. Onkin ensiarvoisen tärkeää, että ryhmässä vallitsee kaikkia kannustava ja turvallinen ilmapiiri, jossa ei kenenkään tarvitse jännittää, tekeekö jotain väärin tai näyttääkö liike hassulta (vrt. esim. Viitala 1998, 140).

Toisaalta taas lapset useimmiten lähtevät ennakkoluulottomasti kokeilemaan uusia tapoja liikkua, eikä heille välttämättä vielä ole ehtinyt muodostua niin vahvoja käsityksiä siitä, minkälainen liikettyli kuuluu mihinkin tilanteeseen. Kakkosluokalaiset oppilaat ovat siinä iässäkin, että innostuvat helposti ja tekevät mielellään perässä mitä näytetään. Ryhmien oppilaat näyttivät myös olevan hyvässä fyysisessä kunnossa, mikä varmasti helpottaa liikkeeseen heittäytymistä.

Se aina riippuu ryhmästä, että minkälaista se on. Koska se on niin prosessi aina sen luokan kanssa ja ryhmän kanssa kenen kanssa tekee töitä. Että joittenkin luokkien kanssa se lähtee heti helposti käyntiin ja on helppoa loppuun asti ja joittenkin ryhmien kanssa se on niin ku...vähän semmosta niin kun...ongelmien ratkomista koko matka. (Tanssija 2)

Kaikki ryhmät ovat keskenään erilaisia. Joidenkin kanssa toiminta sujuu helposti heti alusta asti ja heidän kanssaan ohjaajat pystyvät koko ajan keskittymään oleelliseen, eli tanssiin. Toisia ryhmiä opettaessa ilmaantuu paljon tanssiin liittymättömiä ongelmia, jotka vievät aikaa pois itse tanssilta (vrt. Anttila 2003, 59). Se myös vie ryhmän ohjaajalta paljon enemmän energiaa. Toisaalta sama pätee varmasti kaikkiin muihinkin koulussa opetettaviin asioihin.

Joissain paikois on ehkä huomannu, että jollakin luokalla saattaa olla vähän niin kun semmonen vähättelevä ilmapiiri, mutta useimmiten ne on sitten kun...me ollaan tehty niin kun vähän isommassa ryhmässä niin sitten semmosetkin luokat jotka on ollu vähän niin kun aluks jotenkin ehtäsiä niin on lähteny siihen kyllä, innostuneet sitten kyllä kokeilemaan kaikkea. (Tanssija 3)

5.3.3 Siihen tuli aivan mieletön luovuus ja ne jotenkin kannusti toisiaan

No edelleen lämmöllä muistelen ehkä sitä ihan alkuaikaa, kun alko tekee kouluissa töitä ja mulla oli yks sellanen poikaryhmä, jonka kanssa pitkään niin kun mietin, et miten näitten kaa on niin kun järkevää lähtee...ja miten mä saan nää inspiroitua siihen liikkeeseen. Ja vaan niin kun keskittymään siihen, se on ehkä lähinnä se juttu. Koska aina kun ne keskittyy, niin ne tekee tosi hienoja juttuja. Mut sit sen hetken löytäminen on välillä niin kun hankalaa. Ja sitten me alettiin tekemään semmosta...semmosta pöytätanssia...jossa saman luokan tytöt ikään...nääh pojat niin kun toi pöydän ja tuolit paikalle ja tytöt sitten katto sen, siinä oli kaks peräkkäistä tanssia. Ja...ja sen luokan pojat, sit kun ne LÄHTI, niin se oli vaan semmonen (tekee räjähdysään)....siihen tuli aivan mieletön niin kun...mieletön luovuus ja ne jotenkin kannusti toisiaan ja mietti niitä temppuja, et mitä ne nyt sinne haluaa tehdä ja opetteli niitä ja...ja että sitten sai jotenkin ite vaan niin kun ohjata sitä...sitä luovaa prosessia, joka niillä jo oli käynnissä. Ja sit kun ne pääsi sen esittämään ja kuinka ylpeitä ne oli itestään ja...ja sit viel myöhemmin ne kutsuttiin esittää erikseen niin kun...erinäisiin tapahtumiin, muutamiinkin, just tätä niitten tanssia, ja se vaan jotenkin jatku se niitten niin kun ilo siitä, mitä ne oli saanu aikaseks. Niin se on ehkä...se on ehkä yks palkitsevimpia prosesseja...mitä on...mitä on nähny. (Tanssija 2)

Tanssiprojektit (etenkin pidempään jatkuvat) luovat mahdollisuuksia ryhmäytymiseen (vrt. Giguere 2011, 24). Yllä kuvatun kaltaisessa tapauksessa ryhmän yhteinen innostuminen lähtee kantamaan, opitaan paljon uutta ja saadaan aikaan upeita esityksiäkin. Parhaimmillaan opettaja on luovan prosessin tukijan roolissa ja ideoita tulee lapsilta itseltään. Silloin toiminta on lapsilähtöistä ja mielikuvitusta ruokkivaa, eikä valmiina ylhäältä päin annettua.

Ilo toimii ikään kuin polttoaineen tavoin energiaa antamalla (vrt. Viitala 1998, 39 sekä Rantala 2006, 35-37). Yhdessä tanssien suunnitteleminen, ideoiden heittäminen ja harjoittelu on hauskaa. Ryhmän jäsenet tukevat toisiaan kannustamalla, jolloin jokainen saa positiivista vertaispalautetta omasta tekemisestään. Oleellista on, että maltetaan keskittyä itse toimintaan ja löytyy oikeanlainen kollektiivinen mielentila, jonka ansioista tekeminen saa ikään kuin siivet alleen. Myös yleisö pääsee osalliseksi ryhmän ilosta ja yhteishengestä esityksiä katsomosta seurattaen.

No ehkä just yks koulu oli semmonen et se alku oli siis jotain mä olin et tästä ei tuu yhtään mitään. Semmosta hirveetä niinku jotenkin puskemista ja nyt kuunnellaan ja komentamista ja sitte...ja sit se loppu olikin jotain ihan muuta ja sitte just kaikki on sillein hiirenhiljaa ja näyttää täysillä ja sitte tulee kumartamaan ja sitten kysytään että mitä tykkäsitte niin ”niin mahtavaa” niin se että niin kun jotenkin se ehkä jäi sillai eniten. (Tanssija 1)

Oppilaat aistivat tanssitunneilla aktiivisesti myös ympärillään tapahtuvan (vrt. Anttila & Jalkanen, 2005, 118). Siinä missä toisten häiritseminen ja epäileväinen toimintaan suhtautuminen saattavat levitä ryhmän keskuudessa, niin myös positiiviset tunnetilat ja suhtautumistavat – keskittyminen, tanssiin heittäytyminen, täysillä tekeminen ja ilo – lähtevät kantamaan. Kun koko ryhmässä vallitsee positiivinen tunnelma, voi ilmassa tuntea tanssin taikaa. Espoon projektin kohdalla uskon edellä mainittuun osaltaan vaikuttaneen myös sen, että tokaluokkalaiset esitivät yhdessä tanssin vuotta nuoremmille ekaluokkalaisille, jolloin varmasti haluttiin näyttää saliin tulleelle yleisölle, mitä osattiin. Kun tiedettiin, että tanssia katsotaan, saattoi siihen mahdollisesti liittyä myös omanlaistaan jännitystä ja sen kautta itsensä ylittämistä sekä onnistumisen tunnetta.

5.4 Tanssitaiteilijoiden ja oppilaiden välinen vuorovaikutus

Tanssitaiteilijat kokivat vahvasti omaksi tehtäväkseen tiedon välittämisen ja kokemusten tarjoamisen. He halusivat näyttää oppilaille eri tavoin liikkumalla, mitä tanssi oikeastaan on ja ennen kaikkea saada oppilaat itse tuntemaan tanssin riemua. Havaitsin tanssitunteja seurattessani myös paljon sellaista oleellisesti tanssitaiteilijoiden ja oppilaiden väliseen vuorovaikutukseen liittyvää, jotka eivät haastatteluissa varsinaisesti tulleet esiin, mutta varmasti vaikuttivat paljon tuntien onnistumiseen: tanssitaiteilijoiden positiivinen ja valoisa olemus, rauhallisuus, rentous, kannustaminen, innostunut asenne, hetkessä eläminen, välittömyys ja ai-tous.

5.4.1 Se perusasia, että mitä enemmän ite antaa, niin sen enemmän saa

--- se on se perusasia, että mitä enemmän ite antaa niin sen enemmän niin kun saa ja et...että tota, mitä enemmän ite vilpittömämmin heittäytyy siihen asiaan ja uskoo siihen, niin tietysti sitten se sen paremmin toimii. (Tanssija 4)

Tärkeänä tekijänä oli varmasti se, että tanssitaiteilijat itse olivat energisesti ja vilpittömän innostuneesti ohjaamassa, joten ei mikään ihme, että hyvä energia ja tekemisen riemu tarttuivat (vrt. Anttila 2003, 240-241). Edellä mainittuun

esimerkkinä ja mallina toimimiseen kiinnitin itse paljon huomiota tunteja seurautessani. Vaikka tanssijat itse eivät sitä juuri tuoneet haastatteluissa esiin, niin uskon, että se on yksi oleellisimmista syistä, ettei toiminta onnistui niin hyvin. Tanssijat näyttivät olevan flow-tilassa (vrt. Csikszentmihalyi 2014, 132-133) ja nauttivat liikkeestä. He välittivät oppilaille rakkauttaan tanssia kohtaan.

5.4.2 Niin kyl sieltä sitten aina muurit murtuu

Aina löytyy muutama, ehkä erityisesti poikien joukossa, jotka on semmosia, et "mitä tää on ja tää ei tanssia ja tää ei oo coolia" ja jotain semmosta, mut sit ei siinä auta kun niin kun tehä ja ajatella sitä kokonaisuutta ja olla mukana ja näyttää mallia niin kyl se niin ku...ja tsempata...niin kyl se sieltä niin kun sitten aina muurit murtuu vähän niinku. --- (Tanssija 4)

Tanssitaiteilijat kertoivat hyväksyvänsä sen, etteivät kaikki välttämättä innostu tanssista. Heidän mielestään pääasia oli, että kaikki saivat kokemuksen toimintaan osallistumisesta, uusia taitoja ja tietoutta tanssista. Usein kuitenkin aluksi epäillenkin suhtautuneet olivat kannustuksen kautta innostuneet luovasta liikkeestä.

No, siis esimerkiks tänään ihan tosi mahtavaa, koska kaikki lähti niin hienosti mukaan. Ja sitten on ollu niin kun et kouluis on tosi isoja eroja. Että siis onhan se silloin raskasta kun pitää niin kun väkisin puskee se juttu. Mutta suurimmaks osaks aivan ihanaa ja sitten mahtavinta on ollu se vaik aluks olis puskenu niinku sitä, että nyt keskitytään niin silti kaikki on lähteny tohon lopputanssiin niin kun aivan täysillä mukaan. Ja sitten kun on esitys tullu niin kukaan puhu enää mitään ja näyttää niin kun satasella. Joo et se on niin kun tosi jännä se kehitys --- (Tanssija 1)

Silloin kun oppilaat ovat lähteneet helposti ja innokkaasti mukaan toimintaan, on ohjaajienkin ollut helppo nauttia opettamisesta, päästä käsiksi olennaiseen ja heittäytyä tanssimiseen. Kun taas vastaanotto on ollut nihkeämpää, on ohjaajien täytynyt käyttää enemmän energiaa ryhmänhallintaan ja motivoimiseen, jolloin opettaminen on tuntunut raskaaltakin. Pääasiassa opettaminen on kuitenkin tuntunut hienolta ja palkitsevalta. Vaikka toisinaan tilanne olisikin alussa koko ryhmän osalta näyttänyt toivottomalta, oli haastateltavilla esimerkkejä kerroista, jolloin asia oli lopussa kääntynytkin aivan päinvastaiseksi (vrt. Anttila 2003, 229-230). Yllä kuvatun kaltaiset tilanteet ovat jääneet haastateltavien mieleen hienoina onnistumisen hetkinä.

Vaikka kaikki tanssijat kertoivat kohtaamistaan haasteistakin, niin itse en päässyt yllä kuvatun kaltaisia kertoja todistamaan. Tässä nousevat esiin nimenomaan ryhmien väliset erot. Pitkälti asiaan varmasti vaikuttaa ryhmädynamiikka: uskaltaako luokassa olla oma itsensä, tehdä asioita rennosti omalla tyyllillään ja onko ryhmään muodostunut jonkinlaisia sisäpiirejä (vrt. Anttila 2003, 215-220). Myös oppilaiden kotitaustat eroavat toisistaan paljon, samoin kuin aiemmat kokemukset tanssin parissa.

--- Mun mielest niin kun verrattain hirveen hyvää, ja, ja...aina kiitetään ja...just se, et sit jälkeenpäin...et ne tulee vähän niin kun skeptisenä ja näin, mut sit jälkeen...lopussa kiitos seisoo. Että, et se on ollu hirveen kiva huomata, että...et sieltä niin kun muutamat vähintään aina vahvasti kiinnostuu ja, ja...on fiiliksissä ja tulee kysymään jatkokysymyksiä ja muuta, että... (Tanssija 4)

Tuntien taukohetkillä sekä niiden jälkeen innostuneimmat oppilaat ovat tulleet tekemään lisäkysymyksiä tanssitaiteilijoilla, kertomaan omia tanssikokemuksiaan sekä näyttämään osaamiaan tanssiliikkeitä ja temppuja. Tanssijat ovat iloisia nähdessään uteliaisuuden – jonka voi katsoa toimivan kaiken oppimisen lähtökohta – heräävän.

5.4.3 Sit se yhtäkkiä uskaltaaki heittäytyä siihen luovaan hetkeen ja unohtaa jännittämisen

Onhan se palkitsevaa nähdä semmosia lapsia, jotka ei yleensä tanssisi...tai varsinkin sellasia, jotka ei niin kun yleensä ees menesty koulussa, ja sit ne yhtäkkiä löytääkin sen oman hetkensä, jolloin ne saa...jolloin ne onnistuu, ja näkee sen niin kun niitten lasten kasvoilta että...et ”mä osasin tän, mä tein tän hyvin”. Niin ne on semmosia palkintoja myös itelle. (Tanssija 2)

Tanssi ja luova liikkuminen tarjoavat onnistumisen elämyksiä myös sellaisille oppijoille, jotka eivät välttämättä pääse loistamaan pulpetin ääressä istuessaan perinteisessä luokahuoneopetuksessa. Kun pääseekin konkreettisesti tekemään asioita koko kehollaan, voi löytää paljon piileviä voimavaroja (vrt. Parviainen & Ahomaa 2015). Oppilaiden kokemukset onnistumisesta palkitsevat heidän itsensä lisäksi myös tanssinopettajan, jonka työn merkitys konkretisoituu.

Tanssitaiteilijat kuvasivat erityisen hienoiksi hetkiksi niitä, jolloin on päässyt näkemään oppilaiden ilon, heittäytymisen ja edistymisen.

Mut on ihan älyttömän antosaa ollu just se, että...et hirveen...hirveen tota mukaanlähteviä ryhmiä on ollu...ja tota, huomaa ne vaikutukset. Et huomaa sen, et tän yhen aamupäivän jälkeen niin...niin ku on ookoompi, että kaikki tanssii ja tanssi ei oo niin outoo ja noloo ja et...että, kun ne vähän niin ku yllättää itsensä siitä, että ne niin ku tanssi. (Tanssija 4)

Tanssitaiteilijoille on ollut palkitsevaa nähdä oman työnsä positiiviset vaikutukset. Jo todella lyhyessä ajassa oppilaiden fyysisessä olemuksessa on ollut näkyvissä merkittäviä muutoksia. Tietenkään oppilaiden ajatuksia tai asenteita ei pysty ulkoapäin tapahtuvan tarkastelun kautta kertomaan. Kuitenkin tanssin ilo ja heittäytyminen näkyvät koko kehon kielestä ja kasvoilta. Samoin innostus kuuluu nauruna ja hilpeinä huudahduksina (vrt. Viitala 1998, 39).

Myös Espoon projektin dialogiset loppukeskustelut ovat tuoneet oppilaiden sisäistä maailmaa näkyväksi. Oppilaat puhuivat yhdessä tanssijoiden kanssa muun muassa kanssa siitä, miltä esiintyminen tuntui, mitä tanssi kehittää ja mitä tanssiesityksiä oppilaat ovat nähneet. Oppilaat puhuivat tanssista avoimesti ja positiiviseen sävyyn, tuoden esiin myös omia ennakkoluulojaan siitä, mitä olivat odottaneet työpajojen pitävän sisällään. Haastattelujen mukaan tanssitaiteilijat ovat kokeneet saaneensa eteenpäin sanomaansa siitä, että tanssi kuuluu kaikille. Samoin itse tunteja seuranneena uskon ja toivon, että työpajat säilyvät oppilaiden mielissä pitkään vaikuttavina kokemuksina.

6 Luotettavuus

Luotettavuutta silmällä pitäen halusin vertailla kahta eri projektia, joissa molemmissa tuotiin tanssia alakouluihin. Lisäksi koin tärkeäksi vertailla useampien ryhmien tunteja projektien sisällä. Halusin selvittää, onko edellä mainittujen projektien tai ryhmien välillä perustavanlaatuisia eroja, jotka saattaisivat olla kiinni esimerkiksi ohjaajan toimintatavoista tai ryhmän koostumuksista.

Teemahaastatteluissa haastateltavat saivat vapaasti kertoa ajatuksiaan projekteihin liittyen sekä tanssinopetuksesta ylipäätään. Näin ollen vastauksissa kuului heidän oma äänensä. Pyrin antamaan heille riittävästi aikaa ja tilaa, jotta vastauksista tulisi mahdollisimman kattavia. Haastattelijana pyrin luomaan rennon ja avoimen ilmapiirin, jotta haastateltavat kokisivat tilanteen mahdollisimman mukavaksi ja vastaisivat kysymyksiin kaikessa rauhassa (vrt. Rapley 2007, 19).

Tärkeää oli erityisesti päästä itse paikan päälle omin silmin seuraamaan tunteja, jotta näin muun muassa jokaisen tanssijan omia työskentelytapoja sekä tanssin synnyttämät reaktiot oppilaissa. Näin pystyin myös vertailemaan keräämääni haastatteluaineistoa tanssitunteihin ja kuulin lasten omia sekä heidän opettajiensa kokemuksia tanssitunneista ja tanssista ylipäätään.

Ruusuvuoren, Nikanderin & Sarajärven (2010, 27) mukaan systemaattisessa analyysissä tutkija avaa lukijalle matkan varrella tekemänsä valinnat, rajaukset sekä analyysin etenemistä ohjaavat periaatteet – käsitellen analyysin vahvuuksien ohella myös sen mahdollisia rajoituksia. Omien tulkintojensa pitävyyttä onkin hyvä testata esimerkiksi koettelemalla niiden toimivuutta vastaavan kaltaisissa aineistoissa ja vertaamalla niitä aiempien tutkimusten tulkintoihin (Ruusuvuori, Nikander & Sarajärvi 2010, 27). Tutkimustulosten suhteuttaminen aiempisiin aiheeseen liittyvien tutkimusten tuloksiin onkin varmasti yksi parhaista keinoista luotettavuuden arviointiin.

Erityisesti vertasin tutkimustuloksiani Suomen tanssikasvatuksen edelläkävijöiden, Eeva Anttilan sekä Isto Turpeisen, väitöskirjatutkimuksiin (Anttila 2003 sekä Turpeinen 2015). Heidän tutkimuksiaan lukiessani hyvin monet asiat

resonoivat omassa mielessäni. Anttilan ja Turpeisen tanssiprojektit muistuttivat paljon vierailemiani projekteja: Anttila ohjasi tanssia tavalliselle koululuokalle ja Turpeinen ohjasi tanssia poikaryhmälle. Molemmat painottivat ohjauksessaan lapsilähtöisyyttä, dialogisuutta, mielikuvia ja tanssin iloa. Matkan varrella tuli vastaan haasteita, mutta projektien vaikutukset olivat merkittäviä. Lasten tanssiinnostuksen sekä monia tanssin positiivisia vaikutuksia pystyi selvästi näkemään. Pystyin hyvin rinnastamaan tutkimuksia seuraamiini projekteihin. Anttilan ja Turpeisen puheessa kuului hyvin samanlaisia teemoja kuin haastattelemini tanssitaiteilijoiden vastauksissa. (Anttila 2003, Turpeinen 2015.)

Lasten lisäksi myös sekä Anttilan että Turpeisen ohjausta seuranneet aikuiset antoivat erittäin hyvää palautetta projekteista. Toki projektien aikana muutamat aikuiset suhtautuivat projekteihin epäillenkin. Anttilalla ja Turpeisella oli kuitenkin molemmilla vahva visio siitä, mitä he halusivat projekteillaan saada aikaan ja he uskoivat omaan tekemiseensä sekä tanssin positiivisiin vaikutuksiin. Samankaltainen asenne ja ammattitaito olivat mielestäni hyvin nähtävissä myös seuraamieni projektien tanssitaiteilijoilla. (Anttila 2003, Turpeinen 2015.)

Olen tutkimusaineistoa kerätessäni pyrkinyt ottamaan huomioon tutkimuseettiset kysymykset erityisesti kertomalla haastatelluille, mistä tutkimuksessani on kyse ja miksi olen kiinnostunut kyseisestä aiheesta sekä juuri heidän vastauksistaan. Tutkimukseen osallistuminen on ollut tanssitaiteilijoille täysin vapaaehtoista ja he ovat saaneet kertoa projekteistaan omin sanoin – juuri niin paljon tai vähän kuin itse ovat halunneet. Haastateltavien anonymiteetin säilyttämiseksi en mainitse heidän nimiään, joten lukija ei voi tietää kuka heistä on sanonut mitään. (vrt. esim. Hirsjärvi & Hurme 2000, 20.)

Pyrin tutkimusta tehdessäni olemaan mahdollisimman objektiivinen tutkimusaineiston suhteen. Tietynlaisena haasteena koin sen, etten ryhmiä seurattessani keksinyt oikeastaan mitään negatiivista sanottavaa tanssinopetuksesta, vaikka yritin tarkastella toimintaa mahdollisimman monelta kantilta. Aloin miettiä, kuinka uskottavaa on tutkimus, jossa kuvataan lähes pelkästään asian positiivisia puolia (vrt. Stinson 2014, 7).

Vaikka jotkut oppilaat osoittivat alussa epäilyksen merkkejä tanssin suhteen, olivat seuraamieni tuntien loppuvaiheessa kaikki tempautuneet mukaan toimintaan. Tanssitaiteilijat toivat kuitenkin itse haastatteluissa esiin haastavampia ryhmädynamiikkaan liittyneitä tilanteita projektien varrelta. Toisaalta niissäkin asia oli lopulta kääntynyt positiivisessa mielessä päälaelleen. Tietenkin jos seurattuja tunteja olisi ollut vielä enemmän tai matka kunkin ryhmän kanssa pidempi, niin mukaan olisi todennäköisesti mahtunut sekä ylämäkiä että alamäkiä.

Kuten fenomenologiselle tutkimukselle on tyypillistä, aiheesta olisi aina lisää sanottavaa, eikä kuvaus ja ymmärrys ilmiöstä voi koskaan olla lopullista. (vrt. esim. Klemola 2004, 11 ja Finlay 2014, 137). Projekteja olisi ollut mahdollista kuvata myös eri näkökulmista. Kuten Klemola (2004, 11) toteaa, on todellisuus aina ”huomattavasti syvempi, rikkaampi, monimutkaisempi ja monitasoisempi kuin mitä pystymme koskaan kuvaamaan”. Tässä tutkimuksessa olen kuitenkin parhaani mukaan pyrkinyt luomaan jonkinlaista kokonaiskuvaa seuraamistani projekteista sekä niiden vaikutuksista.

7 Pohdintaa

Tanssitaiteilijat kokivat tanssin opettamisen tärkeäksi kulttuurin tasolla ennen kaikkea siksi, koska sen avulla voidaan lisätä tietoa ja ymmärrystä tanssista, sekä murtaa stereotyyppisiä ajatusmalleja. Ainoa tie todella ymmärtää tanssia on kokea se itse. Tietenkin tanssin maailma on todella laaja, mutta ”maistiaispalojen” avulla pystyy saamaan jo käsitystä luovasta liikkeestä. Samoin itse kokeiltuaan osaa todennäköisesti arvostaa myös muiden tekemistä ihan eri tavalla, kun huomaa, etteivät liikkeet olekaan aina niin helppoja, vaan vaativat kovaa kuntoa ja pitkäjänteistä harjoittelua.

Tanssijat näkivät, että yksilölle tanssi tarjoaa muun muassa mahdollisuuksia ilmaista itseään kokonaisvaltaisesti, oppia uusia liikunnallisia taitoja sekä saada onnistumisen kokemuksia. Luova tanssi kehittää lapsen mielikuvitusta, koska siinä ideat eivät tule valmiina ylhäältä päin, vaan lapsen omasta kokemusmaailmasta. Se antaa tilaisuuksia persoonalliseen ilmaisuun. Kouluopetuksessa kehollinen tekeminen konkretisoi opeteltavaa asiaa kaikille ja siitä hyötyvät myös sellaiset oppilaat, joiden on hankala hahmottaa asioita perinteisemmässä opetuksessa, pulpetin ääressä istuen.

Ryhmän tasolla tanssitaiteilijat kertoivat, miten tanssityöskentely tarjoaa mahdollisuuden rooleista irtautumiseen. Samoin kuin draamassa, voi tanssin kautta eläytyä uusiin asioihin ja erilaisiin tunnetiloihin. Tanssin kautta harjoitellaan myös muille tilan antamista sekä kaikkien huomioon ottamista.

Parhaimmillaan tanssin avulla voidaan rakentaa ”me”-henkeä. Kun ryhmän yhteinen innostuminen lähtee kantamaan, pääsevät siitä mahdollisesti nauttimaan esitysten muodossa myös muut. Tanssityöskentelystä syntyvä positiivinen energia lähtee kulkemaan eteenpäin ja tanssin ilo siirtyy myös esitysten katsojiin.

Tanssin opettaminen on haastateltujen mukaan ollut jokaisessa ryhmässä erilaista, ryhmän dynamiikasta riippuen. Jotkut ryhmät ovat lähteneet innolla mukaan heti ensimetreistä lähtien, toiset suhtautuneet alussa nihkeämmin ja

epäillen, mutta vähitellen lämmenneet toiminnalle. Jokainen ryhmä, jonka toimintaa pääsin itse paikan päällä seuraamaan, tempautui lopulta tanssiin mukaan. Toisaalta kaikki tanssitaiteilijat kuvasivat mieleenpainuvina kokemuksina juuri sellaisia kertoja, joissa alku oli ollut erityisen hankalaa, mutta lopussa oppilaat olivatkin esiintyneet täysillä eläytyen ja kaikkensa antaen – itsensä lisäksi kaikki muutkin yllättäen. Edellä kuvatun kaltaisilla kerroilla oppilaisiin uskomisen, kannustaminen ja sitkeä eteenpäin jatkaminen todellakin tuottivat tulosta. Ylipäänsä oppilaiden rohkaistuminen, onnistumisen kokemukset ja itsensä ylittämiset ovat olleet palkitsevia hetkiä myös tanssitaiteilijoille.

Vaikka Espoon poikatanssiprojektin tarkoituksena oli innostaa erityisesti poikia tanssimaan, en huomannut osallistumisaktiivisuudessa ja iloisten ilmeiden määrässä mitään eroa tyttöjen ja poikien välillä. Edellä mainittu yllätti itseni positiivisesti. Espoon projektin kohdalla voisi ajatella, että kaksi mukana ollutta miestanssijaa ja osalla kerroista mukana olleet tanssiopiston poikaopiston poikaoppilaat toimivat hyvänä esikuvana pojille ja heidän oli esimerkin kautta mahdollisesti helpompaa lähteä tanssiin mukaan. Toisaalta myös toisessa projektissa pojat tuntuivat tanssivan yhtä innokkaasti kuin tytöt. Pohdin, että MUS-E® -projektissa oli mukana paljon suomi toisena kielenä oppilaita, joten saattaa olla niinkin, että tanssi on heille jo tutumpaa kotikulttuurissa, eikä kynnys osallistumiseen ole niin iso. Oli tilanne mikä tahansa, niin työpajoja seuratessa ei todellakaan tullut tunnetta, että tanssi olisi enemmän tyttöjen kuin poikien juttu.

Päällimmäiseksi itselleni jäi projekteista mieleen kaikki se tanssin riemu, nauru ja heittäytyminen, joka täytti salit kerta toisensa jälkeen. Tanssitaiteilijat laittoivat itsensä likoon, tanssivat mukana ja eläytyivät täysillä – tässä näen kaikista oleellimmän tekijän onnistuneelle toiminnalle. Tanssin ilo tarttui esimerkin kautta nopeasti myös oppilaisiin. Itse jäin miettimään myös kuinka hyvin tanssitaiteilijat olivat osanneet valita hauskoja, leikinomaisia, selkeitä ja motivoivia harjoituksia, joihin oppilaiden oli helppo lähteä mukaan. Ohjauksesta välittyi heidän ammattitaitonsa ja tanssipedagogi-taustansa.

Tanssitaiteilijat käyttivät opetuksessaan paljon helposti ymmärrettäviä mielikuvia. Liikeharjoituksissa samaistuttiin muun muassa robotteihin, jäniksiin, tulen

lieskoihin, kiviin, sadepisaroihin, jääpiikkeihin, luisteluun, lumikenkäkävelyyn, hiihtoon, pulkkailuun, lentokoneisiin ja saippuakupliin. Tanssitaiteilijat pyysivät oppilaita ajattelemaan muun muassa ”että tuuli veis sitä lumihiutaletta”, ”et teil on nilkat liimattu toisiinsa yhteen”, ”trampoliinia” tai että ”robotti aina jämähtää”. Pitkien yksityiskohtaisten teknisten ohjeiden sijaan mielikuvien kautta ohjeita antaessa tavoitetaan oleellinen vain muutamalla sanalla. Lapsilla on leikin kautta kyky eläytyä sekä elollisiin olentoihin, että elottomiin asioihin.

Huomioni kiinnitti myös tanssitaiteilijoiden positiivinen puhe oppilaille. He kannustivat oppilaita eteenpäin kehumalla muun muassa, että ”teil on ihan todella hyvä rytmitaju!”, ”onpa hyviä pulkkia teillä!” tai ”tosi hienosti ootte rivinä siellä!”. He myös ikään kuin yllyttivät kokeilemaan uutta ja ylittämään itsensä tyyliin ”pääsiskö vielä nopeemmin?”, ”miten kädet voi auttaa?” ”kuinkas moni saa tehtyä sen sillan?” tai ”miten korkealle pääsee lumikenkien kanssa?”. Positiivinen puhe piti yllä myös positiivista tunneilmastoa tanssitunneilla.

Tanssitaiteilijat eivät ainakaan ulospäin näyttäneet välittävän oppilaiden mahdollisista negatiivisista tunneilmaisista, vaan suhtautuivat näidenkin oppilaiden tekemiseen kannustamalla eteenpäin. Tanssijoiden olemus oli rauhallinen ja ystävällinen, kuitenkin tarvittaessa ohjeet annettiin tapakasti. Ohjeet olivat selkeitä ja melko lyhyitä, eikä puhumiseen käytetty turhaa aikaa, vaan pääpaino oli toiminnassa. Toki dialogisille keskusteluille oppilaiden kanssa oli varattu aikaa ja heidän kysymyksiinsä aina vastattiin.

Kuulin tuntien jälkeen luokkien omien opettajien ihastelua siitä, miten upeasti projektien vetäjät saivat oppilaat mukaan tanssin pyörteisiin. Eräskin opettaja ihmetteli myös sitä, miten jotkut ”ei liikuntaan päin kallellaan olevat” ja ajoittain keskitymisvaikeuksistakin kärsivät pojat seurasivat ohjeita ja tekivät innolla mukana siinä missä muutkin. Erilaiset oppijat hyötyvät tanssinomaisesta työskentelystä, joka huomioi kaikki aistit. Samoin tanssi voi muun muassa ilmaisuvoimaisuutensa ansiosta innostaa liikkumaan sellaisiakin oppilaita, jotka eivät muuten esimerkiksi koe olevansa liikunnallisia tai nauti kilpailemisesta. Kun toiminta on leikinomaista ja hauskaa yhdessä tekemistä, ei välttämättä edes huomaa harrastavansa liikuntaa.

Olin itse jopa hieman ihmeissäni, koska en ollut osannut odottaa ihan vastaavankaltaista ”tanssin riemuvoittoa”, vaan luulin, että olisin tullut näkemään hieman arastelevampaa lähestymistä lasten osalta. Ainakin osan oppilaista olin ajatellut haluavan jättäytyä taka-alalle ja ennemmin katsoa toimintaa sivusta. Alakouluikäiset olivat kuitenkin avoimia ja valmiita heittäytymään. Seuraamissani ryhmissä kaikki lähtivät heti mukaan liikeharjoituksiin, ilman erillisiä suostutteluja.

Uskoisin, että myös oppilaiden ikä oli merkittävä tekijä näissä projekteissa: mitä pienempänä aloittaa, sen helpompaa, koska ilmaiseminen on vielä leikin kautta tuttua. Liikkuminen näytti olevan oppilaille todella helppoa ja luonnollista toimintaa, mikä varmasti myös osaltaan madalsi kynnystä lähteä tanssimaan. Vaikka olen tanssinopettajan työssänikin nähnyt paljon liikkuvia lapsia, niin olin silti yllätynyt nähdessäni sen valtavan energiamäärään ja vauhdin, jolla lapset liikkeeseen syöksyivät. Erityisesti ala-asteen ensimmäisillä luokilla olevien lasten liike on pääsääntöisesti myös todella kevyttä, vaivattoman näköistä ja elastista.

Vaikka tanssitaiteilijat eivät kuulleet toistensa haastatteluja, mainittiin niissä paljon samansuuntaisia asioita. Tanssijoiden vastaukset eivät poikenneen toisistaan paljonkaan: he kertoivat tanssinopetuksesta alakoulussa omin sanoin ja valottivat sitä hieman eri puolilta. Mielestäni tanssitaiteilijat pyrkivät haastatteluvastauksissaan mahdollisimman objektiiviseen kuvaukseen tanssinopetuksesta. Haastateltujen äänensävyistäkin välittyi, kuinka tärkeänä he tanssin tuomista kaikille oppilaille pitivät ja kuinka antoisaa tanssin opettaminen on heille ollut.

Espoon tanssiprojektin käynnistämisen perimmäiseksi syyksi paljastui siis Espoon tanssiopiston poikaoppilaisiin heidän omissa kouluissaan kohdistunut kiusaaminen. Tämän seurauksena pojat olivat piilotelleet tärkeää harrastustaan, eivät ymmärrettävästä syystä halunneet kertoa harrastavansa tanssia. Omasta mielestäni oli hämmästyttävää, että myös tytöt ovat osallistuneet kiusantekoon, koska en ollut ajatellut tyttöjen kummeksuvan tanssivaa poikaa. Usein poikien katutanssilajien harrastamista pidetään kyllä hyväksyttynä ja ”siistinä” lasten ja nuorten keskuudessa, mutta kun puhutaan muusta tanssista – kuten tanssiopiston poikien tapauksessa nykytanssista – niin asenteet saattavat muuttua. Mutta

kuinka moni oikeasti tietää, mitä tanssilla oikein tarkoitetaan ja mitä se pitää sisällään?

Itsestäni tuntuu oudolta, että vielä tänä päivänä tieto tanssista on usein niin rajallista ja stereotypioitakin sisältävää. On kuitenkin paljon ihmisiä, jotka eivät juuri tanssikulttuuriin vapaa-ajallaan tutustu. Toisaalta tanssikilpailutkin – joita televisiossa ovat edustaneet ainakin ”Dance” ja ”Tanssii tähtien kanssa” – ovat vain pieni osa tanssin maailmaa. Mediassa tanssia näkee ehkä eniten musiikkivideoilla ja konserteissa tai muissa musiikkiesityksissä taustatanssin muodossa. Luovana liikkeenä tanssiin törmää kulttuurissamme vain harvoin.

Tanssiprojektien tanssitaiteilijat tuntuivat siis näkevän tehtävänänsä ensisijaisesti tiedon lisäämisen ja sivistämisen. Haastatteluvastauksista huomasin, kuinka tärkeänä he projektejaan nimenomaan näkökulmien avartamisen ja stereotypoiden murtamisen näkökulmasta pitivät. He halusivat toiminnallaan tuoda esiin sitä mahdollisuuksien maailmaa, jota tanssi tarjoaa. Oleellinen osa toimintaa oli myös keskustelun herättäminen: yhdessä puhuttiin tanssista ja vaihdettiin ajatuksia siihen liittyen. Työpajoissa painottui dialogisuus: tanssitaiteilijat olivat oikeasti kiinnostuneita kuulemaan lasten omia näkemyksiä.

Poikatanssiprojektin tunnin lopussa käydyissä keskusteluissa lapset vastasivat iloisesti yhteen ääneen ”Joooooooooooo!” kun heiltä kysyttiin, saavatko pojat tanssia. Tietenkin voisi ajatella, että aikuisten kuullen lapset vastaavat, niin kuin uskovat heiltä odotettavan. Toisaalta lapset vaikuttivat vilpittömiltä ja monet heistä kertoivat tanssin olleen hauskaa. Lapset kertoivat tanssitaiteilijoiden oman esityksen olleen heidän mielestä erityisen mukava. Nähtäväksi jää, kuinka pitkäksi aikaa projektien toiminta jää vaikuttamaan asenteisiin, mutta uskon projektien jäävän lasten mieliin pitkäksi aikaa.

Miten sitten kuvani tanssista alakoulussa muuttui tutkimukseni kautta? Aloin pohdita lisää sitä, kuinka pienestä on kiinni, mihin suuntaan pienen koululaisen elämä lähtee kulkemaan. Uskon paljon olevan kiinni siitä, minkälaista toimintaa ympärillä olevat aikuiset mahdollistavat, millaisia tilaisuuksia tarjotaan, minkälainen

ilmapiiri vallitsee, miten tuetaan ja kannustetaan. Ympäristöllä ja kulttuurilla on suuri merkitys siinä, millaiseksi yksilön elämä muotoutuu.

Jäin paljon pohtimaan myös sitä, kuinka oleellista on ”miten” tanssia opetetaan lapsille. Toiminnan on tärkeää olla lapsilähtöistä, leikinomaista ja lähteä heidän kokemusmaailmastaan. Opettajien on pystyttävä elämään hetkessä ja myös improvisoimaan toimintaa aina tilanteen mukaan. Parhaimmillaan heillä on tutkivan opettajan asenne: he kokeilevat, miten erilaiset harjoitukset ryhmässä toimivat ja miettivät, miten niitä voisi soveltaa juuri kyseiselle ryhmälle sopiviksi. Jos miettii pidempiaikaisia projekteja, niin aina opettajan ei tarvitse olla se, joka ikään kuin ylhäältä päin johtaa toimintaa. Erityisen hienoa on, jos ideat esimerkiksi esitykseen tulevat oppilailta itseltään ja opettaja onkin projektin tukijan roolissa. Silloin lapset pääsevät todella käyttämään omaa mielikuvitustaan, pääsevät ilmaisemaan itseään ja huomaavat mitä kaikkea pystyvät yhdessä saamaan aikaan.

Havahduin aiempaa enemmän myös siihen, kuinka paljon olen itsekin eri kieliä koulussa opiskellut, mutta kuinka pieneen rooliin kehon kieli opetuksessa jää, vaikka sen kautta voivat usein keskustella sellaisetkin eri kulttuureista tulevat ihmiset, jotka eivät muuten verbaalisesti ymmärrä toisiaan. Luova tanssi mahdollistaa toisten kohtaamisen tavalla, jossa ei tarvitse kilpailla. Kehollinen ilmaisu ja leikkiminen ovat tärkeä ja luonnollinen osa ihmisyyttä, jotka yhdistävät kaikkia maailman lapsia. Niitä ei kannata aikuistenkaan unohtaa.

Miten käy vastaavanlaisten tanssiprojektien tästä eteenpäin? Kynnyskysymys tuntuu olevan ennen kaikkea toiminnan mahdollistava rahoitus. Tanssitaiteilijat ja mukana olleet luokkien omat opettajat ovat päässeet todistamaan, kuinka valtava merkitys tanssilla on projektiin osallistuneissa luokissa ollut. Samoin oppilaat ovat olleet innolla mukana ja saaneet jo lyhyistäkin projektikerroista paljon irti. Tois-
taiseksi projektit eivät kuitenkaan valitettavasti ole saaneet jatkoa. Täytyy pitää yllä toivoa, että vastaavanlaiset projektit mahdollistuisivat vielä tulevaisuudessa, varsinkin kun näki, miten tärkeästä asiasta on kyse.

Aiheessa riittää paljon tutkittavaa. Olisi hienoa voida jatkaa tanssiprojekteihin tutustumista ja päästä näkemään esimerkiksi miten eri koulut eri paikkakunnilla

lähtevät mukaan tanssiin. Itseäni kiinnostaisi myös se, kuinka suuri merkitys on tanssinohjaajaan omalla persoonallisuudella, kannustavuudella, positiivisuudella ja heittäytymiskyvyllä. Toisaalta olisi mielestäni myös tärkeää, että projekteilla olisi jatkuvuutta, jolloin saisi tarkempaa tietoa siitä, minkälaisia vaikutuksia pidempiaikaisella luovan liikkeen harjoittelulla on.

Jokainen tanssia kouluille tuova projekti on omalla tavallaan ainutlaatuinen, vaikka niillä on myös paljon yhteistä. Näkisin, että ainakin seuraamilleni projekteille yhteistä on ollut ennen kaikkea tanssitaiteilijoiden vahva näkemys tanssin opettamisen tärkeydestä ja heidän ilonsa, kun he ovat päässeet näkemään työnsä kantavan hedelmää sekä lasten innostuminen ja kokonaisvaltainen heittäytyminen luovaan liikkeeseen.

Olisi hienoa, jos opettajankoulutuslaitokset voisivat tarjota tuleville opettajille kurssin – tai vähintäänkin työpajan – tanssista sekä luovasta liikkumisesta ja tutustuttaa sen mahdollisuuksiin opetustyössä. Esimerkiksi jo muutaman tunnin työpajatyöskentelystä saisi käsityksen, mistä luovassa liikunnassa on kyse ja se tarjoaisi tuleville opiskelijoille inspiraatiota ja työkaluja, joita olisi mahdollista omassa opetuksessa soveltaa. Samoin olisi mahtavaa, jos opettajille olisi tarjolla jonkinlainen ideapankki, johon olisi koottu helposti lähestyttäviä harjoituksia luovaan liikkeeseen liittyen. Monet esimerkiksi tämän tutkimuksen työpajoissa tehdyistä harjoituksista olisivat hyvin sovellettavissa musiikin ja liikunnan tunneille. Alkuun voi riittää, että lapsille annetaan esimerkiksi erilaisia liiketapoja, joilla kuljetaan ympäri salia tai joita tehdään yhteisesti piirissä, ja lapsilla on kyllä yleensä mielikuvitusta toteuttaa liikettä omalla tyylillään.

Oleellisinta on mielestäni ennen kaikkea osallistumiskynnyksen madaltaminen ja tanssin tutuksi tekeminen. Tanssin ei ole tarkoitus olla elitististä, vaan kaikkia varten. Luovassa liikunnassa ei ole kyse siitä, tekeekö ”oikein” tai muistaako askelkuviot. Se on leikinomaista, vapaata liikettä, joka kumpuaa jokaisen omista tunteista ja on jo valmiina ihmisen sisällä, kun sille antaa mahdollisuuden virrata ulos. Luova liike on kaikille mahdollista – tässä ja nyt.

Lähteet

- Alasuutari, P. (1999). *Laadullinen tutkimus*. Tampere: Vastapaino.
- Anttila, E. (2013). *Koko koulu tanssii! Kehollisen oppimisen mahdollisuuksia kouluyhteisössä*. Teatterikorkeakoulu, esittävien taiteiden tutkimuskeskus.
- Anttila, E. (2005). "Tanssin, siis ajattelen" – pohdintoja tanssimisesta, oppimisesta ja kehotietoisuudesta. Teoksessa S. Karppinen, I. Ruokonen & K. Uusikylä (toim.), *Taidon ja taiteen luova voima – kirjoituksia 9–12-vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatuksesta* (71–84). Helsinki: Finn lektura.
- Anttila, E. & Jalkanen T. (2005). Tanssin tuntemus. Teoksessa J. Ahonen, E. Anttila, T. Jalkanen, A. Jouhtinen, K. Kontunen, H. Renvall, T. Suhonen & L. Vainio, *Tanssioppilaan kirja* (117–132). Helsinki: Opetushallitus.
- Anttila, E. (2003). *A dream journey to the unknown: searching for dialogue in dance education*. (väitöskirja, Tanssi- ja teatteripedagogiikan laitos).
- Anttila, E. (2001). Tanssi: kehon leikkiä. Teoksessa S. Karppinen, A. Puurula & I. Ruokonen (toim.), *Taiteen ja leikin lumous – 4–8-vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatus* (s. 76–86). Helsinki: Finn lektura.
- Anttila, E. (1998). Tanssikasvatustutkimuksen uudet haasteet. Teoksessa A. Sarje (toim.), *Näkökulmia tanssin opettamiseen; suomalaisten tanssitaiteilijoiden ja tanssintutkijoiden kirjoituksia* (115–131). Helsinki: Yliopistopaino.
- Anttila, E. (1994). *Tanssin aika*. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura ry.
- Buck & Turpeinen (2016) Dance Matters for Boys and Fathers. *Nordic Journal of Dance*. 7(2), 16-27.
- Bradley, Karen Kohn. 2001. Dance Education Research: What Train Are We On? *Arts Education Policy Review* 103(1). 31–35.
- Csikszentmihalyi, M. (2014). *Applications of flow in human development and education: the collected works of Mihaly Csikszentmihalyi*. Dordrecht: Springer.
- Eisner, E. (2002). *The arts and the creation of mind*. New Haven: Yale University Press.
- Finlay, L. (2014). Engaging phenomenological analysis. *Qualitative Research In Psychology*. 11(2), 121-141.
- Fraleigh, S. H. (2015). *Moving consciously: Somatic transformations through dance, yoga, and touch*. Urban University of Illinois Press.

- Giguere, M. (2011). Dancing thoughts: an examination of children's cognition and creative process in dance. *Research in Dance Education*. 12(1), 5-28.
- Giorgi, A. ja Giorgi B. (2003). Phenomenology. Teoksessa Smith J.A. (Ed.), *Qualitative Psychology* (25-50). London: Sage.
- Hakala, L. (1999). *Liikunta ja oppiminen – mitä merkitystä on kuperkeikalla?* Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hanna, J. L. (2014). *Dancing to learn*. Blue Ridge Summit, US: Rowman & Littlefield Publishers.
- Hirsjärvi, S. ja Hurme H. (2000). *Tutkimushaastattelu*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Kirchner, G. (2005). *Towards Cooperative Learning in Elementary School Physical Education*. Springfield: Charles C Thomas.
- Klemola, T. (2004). *Taidon filosofia – Filosofin taito*. Tampere: Tampereen yliopistopaino.
- Larkin, M., Watts, S., Clifton, E. (2006). Giving voice and making sense in interpretative phenomenological analysis. *Qualitative Research in in Psychology*. 3(2), 102-120.
- Lehtomaa, M. (2005). Fenomenologinen tutkimus: haastattelu, analyysi ja ymmärtäminen. Teoksessa Perttula J. & Latomaa T. (toim.), *Kokemuksen tutkimus* (163-194). Helsinki: Dialogia.
- POPS (2016). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2016*. Helsinki: Opetushallitus.
- POPS (2004). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004*. Helsinki: Opetushallitus.
- Rantala, T. (2006). *Oppimisen iloa etsimässä*. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Rapley, T. (2007). Interviews. Teoksessa Seale, C., Gobo, G., Gubrium, J.F. & Silverman D. (Eds.), *Qualitative Research Practice* (16-35). London & Thousand Oaks: Sage.
- Ruusuvuori J., Nikander P. ja Hyvärinen M. (2010). Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Ruusuvuori & Nikander & Hyvärinen (toim.), *Haastattelun analyysi* (9-34). Tampere: Vastapaino.
- Sariola, R. (2010). Taiteen perusopetus Helsingissä. Teoksessa T. Koskinen & P. Mustonen & R. Sariola (toim.), *Taidekasvatuksen Helsinki* (26-37). Helsingin kaupungin tietokeskus.

- Sarje, A. (toim.) (2005). *Ihanaa vai ikävää – lapset tanssin tekijöinä*. Kuopio: Savonia-ammattikorkeakoulu.
- Seale, C. (2007). Quality in qualitative research. Teoksessa Seale, C., Gobo, G., Gubrium, J.F. & Silverman D. (Eds.), *Qualitative Research Practice* (379-390). London & Thousand Oaks: Sage.
- Snook, B. ja Buck, R. (2014). Artists in Shools: “Kick Starting” or “Kicking out” Dance from New Zealand Classrooms. *Journal of Dance Education*. 14(1), 18-26.
- Stinson, S. (2014). Searching for evidence: continuing issues in dance education research. *Research in Dance Education*. 16(1), 5-15.
- Sura, S. (1998). Toiminnallisuus alkukasvatustieteen oppimisen edistäjänä. Teoksessa K. Laine & J. Tähtinen (toim.), *Toiminnallinen oppiminen ja oppimisen ohjaaminen esi- ja alkuopetuksessa* (43–64). Rauma: Rauman opettajankoulutuslaitos.
- Todres, L. & Galvin, K. T. (2008). Embodied interpretation: a novel way of evocatively re-presenting meanings in phenomenological research. *Qualitative Research*. 8(5), 568-583.
- TPOPS (2017). *Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2017*. Helsinki: Opetushallitus.
- TPOPS (2005). *Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2005*. Helsinki: Opetushallitus.
- Tuomi J. & Sarajärvi A. (2002). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Turpeinen, I. (2015). *Raakalautaa ja rakkautta: kolme sommitelmaa oman elämän tanssista*. (väitöskirja, Taideyliopiston teatterikorkeakoulu).
- Turpeinen, I. (1994). Tanssin taikaa. Teoksessa I. Grönholm (toim.), *Ilmaisun monet kielet* (s. 110–117). Helsinki: Opetushallitus.
- Viitala, M. (1998). *Tanssia elämyksen ehdoilla*. Helsinki: Svoli-Palvelu Oy.
- Vira, R. (2010). Taidetta kaikille, myös pojille. Teoksessa T. Koskinen & P. Mustonen & R. Sariola (toim.), *Taidekasvatuksen Helsinki* (206-211). Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Willig, C. (2007). Reflections on the use of a phenomenological method. *Qualitative Research In Psychology*. 4(3), 209-225.

Helsingin kaupunki. (30.10.2020) Kaisaniemen ala-aste. Haettu osoitteesta hel.fi/peruskoulut/fi/koulut/kaisaniemen-ala-aste/

Helsingin kaupunki. (30.10.2020) Kruununhaan yläaste. Haettu osoitteesta hel.fi/peruskoulut/fi/koulut/kruununhaan-yla-aste/

Tanssin tiedotuskeskus. (2.11.2020). Taidetanssi. Haettu osoitteesta <https://tanka.danceinfo.fi/assets/Uploads/Voiko-hiipiminen-olla-tanssia.pdf>

Liitteet

LIITE 1

Haastattelukysymykset

1. Mitä tanssi sinulle merkitsee?
2. Minkälaisena näet suomalaisen tanssikulttuurin?
3. Miten päädyit opettamaan tanssia alakoululaisille?
4. Miksi pidät tanssin opettamista tärkeänä?
5. Minkälaista tanssin opettaminen on ollut?
6. Miten oppilaat ovat lähteneet tanssiin mukaan?
7. Mitkä ovat mieleenpainuvimmat/parhaat kokemuksesi alakoululaisten opettamisesta?
8. Minkälaista palautetta oppilailta on tullut tanssiin liittyen?
9. Onko jotain muuta, mitä haluaisit aiheeseen liittyen kertoa?

LIITE 2

Litteroinnit

Tanssija 1:

No mulle se merkitsee sitä, että mä voin ilmaista itseäni niin kun tolla tanssilla ja sillä kehollisuudella. Plus sitten että kun tanssiin voi liittää myös niin kun koko...tavallaan koko kapasiteetin että keho, mieli ja ääni. Et kun sillä voi...niin kun et on tosi paljon semmosta tanssia, myös niin kun tanssiteatteria ja sit on sellasta rytmi steppi body percussion –juttua, niin sit siinä käytetään tosi olennaisena ääntä...niin siinä on jotenkin kokonaisvaltaisesti ihminen mukana ja niin kun mun mielestä täskin esimerkiksi näky se, että noi ei oo pelkästään vaan niin kun tanssipalikoita ja tanssiliikkeitä, vaan niin kun et siin on se koko keho ja mieli mukana. Että jotenkin ne tunteet tulee sieltä esille. Niin kun ehkä se on just se, että niin kun kokonaisvaltainen ilmaisukeino, millä voi niin kun ilmaista kaikkee! Niin se on se. Ja mitä se nyt ylipäättään merkitsee, se on lähinnä tälle kliseisesti koko elämä. Että jotenkin tuntuu, että kaikki pyörii siinä ympärillä, opettaa...niin kun opettaa tanssia ja itse tanssii, on erilaisissa tanssiproduktioissa ja ryhmissä mukana. Ja sitten, no mä soitan myös pianoa ja poikkihuilua, niin sit jotenkin silti niin kun ne kaikki aina linkittyy jotenkin, musiikki ja tanssi yhteen...ja teatteri.

---Tää oli nyt tämmönen Espoon tanssiopiston alulle laittama projekti - - - Niin täs on tarkoituksena se kun mä opetan noita 7-9 –vuotiaita poikia Espoon tanssiopistolla ja sit sieltä on koko ajan tullu niin kun ilmi se, että heitä kiusataan niin kun kouluis ja harrastuksesta et he ei uskalla kertoa sitä et he tanssii ja --- meidän tanssikoulun rehtorin--- kans alettiin miettiä sitä, et millä tätä niin kun saisi jotenkin valistettua näitä lapsia, et mitä se tanssi on. Kun jotenkin mä on sitä mieltä, et se on vaan siitä et he ei niin kun tiedä. Että hip hop ja kaikki tällanen street ja ne niin kun ne on ok. Ja sit niinku jotenkin tos Länsiväylän jutuskin joku oli kommentoinu sillein et "kyllähän pojat tanssivat", mut sitte se on se tietty ryhmä ja yleensä se on aina et ei se oo taidetanssia...---

Kaikki tajuais. --- Ja pojat ei oo ainoat jotka kiusaa vaan tytöt kiusaa myös poikia siitä et he tanssii. Ja tääl oli aivan superpositiivinen tää ilmapiiri. Et jotenki niin kun että tätä just enemmän. Että niin kun... Että heti pienestä asti opittais jotenkin et se on ok ja kaikki saa tanssia. Ja se on tosiaankin yhtä hyväksyttyä kun mikä tahansa futiksen pelaaminen tai jääkiekko tai... Ja yhtä fyysistä myös. Se niinku on täs ollu se alkuperäinen juttu. Jotenki saada ne alakoululaiset tajumaan että... Et sillai päädyttiin tähän ja sit Espoon kaupunki tosiaan tukee tätä projektia, niin sit sillä taa mahdollistu. Et muutenhan tää ei rahallisesti olisi ollu mahdollista.

Ja sitte no "miks pidän tanssinopettamista koululaisille tärkeenä", niin just sama juttu että niin kun ehdottoman tärkeä on se että niin kun jotenkin KAIKIL olis välineet jotenkin niin kun ILMAISTA itseään kokonaisvaltaisesti. Ja just nää mitä mä kerroin äsken et mun mielestä on tärkeä myös valistaa...niin kun sitä tanssikulttuuria. Ja sit niin et kun miten Suomes näkee tän tanssikulttuurin, niin jotenkin

et niin kun täs olis vielä NIIN PALJON enemmän yleisötyölle aineksia. Ja kaikki niin kun et Helsinki, todella ok, mut täälläkin kun mennään vähän rajan ulkopuolelle niin sitten rupee menee... Mutta niin kun just joka Pohjanmaa on aivan villi länsi niin kun... - - - Kun siel on niin se aina tietyt ihmiset käy kattoo tanssia ja sitten tää pitäis niin kun mun mielestä saada niin paljon enemmän yleisön tietoisuuteen. Ja sitä mä oon sitä mieltä, että jos niin kun lähdetään tätä pienestä kasvattaa niin sitte heille ehkä niinku jää sellanen mielikuva että aa no tanssi on kaikkien juttu. Et ei tarvii tajuta sitä, vaan et sä voit mennä kattoo ja kokemaan sitä. Niin kun eihän nyt futistakaan jos meet kattoo peliä niin kaikki sitä kaikkia sääntöjä ymmärrä, mut sielhän on se fiilis. Niin just tää niin kun sama fiilis jotenki.

Sit "minkälaista opettaminen on ollut"... No, siis esimerkiks tänään ihan tosi mahdollavaa, koska kaikki lähti niin hienosti mukaan. Ja sitten on ollu niin kun et kouluis on tosi isoja eroja. Että siis onhan se sillon raskasta kun pitää niin kun väkisin puskee se juttu. Mutta suurimmaks osaks aivan ihanaa ja sitten mahtavinta on ollu se vaik aluks olis puskenu niinku sitä, että nyt keskitytään niin silti kaikki on lähteny tohon lopputanssiin niin kun aivan täysillä mukaan. Ja sitten kun on esitys tullu niin kukaan puhu enää mitään ja näyttää niin kun satasella. Joo et se on niin kun tosi jännä se kehitys, että ensin... Mut sekin on sitä jotenki, et must tuntuu et he vähän niin kun pelkää et mitä se on. Ja sitten kun sen sit tajuaa ettei tää ookaan mikään kauhee juttu niin sit se on ok.

--- Jotkut heti ykkösellä aivan täysillä ja sitten niin kun osa sillai pikku hiljaa. Mut kaikki on ollu...ei oo ollu yhtäkään oppilasta, joka olis sitten lopuks ollu jotenki vastahakoinen.

--- No ehkä just yks koulu oli semmonen et se alku oli siis jotain mä olin et tästä ei tuu yhtään mitään. Semmosta hirveetä niinku jotenkin puskemista ja nyt kuunnellaan ja komentamista ja sitte...ja sit se loppu olikin jotain ihan muuta ja sitte just kaikki on sillein hiirenhiljaa ja näyttää täysillä ja sitte tulee kumartamaan ja sitten kysytään että mitä tykkäsitte niin "niin mahdollavaa" niin se että niin kun jotenkin se ehkä jäi sillai eniten. Mut sitten taas niin kun nyt esimerkiks tänään niin mun mielest tää oli jotenkin niin kivaa kun tää homma toimi heti alusta loppuun ja siitä jäi tosi hyvä fiilis. Että molemmin puolin.

--- Tosi positiivista...että just tää et kaikki on sit kuitenkin lopuks ollu sitä mieltä et se tanssi on kaikkien juttu ja kivaa. Ja mun mielestä se on ollu myös kiva kuulla et kun heiltä on kysytty mitä tanssista voi oppia, niin sit sieltä on tullu erilaisia noita koordinaatio, notkeus, voima ja nopeus ja lihakset niin kun kehittyä ja niin kun et fyysisyys kehittyä ja sit jotenki itseilmaisu ja noi omat tanssit...et sieltä niinku tulee konkreettisia asioita myös. Ja mun mielest myös se, että aika moni ON käynny kattoo tanssia ja TANSSII. Et sitten täällä nää uskaltaa sanoo sen kun joku nostaa niin sit nostaa muutkin käden...että ei tarvii niin ku enää sillai pelätä sitä että mitä sanoa. Ja tähän liittyen niin, muutenkin tähän projektiin niin mun mielestä on ollu vaan positiivista palautetta. Että sen alkunihkeyden jälkeen. Ja kun siis aluks just moni on kysynyt "mikä tää on? ei mua kiinnosta yhtään" ja sitten niin kun lopuks se onkin ollu tosi kiva. Ja sit se on kans jännä, että moni jotenkin ajattelee emmä tiedä niin kun...kun lapsilla on, ja aikuisilla myös, niin eri kuvat no mitä tanssi on ja sitten just niin kun toi että no tää oli tällanen jumppaesitys ja sitten et koska me tanssitaan...niin kun se jotenkin, että niin kun heilläkin on se

kuva, että jos...niin kun mä huomaan et osalla on se kuva, et jos tulee hiki, niin sit se on jotain muuta kun tanssia. Ja sit siitä tulee sellanen olo, et no millä tunnilla ne on OLLU?

Tanssija 2:

--- Ehkä tärkein on se, että se on se oma ja itselle luonnollisin ja helpoin ilmaisu-keino...oikeestaan ihan minkälaisille vaan asioille. Et sillon kun ei oikeestaan osaa ees sanottaa sitä, että mitä...mitä tuntee tai ajattelee, niin se tulee ihan ensimmäisenä ja helpoimmin liikkeen kautta ja ilmaisun kautta ulos. Sitä se ehkä on itselle.

--- Mä nään näin niin kun pieneksi maaksi ja sel...jos ajattelee, et meitä on vaan viis miljoonaa ihmistä täällä, niin aika laajaksi se kuitenkin, et mitä meillä on. ---

--- Se lähti ensin Annantalon projektina, joka...jonka tarkoitus oli viedä eri alojen taiteilijoita peruskouluille ympäri Helsinkiä. Se lähti semmosena vuoden projektina. Mut sitten se aina vähän muutti muotoaan ja nyt mä oon siis vuodesta 2010 asti tehny...tehny eri kouluille Helsingissä tällasia vastaavia projekteja. Et se on vaan hitusen aina muuttunu matkalla, mutta sillein mä tulin tähän.

--- Projektinjohtaja on pysynyt samana ja sit siitä niin ku tunsin et se tuntu aika luonnolliselta siirtyä. Kun halusin jatkaa näitten peruskoulujen kanssa ja näitten oppilaiden kanssa peruskoulussa.

--- Ehkä se, että alakouluille...kaikki käyvät koulua joka tapauksessa. Niin se tanssi ikään kuin löytää silloin kaikki tän...tän ikäiset lapset. Niin kun ainakin näissä kouluissa missä tanssia nyt tarjotaan. Mutta että...ehkä se on se, että tanssikouluihin kuitenkin päätyy niin pieni...pieni tuota prosentti niistä lapsista, että.... Ja yleensä se on niin kun...tai usein se on, että kun vanhemmat vie. Ja onko vanhemmilla varaa viedä ja kaikki tällaset kysymykset. Että se on... Et tässä kontekstissa tanssi tarjotaan niin ku kaikille ja silloin se antaa myös mahdollisuuden myös niille, jotka ei ensisijaisesti ois innostuneita tanssista, vaan esimerkiksi pojat helposti jalkapallosta tai sählystä tai jääkiekosta. Niin, sitten yhtäkkiä löytääkin itestään sellasen puolen et "eiku et itse asias mähän tykkäänkin tanssia". Ja varsinkin sen takia, että kun tanssi usein mielletään niin tietynlaiseksi. Ja kun useimmiten sieltä tulee kilpatanssit ja baletit kun kysyy, että... oppilailta, että mitä te ajattelette tanssista tai miten näette tanssin...tai mitä tiedätte tanssista. Ja sitten kun ne löytääkin, et aa, tanssi voi olla paljon muutakin...niin sitten ne yhtäkkiä innostuu.

--- Monenlaista. Ja se aina riippuu ryhmästä, että minkälaista se on. Koska se on niin prosessi aina sen luokan kanssa ja ryhmän kanssa kenen kanssa tekee töitä. Että joittenkin luokkien kanssa se lähtee heti helposti käyntiin ja on helppoa loppuun asti ja joittenkin ryhmien kanssa se on niin ku...vähän semmosta niin kun...ongelmien ratkomista koko matka. Ja sitten taas toi...tai että se aina riippuu tosi paljon ryhmästä, et minkälaista se nyt kenenkin kanssa on. Mutta noin YLEISESTI ottaen, niin onhan se palkitsevaa nähdä semmosia lapsia, jotka ei yleensä tanssisi...tai varsinkin sellasia, jotka ei niin kun yleensä ees menesty koulussa, ja sit ne yhtäkkiä löytääkin sen oman hetkensä, jolloin ne saa...jolloin ne

onnistuu, ja näkee sen niin kun niitten lasten kasvoilta että...et ”mä osasin tän, mä tein tän hyvin”. Niin ne on semmosia palkintoja myös itelle.

--- Vaihtelevasti. Joittenkin on tosi vaikee luopua siitä niin kun roolista tai...ehkä ne on niin kun semmosia suuria haasteita niin kun tiettyjen oppilaitten kanssa, että niitten on vaikea luopua siitä roolista mikä niillä on jossain ryhmässä ja lähtee niin kun kokeilee sillain ennakkoluulottomasti. Se roolin ylläpitäminen vie niin paljon siitä energiasta aina joskus...mutta noin yleisesti ottaen niin tän ikäiset lapsethan on vielä hyvin liikkuvia, että niillä ei vielä ihan hirveesti oo sellasia ikään kun ympäristön luomia normeja siitä, että...että kuinka kuuluis liikkua. Ne vaan lähtee kokeilemaan, yleensä. Et se on kiva seurata.

--- No edelleen lämmöllä muistelen ehkä sitä ihan alkuaikaa, kun alko tekee kouluissa töitä ja mulla oli yks sellanen poikaryhmä, jonka kanssa pitkään niin kun mietin, et miten näitten kaa on niin kun järkevää lähtee...ja miten mä saan nää inspiroitua siihen liikkeeseen. Ja vaan niin kun keskittymään siihen, se on ehkä lähinnä se juttu. Koska aina kun ne keskittyy, niin ne tekee tosi hienoja juttuja Mut sit sen hetken löytäminen on välillä niin kun hankalaa. Ja sitten me alettiin teemmään semmosta...semmosta pöytätanssia...jossa saman luokan tytöt ikään...nää pojat niin kun toi pöydän ja tuolit paikalle ja tytöt sitten katto sen, siinä oli kaks peräkkäistä tanssia. Ja...ja sen luokan pojat, sit kun ne LÄHTI, niin se oli vaan semmonen (tekee räjähdysäänen)...siihen tuli aivan mieletön niin kun...mieletön luovuus ja ne jotenkin kannusti toisiaan ja mietti...mietti niitä tempuja, et mitä ne nyt sinne haluaa tehdä ja opetteli niitä ja...ja että sitten sai jotenkin ite vaan niin kun ohjata sitä...sitä luovaa prosessia, joka niillä jo oli käynnissä. Ja sit kun ne pääsi sen esittämään ja kuinka ylpeitä ne oli itestään ja...ja sit viel myöhemmin ne kutsuttiin esittää erikseen niin kun...eri...erinäisiin tapahtumiin, muutamiinkin, just tätä niitten tanssia, ja se vaan jotenkin jatku se niitten niin kun ilo siitä, mitä ne oli saanu aikaseks. Niin se on ehkä...se on ehkä yks palkitsevimpia prosesseja...mitä on...mitä on nähny. Mut semmosia niin kun ihan arkipäiväsiä huippuhetkiä on aina ne, että kun jos on joku oppilas, joka on niin kun semmonen hiljasempi ja vetäytyvämpi, niin sit se yhtäkkiä heittäytyy tai uskaltaaki heittäytyä ikään kun siihen luovaan hetkeen ja unohtaa sen jännittämisen. Se on ehkä niitä...joo.

--- Tosi hyvää. Yleisesti ottaenhan kaikki lapset tykkää toiminnasta ja että koulupäivän aikana saa yhtäkkiä vaan...tanssia ja...vaan liikkua. Eikä tarviikaan just nyt välttämättä oppia mitään oppiainetta, niin se on aina tietenkin niistä myös hauskaa. Usein tulee sellasta, että tehäänkö taas sitä ja tehäänkö taas tätä, että ne kiintyy joihinkin tiettyihin juttuihin ja sit niitä...niitä tarvis tehdä aina uudestaan ja uudestaan. Niin, yleisesti ottaen hyvää. Et kyl sinne sit sekaan aina mahtuu niitä, joille se niin kun liikkuminen ei lopultakaan niin kun luonnistu tai et ne ei siihen halua lähtee tai uskalla heittäytyä. Että...asenteita on ehkä niin monta kolapsiakin.

--- Ja sit ei pakko koskaan lokahtaakaan. Et eihän kaikkien tarvi niin kun siitä innostua. Mä en oo ikinä innostunu sähköstä. Mä oon se, joka seisoo siellä keskellä kenttää maila pystyssä ja huutaa ääää... Ja se ei vaan... --- Ei tarvii kaikil lokahtaa, mut pääasia se on et se...niin kun se mahdollisuus siihen tarjotaan kaikille. Ihan samalla lailla kun mahtavaa, et mulle on tarjottu se sähkömahdollisuus

kuitenkin koulussa kokeilla, et aha, täs nyt mä tiedän enemmän itsestäni, mää en tykkää sählystä. --- Niin mä oon kokeillu sitä. Et siihen, se on ehkä se...se juttu.

--- Niiltäkin yleisesti ottaen hyvää. Monet on niin kun aluks aika skeptisiä, että miten tää nyt niin kun muka sopii tähän niin kun opetussuunnitelmaan ja...miten ne sitten ehtii luokan kans käydä ne asiat mitä pitäis sinä aikana käydä ja niin kun tällasta on ollut paljon. Ja ymmärrän sen hyvin, koska...koska tällä hetkellä koulujen opetussuunnitelmat on tosi tiukkoja ja kiireisiä. Niin se on ehkä eni...se ensimmäinen niin kun ikään kun kynnys, jonka yli pitää päästä. Ja sit jos pääsee, niin sitten yleensä opettajat onkin niin kun tosi innostuneita. Että on helpompi saada opettajia lähtemään ryhmänsä kanssa toistan kertaa mukaan kun ensimmäistä kertaa. Siin on ehkä sellanen... Et kun kouluille tarjotaan niin paljon kaikenlaista toimintaa ja ohjelmaa ja esitystä...niin sitten kuinka...kuinka ne niin kun...et ne ei oikeestaan tiedä mitä ne odottaa ja sit ne ylipäättään odottaa ehkä ensisijaisesti vaan sitä, et tää vie meidän aikaa.

--- No ylipäättään niin kun koulujen just nää opetussuunnitelmat niin keskittyy hyvin vähän siihen vähän siihen itensä ilmaisemiseen, ja siihenhän tanssi ylipäättään on semmonen työkalu, mikä varmasti auttaa ihan kaikkia, tykkäs ne tanssista tai ei. Mut sen niin kun kokeileminen ja omien rajojen hakeminen aina auttaa siihen. Sen lisäksi se antaa sellasta liikunnallisuutta ja liikunnallisia taitoja, mitä ei tuu normaali liikuntatunneilla. Erilaisia tapoja liikkua, mitä ei tulis miettineeksi. Mitä kaikkea muuta... --- Sen lisäksi ainakin on niin kun semmonen yks, minkä on nähny olennaisena tässä opetuksessa on se, et se sotkii rooleja. Ja varsinkin kun on tehny näitä integrointitunteja, niin niissä on ollu kyllä ihanaa huomata, että ne jotka yleensä on niitä oppilaita, jotka ikään kun mieltää itensä tyhmäksi, että ne ei opi tai että ne ei ikinä ehi viitata kun kysytään jotain tai...et aina on jotkut samat, jotka ehtii ekana viitata ja ne saa vastata ja...ja mä en --- Nii sit yhtäkkiä ne oppilaat onkin ne, jotka loistaa näillä tunneilla, et ne on niin ku ollu just näit kinesteettisiä oppijoita monesti...että se oppiminen on vaan niin erilaista. Se vähän sekottaa sitä niin kun ryhmän asetelmaa. Että jollekin joku toinen asia on helpompaa ja jollekin taas joku toinen. Ni se niin ku tällasessa kouluympäristössä se on ehkä semmonen yks olennainen lisä.

Ja sit ihan vaan siis kaikki tällanen niin kun ryhmässä toimiminen eri tavoilla, niin kun tällä hetkellä luokissa on tietty paljon vielä sitä, että opitaan vaan just sen oman pulpetin ääreltä. Mut sitten yhtäkkiä täytyykin olla toisen iholla ja niin kun opitaan paljon tämmösiä niin kun kommunikaation keinoja ja oman tilan...niin kun oman tilan etsimistä, et mikä on mun tila ja mikä on meidän yhteistä tilaa ja pystytäänks me oleen tässä vierekkäin vai meneekö heti kiehnäämiseks vai pystytäänks me oleen tässä vierekkäin ja mulla ei ole silti niin kun aihetta ruvetta tönmään tai hakemaan sun huomiota jollakin tavalla. Et nää on semmosia, kun ei oo sitä omaa rajattua tilaa niin kun pulpetti, niin miten me voidaan toimia tässä yhdessä tässä yhteisessä tilassa. Joo, ne nyt tulee ekana mieleen.

--- Mun mielestä tanssin pitäis olla kaikilla kouluilla...jossakin määrin ainakin. Et mä ymmärrän, että toi opetussuunnitelma on, niin kun nyt oon monta kertaa sanonu, mut tää vaan tulee tässä arjessa täällä kouluilla aika nopeasti esille. Että tiukkaa on ajan kanssa, mut silti mun mielestä sen pitäis kuulua... niin ku sillain ihan kaikille peruskouluikäisille, et sitä ei niin ku sitä liikkumisen mahdollisuutta rajattais pois niiltä lapsilta, et...et ei pääsis pelkästään musiikiks ja

kuvataiteeks...taide. Et liikuntatunnilla tehdään liikuntaa muuten, mutta niin kun et taiteen muotona se liike on niin vieras hyvin suurelle osalle suomalaisia, ja se tulee kyl sieltä koulutuksesta asti. Se on ehkä sellanen... --- Mut ylipäätään täs projektissahan se on mahtavuutta, että...et mun työparina täällä on nukketeatteritaiteilija. Niin sehän aivan niin kun yhtä mahtavaa mielestäni, että...että myös niin kun se taiteenmuoto on tullu kouluille. Ehkä se, että kouluilla ylipäätään vois olla enemmän taiteita ja taiteilijoita. Se yhteistyö on tuntunu tosi palkitsevalta.

Tanssija 3:

--- No, mulle se on semmonen itseilmaisun väylä, yksi monista. Niin kun oma identiteetti on semmonen taiteilija, joka tekee mitä...mikä kiinnostaa, mitä haluaa tehdä. Että mä teen myös sitten kuvataidetta ja kirjotan ja teatteria ja näin päin pois. Että tanssi on niin kun yks ilmaisuväline niitten joukossa.

--- No, mun mielestä Suomes on aika semmonen niin ku hyvin toisiinsa integroitunut tanssikulttuuri, et tääl ei mitään kauheen niin kun tiukkoja raja-aitoja niin kun eri...eri tanssilajien välillä että...että saadaan ja otetaan vaikutteita toisista. Ja sillein niin kun mun mielest ihan hyvä pohinä suomalaises tanssissa että...et suomalaiset ylipäätänsä niin kun Suomessa...tanssia seurataan, tanssia harrastetaan...kaikkea niin kun sosiaalisia tansseja ja kaikkea sellasta ja sitten niin kun taidetanssi on siinä, mun mielest ihan kohtalaisen hyvin niin ku mukana.

--- No, tää on tää projekti lähteny siis Espoon tanssiopistosta, joka on niin kun se paikka missä sitten taas mun tää ryhmä --- harjottelee ja sitten kun meitä on kaks miestä vetämässä sitä --- niin se oli sitten tavallaan ton tanssiopiston rehtorin pyyntö kun tää on tää projekti kuitenkin tämmönen niin kun poikatanssi –juttu, että jos me voitais tulla mukaan siihen ja se tuntu oikein mun mielest tärkeeltä et tota...ja hauskaa, koska me siis esiinnytään, tanssiteatteri --- tekee paljon lapsille ja nuorille tanssitanssiesityksiä.

--- No, mun mielestä siis tanssin pitäis olla ihan siis yks kouluaine. Että tota, se olis mun mielestä niin ku todella kehittävää ja semmosta niin kun...tasa-arvoistavaa tavallaan myös että...että tanssi on kuitenkin semmonen niin kun ilmaisulaji, jossa ei oo sellasta oikeeta ja väärää, vaan se...vaan se mahdollistaa jokaiselle semmosen persoonallisen tavan olla ja tehdä ja tulla nähdyksi, ja sitten antaa sosiaalisia taitoja ja...ja kehittää kaikki niin kun fyysisiä mutta myös henkisiä niin kun taitoja ja...ja olis niin kun mun mielestä tukena kaikelle muulle oppimiselle ja erittäin hyvä semmonen niin kun vastapaino kaikelle teoreettisille opinnoille. Ja plus että sit tavallaan tanssia vois käyttää siinä niin kun teoreettistenkin aineitten...aineitten opinnoissa paljon että...että mä kokisin että tanssin...tanssin pitäis olla osa koulun curriculumia, mutta tietysti historialliset syyt ja se, että näitä tanssi...tai siis koulujen opintosuunnitelmia niin niihin vaikuttaa hyvin pitkälle se opettajakunta, joka kouluissa tekee niin...niin se on ihan ymmärrettävää, että koska siel ei oo tanssinopettajia niin se tanssi on niin kun vähän vieras asia. Mutta...mut kaikkialla mis me ollaan käyty nyt kouluissa niin kyllä opettajatkin on ollu tosi innoissaan, että tällasta.

--- No, mun mielest se on kyllä kauheen hauskaa ja palkitsevaa, että...et tota helppo ikä siinä mielessä, et innostuminen on vielä niin kun...niin kun herkässä ja...ja innostumistahan se vaatii, että sitten se lähtee niin kun kantamaan ja vie-mään tilanteesta toiseen, et hauskaa.

--- Kyllä oikein hyvin, mun mielestä, että... Joissain paikois on ehkä huomannu, että jollakin luokalla saattaa olla vähän niin kun semmonen vähättelevä ilmapiiri, mutta useimmiten ne on sitten kun...me ollaan tehty niin kun vähän isommassa ryhmässä niin sitten semmosetkin luokat jotka on ollu vähän niin kun aluks joten-kin ehtäsiä niin on lähteny siihen kyllä, innostuneet sitten kyllä kokeilemaan kaik-kea.

--- Mun mielest on ollu kans kiva nähä et toi tanssiopiston poikaluokka, niin että ne on saanu sellasta niin kun itseluottamusta ja rohkeutta tulla niin kun esiintymään, että... Että tää on tavallaan lähteny kans siitä ajatuksesta, että...että tai siitä mitä pojat on kertonu, että heit on vähän kiusattu omalla luokallaan. Niin tavallaan niin kun siihen rohkasua. Ja sitten kyllä niin kun...se tavallaan, että...yks mikä on ehkä jääny mieleen, mikä itseasias tänään unohtu kysyäkin, että...että miltä tanssi tuntuu. Ja sitten meillä oli sellanen kielikylpyluokka, tossa tota Niittykummussa, englanninkielinen luokka, ja sitten tota kysyttiin, että "how do you feel after dance" ja sit somebody said that "I feel weird" ja sit me keskusteltiin siitä, et mitä se outoudentunne on ja me lopulta päädyttiin siihen, että se on itsensä yllättämistä. Niin sit se oli jotenkin semmonen...jäi mieleen, jotain ta-
pahtui. Että löytää itsestään uusia puolia.

--- Joo ihan, kyllä ihan...joiltain luokalta me saatiin ihan sellasia piirroksia, ne oli tehneet sitten sen kurssin jälkeen. Oikein positiivista, kyllä ne on tykänneet, et se on kivaa vaihtelua koulupäivään.

--- Niin, saa nähä...jännä nähä miten tulevaisuudessa, että...täähän oli niin ku tällanen erillis-projektirahalla rahoitettu vierailujuttu, jota me...meil oli niin kun nyt seitsemän koulua mis me käydään. Ja tota kaupunki niin kun osarahotti sen. Et sitten jännä nähä että...että ottaako kaupunki tästä kopin, että...että tuleeko tästä niin kun semmonen, joka toistus sitten aina joka vuosi. Mut et sille pitäis sitten löytyä niin kun jostain rahoitus. Mutta sit...hirveen hauskaa on ollu tää niinku yhteistyö just että --- en ollu tavannu aikasemmin, että...mukava, samantyyppinen tapa olla ja tehdä niinku lasten kanssa. --- Joo, eikä oo mitään niin kun sovittu et sä vedät ton tai sä vedät ton, et se menee aina niin kun tolleen...toinen jatkaa ja kolmas täydentää.

Tanssija 4:

--- Mulle se on varmasti ennen kaikkee sellanen...vahvasti toisten kanssa oleminen ja tekeminen ja jotenkin sellanen nonverbaalinen...viestintä ja ymmärtäminen ja kyky kiinnostua itsestä ja toisista.

--- No, mun kandi aikana toi --- Espoon tanssiopistolta oli mun...vuoden mun...se oli sijaisvirassa, hän oli siis sijaisvirassa silloin ja oli mun maikka. Ja sitten sitä kautta oon niin ku tutustunu ja pitäny yhteyttä ja sitten just tässä oli se tarkoitus että nää lapset lapset näkee erilaisia, eri ikäsiä, eri taustoista tulevia...niin, niin

tota sitten --- oli laittamassa Espoon tanssiopiston kanssa tätä alulle, tätä juttua, niin sitten hänellä tuli varmaan mieleen ja hän...hän pyysi sitten mukaan.

--- No, osittain se liittyy tietysti niin ku tälleen niin ku tulevana tanssitaiteen masterina niin se liittyy varmasti siihen niin kun huoleen siitä alasta. Että meidän pitää sivistää ja tuoda sitä...niin kun lähemmäs nuoria. Nyt kun eletään niin kun Angry Birdsien ja...ja sateenkaariarvojen aikakautta, niin on outoa et sit silti tanssi on niin kun hirveen pienessä marginaalissa. Ja niin ku outoa ja noloa ja enää ei niin kun kehoa tunneta eikä...liikettä niin ku oudoksutaan ja, ja niinku... Tämmöset cooleuden ja hyvin vahvan niin kun mainonnan tuleva edelleen tämmönen niin kun idealistisen estetiikan arvot on hirveen vahvat ja niin kun oma ilmaisu ja oma mielikuvitus kärsii... Ja kaikki tulee niin valmiina. Mun mielest se, niin ku, kaiken valmiuden ja konseptien ja formaattien vähän niinku kauempaa katsominen on ihan hyvä niin ku tanssin kautta että...että se on kuitenkin jotenkin...no vaarallinen sana, mut jotenkin niin alkukantainen...että et se on ihmisessä aina. Ihan siellä niin ku alku...alkuasukkaiden juurista. Että kaikille asioille on ollu oma niinku fyysinen ilmiönsä, tapahtumansa.

--- Et ihan nää just perus...perusterveyden niin ku asiat. Että mä muistan niin ku ite ku on ollu ala-asteella niin ei niin ku...ei niinku kysymyskään että ollaan sisällä tai paikallaan niin ku välitunti, vaan liikutaan, pelataan korista, juostaan, pommitaan, tehään temppuja, kiivetään puissa...painitaan, mitä ikinä...hypitään voltteja trampoliinilla tai jotain, että...mutta nykysin jonkinverran ite... Mä tein Porissa harjottelu...kandiharjotteluaikana vähän samanlaisen lajiesittely –koulukiertueen, hyvin pienen prototyypin siitä Porin alueella...niin huolestuin siitä, että...että perusliikuntataidot on katoamassa... Ja erityisesti poikien liikapaino ja passiivisuus ja niin ku kyky heittäytyä ja antautua, niin se kynnyks on yhä aiemmin kasvanu ja...ja yhä suurempi. Että...et, et, kyl se niin ku ihan...ihan näin niin ku kehon ja mielen ylläpidon...ylläpidon ja niin kun kyllästyttämisen kannalta niin ku on tärkeä.

--- No, tosi mukavaa ja antosaa ja jotenkin...se on se perusasia, että mitä enemmän ite antaa niin sen enemmän niin kun saa ja et...että tota, mitä enemmän ite vilpittömämmin heittäytyy siihen asiaan ja uskoo siihen, niin tietysti sitten se sen paremmin toimii. Mut on ihan älyttömän antosaa ollu just se, että...et hirveen...hirveen tota mukaanlähteviä ryhmiä on ollu...ollu...ja tota, huomaa ne vaikutukset. Et huomaa sen, et tän yhen aamupäivän jälkeen niin...niin ku on ookooppi, että kaikki tanssii ja tanssi ei oo niin outoo ja noloa ja et...että, kun ne vähän niin ku yllättää itsensä siitä, että ne niin ku tanssi, niin se on niin ku ollu hirveen...hirveen antosa seurata ja tota, jotenkin tulee se, että jos sieltä niin ku...ei sillä, että tanssilla nyt välttämättä yhtä sielua pelastetaan, mutta jos sieltä ykskin niin kun itu lähtee kukkimaan JOHONKIN suuntaan...joku uskataa vähän enemmän kysyä kysymyksiä tai löytää omaa polkua tai...tai päätty pois pahoilta teitä, niin se on aina plussaa...että tarjoaa vaihtoehdon ja että on siellä, ihan vaan sitä varten et JOS joku kiinnostuu, jos on halukkaita ja näin, ni et se mahdollisuus on olemassa ja näyttää esimerkkiä, niin se on niin ku ollu, tosi kivaa on ollu opettaa ja, ja... Tosin tietysti nää menee hirveen nopeesti ja tää on sellanen niin kun pikapaketti...mutta on ollu tosi antosaa ja kiva huomata ja...ja niin ku tuonu toivoa jotenkin myös huomata, että...et reippaita lapsia on ollu Espoossa...tosi reippaita. Vilpittömiä.

--- No must...vaihdellen, mutta pääsääntöisesti hirveen hyvin. Että suuremmitta ongelmitta. Aina löytyy muutama, ehkä erityisesti poikien joukossa, jotka on semmosia, et "mitä tää on ja tää ei tanssia ja tää ei oo coolia" ja jotain semmosta, mut sit ei siinä auta kun niin kun tehdä ja ajatella sitä kokonaisuutta ja olla mukana ja näyttää mallia niin kyl se niin ku...ja tsempata...niin kyl se sieltä niin kun sitten aina muurit murtuu vähän niinku...mut että verrattain hyvin, tosi hyvin...että, jos-sain vaiheessa jo pelkäsin niin ku...niin ku pahempaa. Koska se on usein, et...tai niin ku on se, että vois kuvitella, että nyt jo yhä nuoremmat on niin kun, tulee se, että ääei tää oo niin kun mitään tai että ei tää oo tanssia, että...et "mä oon nähny teeveessä Dancee" ja tää ei oo sitä. Niin, onpa ollu kiva huomata, että tällasella enemmänkin hyvin raakalautamallilla ja niin kun ihan vaan liikkeelle ja...niin kun omaan...omaan luovuteen...tai omaan siihen ilmaisuun ja oman itsen kautta tekemiseen, niin... niin kun sellasella mallilla on voitu lähteä, ja noi tekee hirveen reippaasti ja lähtee hyvin mukaan ja uskaltaa heittäytyä, että...tosi kiva.

--- Siis, ei ei ehkä oo mitään tiettyä...et yleisesti se, et kun on kiva, jos ne lapset yllättää niin kun positiivisesti ja...ja niin kun jotenkin...ja sit just justiin...mitenkä sen sanois...et ei oo mitään tiettyä, että hirveen hyvät fiilikset on aina...jää tästä ja mukava niin kun... No se oli kyllä kaunis, et yheltä koululta, niin ne oli heti seuraavan tunnin aikana piirtäny meille niin kun tervehdyskortteja, niin se oli jotenkin tosi kaunis ele. Ja siel oli niin kun nimeltäkin niin osotettu...ja oli niin kun bongattu jotain niin kun et...et meidän ominaispiirteitä ja ne löyty sieltä niin kun. Että, että siinäpä olikin kiinnostavaa, miten ehkä ihminen näyttäytyy paljast...ihmisestä paljastuu jotain tanssin kautta, ja lapsikin voi sen huomata noin niin kun pikasesti yhdessä tunnissa tai muuta...ja sit piirtää sen paperille ja...ja niin kun osottaa sillä kiitoksen, niin se oli hirveen kaunist. Et se oli jotenkin koskettava. Tota... Myös suhde noihin Espoon tanssiopiston poikiin on kiva, et se on syventynyt ja näkee, miten ne on niin kun ehkä niin ku malliksi ja muuten...että, et ne niin ku kiintyy, niin se on niin kun kiinnostavaa ja hauskaa aina. Et se.

--- Mun mielest niin kun verrattain hirveen hyvää, ja, ja...aina kiitetään ja...just se, et sit jälkeensä...et ne tulee vähän niin kun skeptisenä ja näin, mut sit jälkeensä...lopussa kiitos seisoo. Että, et se on ollu hirveen kiva huomata, että...et sieltä niin kun muutamat vähintään aina vahvasti kiinnostuu ja, ja...on fiilikissä ja tulee kysymään jatkokysymyksiä ja muuta, että... Että musta niin kun ihan hyvää palautetta, ja...tää on niin kun hyvä ensi...ensikierros, että...kaiken perusteella tällasta pitäis olla niin kun joka kaupungissa aika paljon enemmän, että... Että toivoisin tälle mediahuomiota tai...tai huomiota niin kun rahastoissa --- et tällaselle... Tosin yleisötyö-yhteisötyörahoitus on kasvanut huomattavasti. Mutta niin ku, sen huomaa, että sille on tilaa ja tarvetta. Että, että tota... Vie niin kun tällasta, tarjoaa sitä tanssin mahdollisuutta eteenpäin ja...ja näin että... Et on tullu hyvää palautetta, musta tosi kivaa. Että harvoin on että "mälsää" ja ei tykätä, ei viihdytä. Ei oo kyllä missään oikeestaan tullu...et hyvää palautetta.

--- Ja tanssin tutkimuksen niin kun lisääntyminen on hirveen kiinnostavaa... Just niin kun tanssijulkaisut ja tanssista kirjottaminen ja se diskurssin käyminen on hirveen tärkeitä, että se viesti menee niin kun monella taholla eteenpäin. Ja päästään niin kun rakenteissa, yhteiskunnassa ja muussa, niin kun eteenpäin ja saadaan sille jalansijaa enemmän ja se löytää paikkansa. Niin on tosi tärkeä, että

ihmiset tekee graduja ja ihmiset tekee tanssin tutkimusta ja että tehdään tilastoja ja puhutaan ja julkastaan ja näin, niin se on tosi tärkeä. Että tää on kans kiva.